Anul IX Numărul 102 Octombrie 2011 Preț 5,9 lei / 3 euro www.rostonline.org

ROST

revistă de cultură creștină și politică

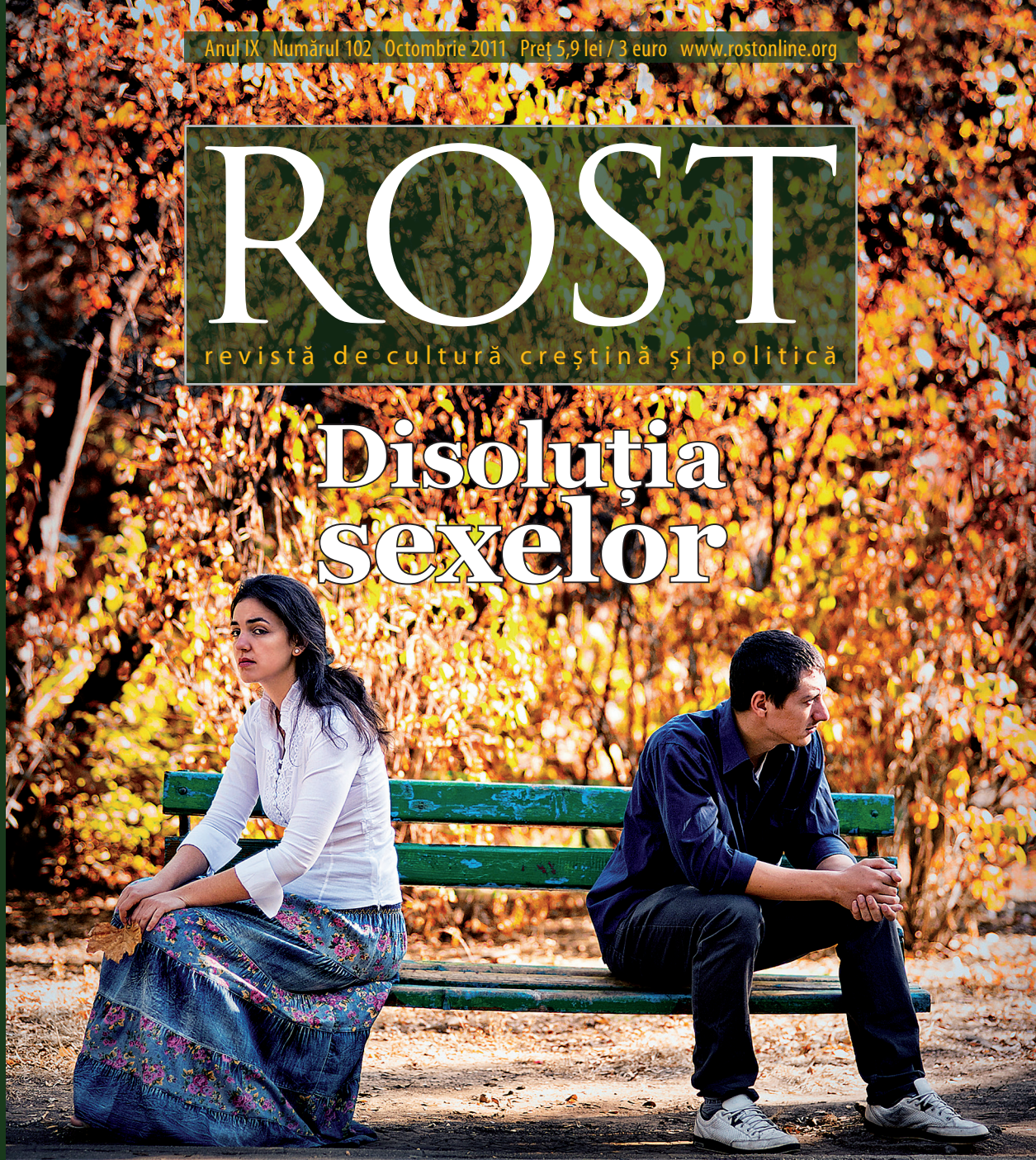

Disoluția sexelor

Liberalismul sexual s-a impus ca marcă a modernității, dar obsesia „descătușării sexului" duce, pînă la urmă, la înstrăinarea omului de sine însuși, de ceilalți și de Dumnezeu.

Repere

Radu Mărculescu: portretul unui cruciat

Radiografie

Afacerea Roșia Montană: istoric, perspective, vinovății

Interviu

Actrița Laura Vasiliu: rolul Maicii Domnului

pe urmele stirilor
REPORTERVIRTUAL
www.reportervirtual.ro

SINUCIDERE DE PLĂCERE

CLAUDIU TÂRZIU
claudiu.tarziu@rostonline.org

Cifrele seci zugrăvesc cel mai limpede și necruțător dezastrul. De aceea, oricît mi-ar displăcea să le înșir aici, voi recurge la statistici, ca să vă faceți o impresie despre situația în care se află familia în România de azi.

Potrivit Institutului Național de Statistică (INS), din anul 1990 încoace, numărul căsătoriilor și cel al nou-născuților scad continuu. Iar anul 2011 pare să fie cel mai rău din ultimii douăzeci.

Conform datelor INS, în primele șapte luni ale acestui an, numărul nou-născuților a fost cu 10% mai mic față de 2010, iar numărul căsătoriilor s-a redus cu 11%! Dacă tendința se menține și în următoarele luni, în 2011 vor avea loc mai puțin de 100.000 de căsătorii și sub 200.000 de nașteri – record negativ pentru ultimii 60 de ani.

Curba demografică descendentă este relevată și de numărul elevilor din învățămîntul preuniversitar: de la 4,5 milioane în 1990 la 3,2 milioane în 2010.

Se nasc mai puțini prunci pentru că se și cunună mai puține cupluri, dar și pentru că avortul este practicat încă pe scară largă. Oficial, în perioada 1958–2008 au fost comise peste 21 de milioane de întreruperi de sarcină! Din acestea, peste șase milioane au fost făcute în perioada de interdicție legală, 1967–1989.

Declinul îndelungat al familiei nu înseamnă altceva decît decăderea întregului neam.

Ca să desființezi o națiune, fără intervenție militară, e de ajuns să distrugi familia. Mijloacele sînt atît de perfide încît poporul le îmbrățișează cu entuziasm. În România, familia este deja în pericol de moarte.

Națiunea română se sinucide cu plăcere. Dacă nu ne trezim acum și nu luăm măsuri de protejare a familiei și de încurajare a natalității, în cîteva decenii vom deveni minoritari în propria țară, iar peste un secol sau două, vom dispărea ca neam. Dar soluțiile nu trebuie așteptate numai din afară, de la autorități. Pentru că, după cum se vede, chiar și într-o vreme în care românii erau siliți, prin politică de stat, să-și facă familie și să procreeze, numărul avorturilor a fost revoltător de mare.

Iar după căderea comunismului, nu atît lipsa unor constrîngeri, cît mai ales asimilarea noilor „valori", aduse din Occident, a accelerat ritmul de disoluție a familiei. Pornografia, liberalismul sexual dus pînă la extrem, competiția dintre sexe, planificarea familială, inocularea, prin presă, a unor false nevoi – pentru care omul trebuie să muncească mai mult ca să și le satisfacă –, mirajul carierei, migrația motivată economic sînt factorii dizolvanți.

Toate acestea nu ar fi avut însă nici pe departe efectul devastator pe care îl constatăm azi, dacă am fi fost creștini autentici. Bine așezați în credință, am fi rezistat campaniilor de manipulare, „corectitudinii politice", asalturilor feminismului și manevrelor de atîțare a simțurilor. Dar realitatea a fost alta.

Sociologul Ernest Bernea observa, cu decenii în urmă: „Femeia de azi fuge de cămin, fuge de castitate, fuge de maternitate, toate elementele definitorii ale naturii sale. Viața ei sufletească e prea mult angajată în senzație și plăcere și prea ruptă de o activitate a spiritului, unde în trecut ea a excelat."

Bărbatul de azi se maturizează tîrziu, evită să-și asume responsabilități și e sclavul plăcerii, la rîndul său.

Numai o conștiință creștină scapă acestei sinistre matrici a post-modernității. ■

ROST

revistă de cultură creştină şi politică

FONDATĂ 2002

68

42

Director
CLAUDIU TÂRZIU

Redactor-Şef
RĂZVAN CODRESCU

Senior Editor
PAUL GHIŢIU

Redactori
MIHAIL ALBIŞTEANU
ALINA IOANA DIDA
MĂDĂLIN IACOB
CONSTANTIN MIHAI

Colaboratori permanenţi
IOAN BUCUR
ELENA DULGHERU
LAURENŢIU DUMITRU
GEORGE ENACHE
PAUL S. GRIGORIU
OVIDIU HURDUZEU
SORIN LAVRIC
PAUL NISTOR
VIOREL PATRICHI
DAN PURIC
TEODORA ROŞCA
DAN STANCA
CĂTĂLIN TÎRCOLEA
LILIANA URSU

Fotografii
IRINEL CÎRLĂNARU
GEORGE CRĂSNEAN

Documentarist
RADU GREUCEANU

Secretar de redacţie
NICU BUTNARU

Design & DTP
VALENTIN DAN

Ediţie pe internet
www.rostonline.org
IONUŢ TRANDAFIRESCU

AGORA

Sinucidere de plăcere
de Claudiu Târziu 1

Dispar femeia femeie şi bărbatul bărbat?
de Mădălin Iacob 10

Democraţie – doar un cuvînt frumos
de Mihail Albişteanu 16

Barbarii marilor oraşe
de Radu Preda 21

Tăcerea României
de Paul Nistor 24

Anul IX • Numărul 102 • Octombrie 2011

Fotografiile reproduse pe copertele 1 şi 4 sînt realizate de **Irinel Cîrlănaru**

Editor Asociaţia „Rost“, Calea Vitan nr. 242, sector 3, Bucureşti
Corespondenţă O.P. 23 – C.P. 27, sector 6, Bucureşti **Telefon** 0740.103.621
Email redactia@rostonline.org **ISSN** 1583-6312
Tipar Grupul de presă şi tipografie ROMPRINT

Reproducerea articolelor apărute în revista ROST este permisă numai cu acordul scris al redacţiei. Revista este difuzată în ţară şi în comunităţile româneşti din Europa, SUA şi Canada.

ÎN ACEST NUMĂR SEMNEAZĂ

Isabela Aivăncesei, jurnalist
Mihail Albişteanu, profesor de istorie, doctorand, publicist
Demostene Andronescu, poet, istoric şi publicist, fost deţinut politic, ultima carte publicată: *Reeducarea de la Aiud. Peisaj lăuntric* (2009)
Ioan Bucur, publicist

REPERE

Radu Mărculescu. Cruciatul
de Răzvan Codrescu 30

De la judecata istoriei la Judecata de Apoi
de Demostene Andronescu 32

Interviu cu Laura Vasiliu
de Isabela Aivancesei 36

O nouă paradigmă a diviziunii sexuale
de Răzvan Codrescu 42

Erosul care mișcă lumile
de Viorel Roșca 46

Emancipare și perversiune
de Răzvan Codrescu 50

Șah la moșternirea lui Kinsey
de Alina Ioan Dida 56

Afacerea Roșia Montană
de Ioan Bucur 58

LITERATURĂ

Poezie
8 sonete
de Valentin Dan 66

Proză
Fără să ne dăm seama, exorcizaserăm moartea!
de Radu Mărculescu 68

DECANTĂRI

Ora Perlei
de Dan Stanca 72

Riturile de trecere
de Sorin Lavric 74

Revoluția sexuală made in Hollywood
de Elena Dulgheru 76

Revista presei
de Radu Bălașa 80

ÎN ACEST NUMĂR SEMNEAZĂ

Răzvan Codrescu, scriitor, ultima carte publicată: *Crucile pustiei: poeme neptice* (2010)
Valentin Dan, art director
Alina Ioana Dida, medic, traducător, a tradus *Revoluția franceză*, de Albert Soboul
Elena Dulgheru, critic de film, jurnalist, poet, traducător, autor al volumelor: *Tarkovski. Filmul ca rugăciune* - Premiul Uniunii Cineaștilor (2002) și *De vorbă cu Marina Tarkovskaia* (2004)

ÎN ACEST NUMĂR SEMNEAZĂ

Mădălin Iacob, jurnalist
Sorin Lavric, scriitor, traducător, doctor în filosofie, ultima carte publicată: *10 eseuri* (2010)
Paul Nistor, doctor în istorie, cercetător la Institutul „A.D. Xenopol" – Iași, autor al volumului *Înfruntînd vestul. PCR, România lui Dej și politica americană de îngrădire a comunismului* (2005)

ÎN ACEST NUMĂR SEMNEAZĂ

Radu Preda, lector universitar, U.B.B. Cluj-Napoca, doctor în teologie, publicist, ultima carte publicată: *Revenirea lui Dumnezeu. Studii social-teologice* (2011)
Viorel Roșca, profesor, publicist
Dan Stanca, scriitor, ultima carte publicată: *A doua zi după moarte* (2011)
Claudiu Târziu, jurnalist

DIALOG CU CITITORII

Această pagină este dedicată dialogului cu dvs., cititorii noștri. Vă așteptăm așadar opiniile privitoare la revistă, la subiectele pe care le tratăm sau la subiectele pe care credeți că ar trebui să le abordăm, vă așteptăm sesizările, sugestiile, observațiile. Ne puteți scrie atît prin poșta clasică, la OP 23, CP 27, București, cît și prin poșta electornică, la redactia@rostonline.org. Vă vom răspunde tuturor, fără îndoială, în speranța că dialogul nostru va fi roditor și de natură să aducă un plus de valoare publicației.

Întîi de toate, vă mulțumim foarte mult celor care ne-ați transmis reacții referitoare la noul format al revistei ROST. Numeroasele scrisori și mesaje pe e-mail în care sîntem felicitați pentru conținutul și pentru grafica publicației ne-au întărit convingerea că sîntem pe drumul cel bun și ne-au bucurat. Nu este doar satisfacția că răspundem bine așteptărilor dvs., ci e și o confirmare a intuiției noastre că autenticii conservatori știu să prețuiască un mesaj de calitate într-un veșmînt de calitate. Ne bucură și faptul că mesajele de mulțumire și încurajare n-au venit numai de la tineri, ci și de la mulți oameni maturi sau vîrstnici. O tînără pictoriță ieșeancă, de pildă, ne-a emoționat cînd ne-a scris că nu numai ea apreciază în mod deosebit noua față a ROST-ului, ci și bunicul ei, octogenar și fost deținut politic. De asemenea, o serie de profesioniști ai gazetăriei, de la șefi de publicații la redactori, și de la designeri la tehnoredactori și tipografi ne-au împărtășit bunele lor impresii despre noul ROST.

N-au lipsit nici criticile și observațiile, care, de asemenea, ne ajută să facem o revistă mai bună. Bunăoară, d-l Mircea Dăncescu din Cluj, cititor vechi al ROST, după cum ne asigură, ne-a scris: „Conținutul revistei este bun, dar am dori să fie mai incisiv, spunînd lucrurilor pe nume mai categoric, căci drumul pe care mergem ne duce la prăpastie. [...] Nu renunțați la rubrica «Idei, vorbe, fapte»". Îi mulțumim. Cît despre tonul nostru, unii sînt de părere că am fi prea radicali. Iar rubrica de care pomenește d-l Dăncescu n-a dispărut, doar că are o prezentare mai prietenoasă acum, chiar între primele pagini. Un monah de prin părțile Moldovei, căruia nu sîntem autorizați să-i dăm numele, ne-a trimis o întreagă listă de observații referitoare atît la conținut, cît și la așezarea în pagină. Unele îndreptățite, de care vom ține cont. Altele însă parcă făcute numai de dragul criticii. Una peste alta, călugărul nostru părea mai mulțumit cu vechea haină a ROST. Ăsta da conservatorism!

Mai mulți cititori ne-au sesizat că nu au găsit revista la chioșcurile de presă din orașele lor (București, Timișoara, Iași). Revista a fost distribuită în toată țara, dar nu la toate chioșcurile existente în fiecare oraș și e posibil să nu o fi căutat unde trebuie. Pentru o distribuție mai bună trebuie să creștem tirajul mai mult și o s-o facem, dar numai pe măsura comenzilor primite din teritoriu. După cum cititorii noștri mai vechi știu, această publicație nu este o afacere, ci o întreprindere bazată pe voluntariat, deci nu ne putem aventura în cheltuieli suplimentare fără o certitudine, fie și firavă. Cea mai bună modalitate de a vă procura revista rămîne tot abonamentul.

Reamintim celor care doresc să colaboreze la ROST că textele trebuie culese pe computer, atent corectate, să aibă cel mult 7.000 de semne (cazurile în care subiectul necesită un spațiu mai mare vor fi discutate punctual), scrise la un rînd, cu corpul de literă 12.

ÎN CĂUTAREA SFÎNTULUI ÎNCHISORILOR

OSEMINTELE a patru mucenici din temnița comunistă de la Tg. Ocna au fost deshumate, la începutul lunii septembrie a.c., de o echipă de cercetători a Centrului de Investigare a Crimelor Comunismului din România (CICCR). Istoricii au făcut săpături pe cîțiva metri pătrați în fostul cimitir al pușcăriei, acum aparținînd parohiei ortodoxe „Sfinții Constantin și Elena". Doar o mică parte a acestui cimitir a rămas nefolosită de parohie. În rest, în vechile morminte de deținuți au fost înhumați alți și alți decedați din oraș.

„Martirii rezistenței anticomuniste au fost îngropați fără nici un semn distinctiv, dar sînt ușor de recunoscut pentru că au fost depuși în gropi goi și fără sicrie" – a declarat arheologul Gheorghe Petrov, voluntar în CICCR.

Săpăturile sînt menite descoperirii rămășițelor pămîntești ale lui Valeriu Gafencu – supranumit *Sfîntul Închisorilor* –, la cererea surorilor acestuia. Valeriu Gafencu ar fi mai lesne de găsit, pentru că, la rugămintea lui, făcută cu limbă de moarte, cînd a răposat un camarad i-a pus în gură o cruciuliță de argint.

Acțiunea arheologilor a fost binecuvîntată de PS Ioachim Băcăuanul, arhiereu-vicar al Arhiepiscopiei Romanului și Bacăului, și sprijinită de Primăria Târgu-Ocna. Lucrările vor fi reluate în primăvară. *(B.T.)*

DATORIE EXTERNĂ DE 100 DE MILIARDE DE EURO

ACUM 21 DE ANI, România nu avea nici un dolar datorie externă. Astăzi, se apropie de pragul psihologic de 100 miliarde euro. Mai precis, la 1 august a.c. datoram 96,1 miliarde de euro.

Datoria externă pe termen mediu şi lung (adică cea cu scadența la mai mult de un an) s-a dublat în perioada crizei economice mondiale: a urcat de la 38,7 miliarde euro în 2007, la 75,8 miliarde euro la finele primelor şapte luni din acest an.

Datoria externă pe termen scurt a depăşit recent 20 miliarde euro, pe fondul unui ritm de creştere de 12% față de 31 decembrie 2010, creştere de trei ori mai rapidă față de cea a pe termen mediu şi lung. *(C.G.)*

SECUII ATACĂ STATUL ROMÂN CU CONSTITUȚIA UE

CONSILIUL Național Secuiesc (CNS) a decis să strîngă un milion de semnături de la cei care doresc autonomia etnică a așanumitului „ținut secuiesc“ și de a cere Uniunii Europene recunoașterea acestei noi entități, în baza unei prevederi a Tratatului de la Lisabona. Semnăturile pot veni nu numai din partea cetățenilor din Harghita și Covasna, ci și a celor din Ungaria!

CNS a trimis deja guvernului român o petiție în care anunță că acționează în baza unei clauze a Tratatului de la Lisabona al UE, pentru a obține autonomia, după modelul catalan.

Tratatul de la Lisabona, cunoscut în faza de proiect sub numele de „Tratatul de Reformă“, este în fapt Constituția UE. Textul tratatului a fost finalizat în urma unui summit neoficial la Lisabona la 19 octombrie 2007, iar la 13 decembrie 2007 a fost semnat de către reprezentanții celor 27 de state membre ale UE, inclusiv România.

Dinspre guvernul Boc nu se aude nici o reacție. *(L.N.)*

VA IEȘI MAREA BRITANIE DIN UE?

120 DE PARLAMENTARI ai Partidului Conservator (la putere) și 50 de deputați laburiști (opoziție) au format un „task-force“ pentru a convinge cabinetul lui David Cameron să retragă Marea Britanie din Uniunea Europeană. Recent, grupul parlamentarilor conservatori eurosceptici a cerut premierului să vină cu un plan clar de ieșire a regatului din UE. Inițiativa este motivată în principal de temerile privind impactul crizei euro asupra Marii Britanii, potrivit *Daily Mail*.

Liderul informal al grupului euroscepticilor, George Eustice, a declarat: „Criza din cadrul Eurozonei determină toate cele trei partide [opoziția laburistă și coaliția guvernamentală a conservatorilor și liberalilor – n. red.] să lucreze împreună pentru a negocia o nouă relație între Marea Britanie și Uniunea Europeană“.

Ministrul de Finanțe George Osborne a afirmat și el că timpul pentru a rezolva criza Eurozonei se apropie de sfîrșit. De altfel, chiar și premierul Cameron, care se descrie drept „un eurosceptic practic“, a promis că va renegocia cu Bruxelles-ul regulile privind piața muncii și piața financiară. *(B.T.)*

OMAGIU LA 130 DE ANI DE LA NAŞTEREA LUI BACOVIA

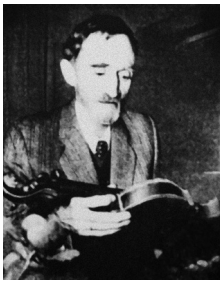

EDITURA „BABEL“ din Bacău și-a propus să marcheze aniversarea a 130 ani de la nașterea lui George Bacovia, lansînd, pe cheltuială proprie, trei lucrări importante: *Opere*, de George Bacovia, *În jurul lui Bacovia*, de Constantin Călin, *Bacovia, contemporanul nostru*, de Ioan Neacșu.

Prima lucrare reproduce cuprinsul volumelor *Plumb* (București, 1916), *Scîntei galbene* (Bacău, 1926), *Cu voi...* (București, 1930), *Comedii în fond* (București, 1936), *Stanțe burgheze* (București, 1946), *Poezii* (București, 1956), confruntate cu toate celelalte ediții antume. Ciclul „Stanțe și versete“ (ordonat după sumarul din manuscrise) și ciclul „Poeme ocazionale și alte versuri“ (dispus cronologic) corespund, în ansamblu, ciclurilor „Poezii“, „Din periodice“ și „Postume“(I, II) din *Opere* (București, 1978). „Proza“ reproduce pe cea din *Bucăți de noapte* (București, 1926), *Opere* (București, 1944) și *Opere* (București, 1978), confruntată cu publicațiile în care a apărut prima dată și cu manuscrisele (în cazul „Impresiilor de roman“).

Editorii își motivează demersul prin faptul că au ajuns în biblioteci sau circulă încă prin librării numeroase volume cu versurile și proza poetului alterate de greșeli.

Celelate două lucrări încearcă să aducă o modestă contribuție la mai buna receptare a *fenomenului Bacovia*. *(R.B.)*

CAPUL SF. ANDREI VA FI ADUS ÎN ROMÂNIA

CU PRILEJUL sărbătorii Cuviosului Dimitrie cel Nou, Ocrotitorul Bucureștilor, în dimineața zilei de luni 24 octombrie 2011, capul Sfîntului Apostol Andrei, Ocrotitorul României, va fi adus de la Patras (Grecia) de către o delegație a Bisericii Ortodoxe a Greciei, anunță Patriarhia Română.

Sfintele Moaște ale Sf. Ap. Andrei se vor afla pe Dealul Patriarhiei pentru a fi venerate de credincioși pînă în ziua de vineri 28 octombrie 2011, ora 12.00. În continuare, cu prilejul proclamării canonizării Sfîntului Ierarh Andrei Șaguna, Mitropolitul Transilvaniei, în după-amiaza zilei de 28 octombrie 2011, capul Sf. Ap. Andrei va fi dus în procesiune la catedrala mitropolitană din Sibiu, unde va rămîne pînă pe 29 octombrie 2011.

În seara zilei de 29 octombrie 2011, capul Sf. Ap. Andrei va fi dus în catedrala arhiepiscopală din Alba Iulia, unde va rămîne pînă în după-amiaza zilei de 31 octombrie 2011. *(A.P.)*

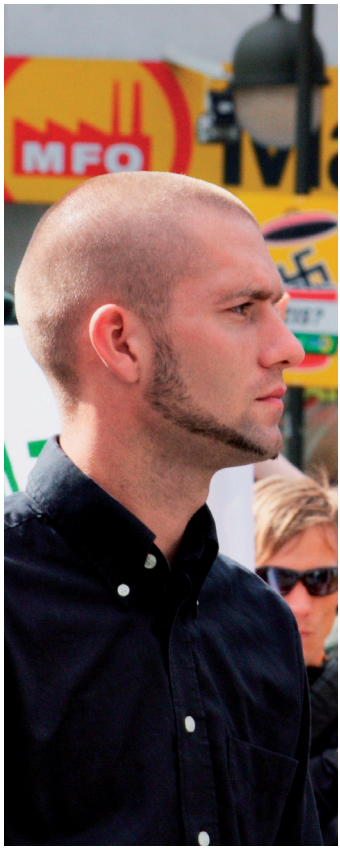

NEONAZIŞTI GERMANI SCOŞI ÎN AFARA LEGII

GERMANIA a scos în afara legii „Organizaţia de ajutorare a deţinuţilor politici“ (HNG), care sprijină deţinuţii politici de extremă dreaptă din închisorile germane, transmite BBC.

Ministrul de Interne Hans Peter Friedrich a declarat că grupul era „rasist, antisemit“ şi reprezenta „o ameninţare pentru societatea şi constituţia Germaniei“. Potrivit autorităţilor germane, HNG, fondată în 1979, era cea mai mare asociaţie neonazistă din ţară, avînd peste 600 de membri. „Nu este normal ca prizonierii să fie susţinuţi în poziţia lor agresivă faţă de libertate şi democraţie. HNG îi susţine pe cei care resping statul democratic, constituţional, şi glorifică naţional-socialismul“, a declarat ministrul de Interne al Germaniei.

În schimb, este foarte normal ca foştii nomenclaturişti comunişti, ofiţerii de poliţie politică din timpul comunismului din RDG şi colaboratorii lor să fie liberi şi să facă în continuare politică la cel mai înalt nivel. *(R.B.)*

POLITICA DEMOGRAFICĂ AFECTEAZĂ BUGETUL

LA RECENSĂMÎNTUL de probă, desfaşurat în perioada 7-16 mai a.c., s-a constatat că populaţia României a scăzut cu circa 1,5 milioane persoane faţă de 2002 (cînd a avut loc ultimul recensămînt) şi mai are puţin pînă va coborî sub pragul de 20 de milioane.

Dacă mai sîntem sau nu peste acest prag vom afla la recensămîntul ce se va desfăşura în perioada 22-31 octombrie 2011 în toate statele Uniunii Europene. De această dată, nu vor fi luate în calcul persoanele care lipsesc din ţară de mai mult de un an.

Finanţele româneşti au început deja să întrevadă la orizont un dezastru bugetar motivat demografic. Numărul celor care intră în activitate şi vor putea să plătească impozite a scăzut considerabil în ultimii ani, dar marea prăbuşire se profilează pe final de deceniu.

Fascinaţi de afaceri sau de obţinerea unor locuri de muncă mai bine plătite, românii au cam uitat să procreeze. INS a scos în evidenţă că doar o treime dintre gospodării mai au în componenţă minori. Aproape o cincime includ doar un singur copil, insuficient pentru refacerea populaţiei, iar a noua parte au doi copii. Doar ceva mai mult de 3% dintre familii au trei copii.

Deja avem o mare problemă cu plata pensiilor şi cu nivelul acestora, deşi sistemul este susţinut

ÎN CHESTIUNEA REGALITĂȚII, PDL ESTE TOT FSN

REGELE MIHAI I al României împlinește 90 de ani în această toamnă. Mai mult ca să zgîndăre puterea, decît din respect pentru Majestatea Sa, opoziția a propus ca Regele să fie invitat în plenul Parlamentului pe 25 octombrie, pentru a da un mesaj către țară. Motivația contează mai puțin. Important este dacă Regele merita un asemenea omagiu. Căci consecințele politice ale prezenței sale în Parlament probabil că vor fi nesemnificative.

În loc să aprobe această inițiativă, indiferent de sentimentele președintelui Traian Băsescu față de Casa Regală, PDL s-a opus oțărît. Votul negativ din Birourile permanente reunite ale Senatului și Camerei Deputaților a fost urmat de declarații belicoase. Băsescu, altminteri cumătrul unui „prinț“ nerecunoscut de Casa Regală, a spus că „bietul ex-rege“ a fost atras într-un joc politic cu Dan Voiculescu și PNL. Liderul deputaților PDL Mircea Toader s-a vrut ironic: „Mai bine îl invitam la un pahar de vin“. Iar Ioan Oltean, secretarul general al PDL, s-a arătat îngrijorat: „Dacă mîine vine regele Cioabă și ne cere același lucru?“, dînd o irefutabilă dovadă de inteligență și cinste sufletească.

Parlamentul a aprobat, totuși, propunerea liberalilor de a-l invita pe Regele Mihai într-o ședință solemnă a Legislativului, în condițiile în care UDMR a fost pentru, iar PDL s-a abținut. Merită menționat că doar cinci parlamentari democrat-liberali au votat și au fost pentru: Theodor Paleologu, Mihaela Popa, Cătălin Croitoru, Iosif Blaga și Ștefan Drăgulescu. Înaintea votului, Paleologu a spus că respingerea Regelui în Parlament ar fi o „ghiolbănie fesenistă“. Felicitări lui Toader, care astfel și-a mai îndreptat imaginea șifonată de glumițe politice neinspirate! *(C.T.)*

în principal de către cei născuți în anii ‘70 și ’80, ani de politică natalistă. Scadența se apropie însă, iar situația se va înrăutăți atunci cînd aceștia vor începe să iasă din activitate.

Estimarea făcută acum și care urmează a fi confirmată la finele anului este că mai puțin de un sfert din totalul populației îl reprezintă tinerii sub 20 de ani.

Recensămîntul ne va răspunde la întrebarea cum și la ce costuri de asigurări sociale vor mai putea cei intrați recent în activitate să-i susțină pe cei care nu mai pot munci, din ce în ce mai mulți.

După cum se vede, în materie de oameni, măsurile nu pot fi luate de pe o zi pe alta, iar consecințele vor greva evoluția în timp a economiei. Neglijată o vreme, politica demografică ar trebui cuplată rapid la politica de dezvoltare pe termen lung, interesul public fiind evident. *(C.G.)*

DISPAR FEMEIA FEMEIE ȘI BĂRBATUL BĂRBAT?

Continuăm și în acest număr să problematizăm anumite aspecte ale societății românești de azi. Nu pentru a moraliza, ci pentru a oferi repere. Textele teoretice nu sînt suficiente pentru a ne îndrepta viața. Avem nevoie să ne împărtășim din experiența și înțelepciunea altora. Vom căuta deci să aflăm punctul de vedere pe un anume subiect al unor oameni diferiți ca profesii și parcurs biografic, dar care nutresc aceleași valori și principii.

Ne-ar bucura dacă dvs., cititorii noștri, ne-ați sugera teme de dezbatere și v-ați exprima opinia pe subiectele deja lansate de noi.

De această dată, am vorbit cu un psihiatru, un jurnalist, un scriitor și un teolog despre femeie și bărbat în civilizația modernă. Iată întrebarea: *În lumea modernă asistăm la o vădită masculinizare a femeii și, în ultimul timp, chiar la o efeminare a bărbatului. Care sînt cauzele acestui proces? Care sînt riscurile la care este supusă societatea în ansamblul ei? Cum afectează familia acest nou mod de a fi al bărbatului și al femeii?*

Dan Ciachir, scriitor

ÎN CĂUTAREA RAFINAMENTULUI PIERDUT

Se ignoră faptul că încă din Geneză se precizează că Dumnezeu a făcut omul bărbat și femeie. În istoria omenirii sînt însă perioade de decadență, în care nu se mai menține acestă distincție. Așa s-a întîmplat și în antichitate, așa se întîmplă și acum. Noi uităm astăzi că de fapt comunismul este cel care a masculinizat poate cel mai mult femeia. A împins-o astfel spre niște meserii, cum ar fi șofer de camion, sudor, comisar (în Iugoslavia lui Tito erau cîteva faimoase), în temeiul acelui complex tehnologic pe care l-a avut Uniunea Sovietică în încercarea ei de copiere a Statelor Unite.

Mai recent și mai insidios s-a manifeatat feminismul, care nu întîmplător reizbucnește la sfîrșitul anilor 80, o dată cu marxizarea și chiar maoizarea tineretului prin mișcările din Franța anului 1968. Acest feminism este, de fapt, o carență a feminității. Nu întîmplător și-a avut centrul de greutate în Statele Unite și în Anglia, țări protestante, unde, pe de o parte a înflorit psihanaliza, pentru că lipsea Taina Spovedaniei, iar pe de altă parte lipsea modelul feminității care este Maica Domnului. Nu e un secret pentru nimeni că în feminism s-au evidențiat femeile mai vitregite de soartă. Aici nu e vorba de o emancipare, ci de o deturnare a funcției firești a femeii, și parcă și de o efeminare

anchetă realizată de **MĂDĂLIN IACOB**

a bărbatului, aspecte cărora eu le găsesc origini confesionale și ideologice, după cum spuneam.

Problema este de sărăcire ontologică, pentru că nu se poate trece peste ce ne spune *Geneza*, peste această complementaritate dintre bărbat și femeie. Mie unuia îmi place să constat, și mai puțin să fac predicții. Din fericire, în lumea răsăriteană aceste tendințe sînt mai puțin evidente. Văd

însă că păgînătatea ne dă lecții, pentru că în celelalte spații, din afara lumii euro-atlantice, care a fost una eminamente creștină, această distincție se păstrează.

Pe genul acesta de oameni care sînt implicați în această problemă eu îi consider refuzați de bucuria existențială a raportului bărbat-femeie. Regretatul Alexandru Paleologu spunea că adevăratul scriitor nu trebuie să creeze personaje feminine, ci femei pe care cititorul le poate admira și de care se poate îndrăgosti. Pentru că, guvernată de gîndirea aceasta protestantă, anglo-saxonă, supersportivistă, lumea noastră pierde niște rafinamente ontologice răsăritene, ilustrate printr-o veche civilizație, începînd cu cea precreștină greco-romană. Or, oamenii, cînd vor să facă bani, nu mai au timp de bucuria existenței, nu se mai simt bine în pielea lor. ■

AICI NU E VORBA DE O EMANCIPARE, CI DE O DETURNARE A FUNCȚIEI FIREȘTI A FEMEII, ŞI PARCĂ ŞI DE O EFEMINARE A BĂRBATULUI.

Prof. univ. dr. Florin Tudose, psihiatru

„FEMEIA JAPONEZĂ AVEA PARFUMUL EI, UNIC PENTRU ÎNTREAGA VIAȚĂ“

Acest fapt rezultă din teoria revoluționară a egalității oamenilor promovată de Revoluția franceză, aplicată cu multă sârguință de feministele americane și transformată în politică obligatorie de toate democrațiile lumii. În sine, egalitatea dintre sexe nu este în nici un caz un lucru rău, deși biologic și psihologic diferența este una care nu poate fi tăgăduită. Dacă apropierea dintre sexe (egalizarea) s-ar face în trăsăturile pozitive ale fiecărui sex, aceasta ar putea să fie benefic; în schimb, învățarea unor obiceiuri „masculine“ (în primul rînd fumatul, consumul de alcool, conducerea agresivă) de către femei, sau metrosexualismul la bărbați, pun semne mari de întrebare asupra beneficiilor egalității.

Stilul de viață „unisex“ produce avantaje importante din punct de vedere economic și social. Femeile în funcții de răspundere sînt mai prudente și mai ambițioase, deoarece, în mod programatic, ele caută să-și demonstreze nu doar egalitatea cu partenerii masculini, ci chiar, uneori, superioritatea. De asemenea, se mai poate lua în discuție faptul că s-a admis un *stil office* masculin. Dacă mai adăugăm *T-shirt*-urile unisex, încălțămintea unisex și chiar deodorantul unisex, tabloul devine complet. Cine își mai amintește că fiecare femeie japoneză avea parfumul ei, unic pentru întreaga viață?

Dezavantajul transformărilor în stilul de viață al femeii se resimte în primul rînd prin scăderea indicelui de natalitate: apariția primului copil este amînată, femeia încearcă întîi să-și consolideze cariera, iar al doilea copil rămîne adesea doar un proiect. De asemenea, educația se depersonalizează de la vîrste foarte mici, femeile căutînd soluții de tipul creșă, grădiniță, *afterschool*, făcînd în acest fel ca afectivitatea copilului să fie mai puțin modulată de „dragostea maternă“.

Bărbatul modern – și, evident, postmodern – nu se deosebește în lucrurile rele de bărbatul epocilor trecute. În plus, ca un rău suplimentar, bărbatul „recent“ este gata să adopte orice fel de comportament submisiv pentru a nu fi considerat că se comporta *politically incorect* față de femei. Cavalerismul, galanteria, seriozitatea, curtoazia, generozitatea sînt caracteristici despre care bărbatul modern citește doar în cărți, în eventualitatea că citește vreo carte și că nu stă toată ziua să se joace pe internet. Paradoxal, bărbatul modern rămîne mult mai fixat în copilărie și într-o adolescență prelungită față de bărbatul din epocile trecute.

Familia modernă este sub o presiune centrifugă extraordinară. Funcțiile tradiționale ale familiei sînt preluate de rețelele de socializare, de stat, și de *mass-media*. Pînă și reproducerea se poate realiza artificial, iar unii prevăd că familia monoparentală va fi regula secolelor viitoare. Este o stupizenie și o utopie negativă care ignoră esența etologică a comportamentului uman. Cu siguranță, în acest caz, în mileniile viitoare vom vorbi despre bărbați ca despre o curiozitate a speciei umane, care a dispărut, nu lovită de meteoriți (ca dinozaurii), ci blocată undeva în spațiul virtual. ■

DEZAVANTAJUL TRANSFORMĂRILOR ÎN STILUL DE VIAȚĂ AL FEMEII SE RESIMTE ÎN PRIMUL RÎND PRIN SCĂDEREA INDICELUI DE NATALITATE: APARIȚIA PRIMULUI COPIL ESTE AMÎNATĂ, IAR AL DOILEA COPIL RĂMÎNE ADESEA DOAR UN PROIECT.

Liana Stanciu, jurnalist

DE LA BLAZAREA BĂRBAȚILOR LA MASCULINIZAREA FEMEII

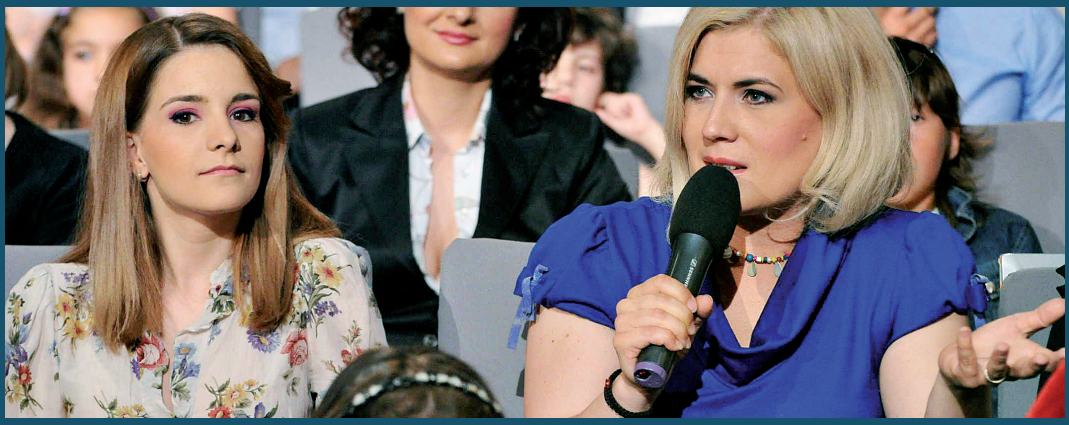

Cred că și eu pot fi inclusă în tipul acesta de femei care s-au masculinizat foarte tare, dar cred că aceasta vine și din cauza bărbatului, din faptul că pe de o parte bărbatul, din pricina frustărilor, a încetat să mai facă anumite lucruri specifice lui, iar pe de altă parte din faptul că din ce în ce mai multe femei sînt singure. Apoi ține cumva și de faptul că femeile au început, prin ceea ce fac ele astăzi, să țintească mai sus, și acolo, mai sus, nu mai sînt bărbați la pretențiile lor.

Din păcate, bărbatul român suferă de o blazare cronică, trăiește o stare generală de nemulțumire, care crește pe an ce trece. Bărbații aveau alte preocupări înainte, erau *vînători*, generic vorbind, și astăzi nu mai sunt – decât de fuste, dar ăsta e un *hobby*; bărbații nu mai vor vînatul cel mai mare, s-au blazat, pentru că oricum nu mai mor de foame. Sigur, este și o greșeală a mamelor de băieți, care îi cresc ca pe niște domnișoare și, când ajung bărbați, nu sînt în stare să-și asume nimic, nu sînt în stare de nici o responsabilitate.

Eu cred că singura soluție, care nu văd să convingă însă pe multă lume, e întoarcerea la Dumnezeu. Dumnezeu ne-a lăsat ca femeia să facă anumite lucruri, bărbatul alte lucruri, și împreună, *complementari*, să facă ceea ce nu poate face celălalt. Această lipsă de complementaritate se răsfrînge în fel și chip asupra copilului. În mod teoretic, poți spune că mama ar putea să-și crească singură copilul. Dar practic este imposibil, lipsa tatălui se vede, mai devreme sau mai tîrziu, în felul de a fi al copilului. Un copil sănătos la minte nu poate fi privat de nici unul din părinți. Oricît s-ar strădui cutare părinte… Am văzut cu toții copii crescuți de un singur părinte și nu e același lucru. Lipsa părintelui, a tatălui în speță, se va vedea oricum, în tipul de sensibilitate, în tulburările de comportament etc. ■

EU CRED CĂ SINGURA SOLUȚIE ESTE ÎNTOARCEREA LA DUMNEZEU. DUMNEZEU NE-A LĂSAT CA FEMEIA SĂ FACĂ ANUMITE LUCRURI, BĂRBATUL ALTE LUCRURI, ȘI ÎMPREUNĂ, COMPLEMENTARI, SĂ FACĂ CEEA CE NU POATE FACE CELĂLALT.

Conf. Univ. Dr. Ionel Ungureanu, teolog

ÎNȚELEGEREA ROLULUI EXISTENȚIAL

Mai întîi trebuie să înțelegem că bărbatul și femeia sînt distincți în fața lui Dumnezeu, dar și față de ceilalți. În ce constă distincția? În faptul că au roluri diferite atît unul față de celălalt, cît și față de cei din jurul lor. Ambii sînt chemați la a avea o relație, în primul rînd, cu Dumnezeu, relație care are și un numitor comun, dar și distincții foarte importante. Și este esențial astăzi să vedem care sînt aceste distincții, deoarece înțelegerea lor se cam pierde în ultimul timp, iar acest lucru are consecințe foarte rele, foarte grave. Ce anume se pierde, ce înțelegeri se uită?

În primul rînd, se uită că există o ierarhizare a stărilor între cei doi, în sensul că bărbatului îi este caracteristică ascultarea, supunerea față de Dumnezeu, în mod special, căutarea voii lui Dumnezeu și a supunerii față de ea, iar femeia, pe lîngă ascultarea față de Dumnezeu, are, ca o caracteristică a viețuirii ei pămîntești, și ascultarea față de bărbat. Aici intervine ierarhia, fiind vorba de un primat al bărbatului; un primat nu al puterii, ci unul al responsabilității și al slujirii. Aceste efecte ale ascultării, a bărbatului față de Dumnezeu și a femeii față de bărbat, sînt extrem de benefice asupra celor doi și asupra copiilor lor, atît la nivelul vieții lor sociale, cît mai ales al vieții lor duhovnicești. Cînd această ierarhizare dispare, apar și crizele vieții familiale, care, după cum vedem, sînt extrem de prezente astăzi.

EFECTELE ASCULTĂRII, A BĂRBATULUI FAȚĂ DE DUMNEZEU ȘI A FEMEII FAȚĂ DE BĂRBAT, SÎNT EXTREM DE BENEFICE ASUPRA CELOR DOI ȘI ASUPRA COPIILOR LOR.

Această criză a familiei este de fapt o criză a persoanelor. Și dacă mergem mai departe, vedem că este vorba de o criză a înțelegerii a rolului fiecăruia și o criză a făptuirii, care urmează înțelegerii. De aceea perspectiva teologică este aceea a înțelegerii bine a rolului, stărilor, atitudinilor fiecăruia.

În acest punct s-a ajuns din pricina mutațiilor economice și sociale din viața celor doi, în special din ultimii o sută de ani. Și neputînd să ne reîntoarcem în trecut, la ocupațiile tradiționale ale bărbatului și ale femeii, care se pliau pe înțelegerile despre care am vorbit, este bine, cu toate aceste mutații produse, să se facă în așa fel ca din punct de vedere interior cei doi să caute înțelegerea rolului și a rostului lor. Astăzi, dacă femeia are un job asemenea bărbatului sau chiar mai presus decît acesta, îi este greu să intre în așezarea interioară de care vorbeam, de ascultare a bărbatului, și de aici vor apărea multe neînțelegeri. Bărbatul este și el supus unor derapaje specifice vremii noastre. Însă și în asemenea situații, tot mai dese, se poate năzui spre stările de ierarhizare despre care vorbeam și care se pot trăi între cei doi, atunci cînd există o bună înțelegere a rolului fiecăruia în relația sa cu Dumnezeu și cu cei din jur. ■

EDITURA Christiana

carte de veghe **carte de tămadă**

CRUCIAȚII SECOLULUI 20

O colecție pentru dreapta pomenire a martirilor români ai Crucii care au suferit și au murit în temnițele comuniste

Demostene Andronescu
Reeducarea de la Aiud. Peisaj lăuntric. Memorii și versuri din închisoare

Constantin I. Stan
Crucea reeducării. O istorie a reeducărilor în temnițele comuniste din România (1948-1964)

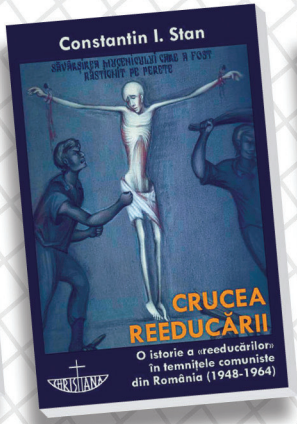

Dumitru Bacu
Pitești – centru de reeducare studențească (ediția a IV-a)

Marcel Petrișor
Cumplite încercări, Doamne! Anii de mucenicie ai temnițelor comuniste

ULTIMELE APARIȚII TE AȘTEAPTĂ ÎN LIBRĂRII ȘI LA PANGARE

EDITURA CHRISTIANA
Str. Theodor Speranția 104, bl. S26, sc. 3, ap. 66, sector 3, București, cod 030939
tel./fax: (021) 322 57 98 | editurachristiana@yahoo.com | www.editurachristiana.ro

SC SUPERGRAPH SRL
Str. Ion Minulescu 36, sector 3, București, cod 031216
tel.: (021) 320 61 19 | fax: (021) 319 10 84 | editura@sophia.ro

DEMOCRAȚIE
DOAR UN CUVÂNT FRUMOS...

„Vine iarăși primăvara...“. Nu, nu mă refer la cea din climatul temperat, tot mai meteorică și ea, este drept, ci la una dintre acele „primăveri“ care „intervin“ din când în când în istorie. Ne amintim, destul de recent, de „primăvara de la Praga“ (1968), iar mai demult, de „primăvara popoarelor“ (1848). În 1989, evenimentele din Europa Centrală și de Est au avut loc toamna, altfel a fost tot un fel de „primăvară“... Acum, lumea este martoră la „primăvara arabă“. Să vedem însă cui se datorează această „primăvară“ prelungită…

MIHAIL ALBIȘTEANU
mihail.albisteanu@rostonline.org

Toate evenimentele mai sus amintite au vizat, oficial vorbind, instaurarea democrației. Pus în practică de vechii atenieni, în condițiile vremii (o societate bazată pe existența sclaviei), sub forma democrației directe, conceptul democratic a fost reluat după 1789 și impus, treptat, în emisfera vestică, mai întîi timid, în secolul al XIX-lea, apoi tot mai viguros, după 1918, pentru a-și găsi plenitudinea funcțională după finalul celei de-a doua conflagrații mondiale. În special după 1865, SUA au fost considerate „bastion al democrației“ și principala sursă de export a acesteia, la concurență (după

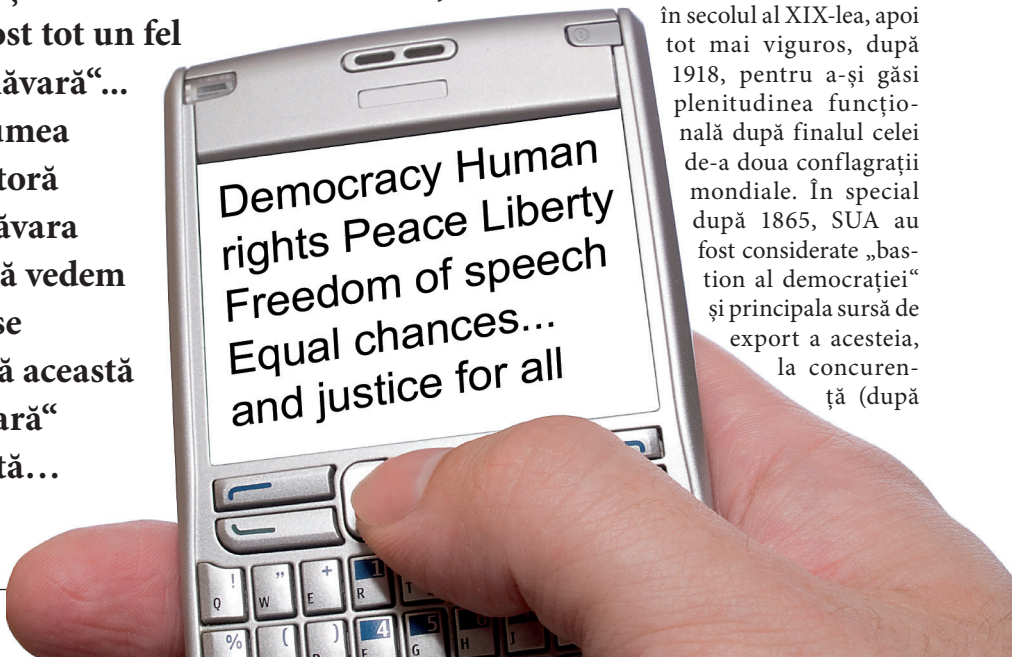

1945 – mai ales) cu exportul de „revoluție“ al Moscovei. Eu consider că SUA, cu celebrul sistem bipartid, cu votul pe bază de electori (ca în România secolului al XIX-lea, la colegiile electorale 3 și 4) și cu președintele-premier reprezintă o formă mai puțin evoluată de democrație indirectă. Pînă la urmă, însă, poate că forma este mai puțin importantă, atîta vreme cît spiritul democratic se manifestă.

DUBLUL STANDARD

Mă îndoiesc însă că în acest domeniu poate funcționa dublul standard – unul pentru interior și altul pentru exterior. Decenii la rînd, SUA au susținut economic, financiar, militar, regimuri dictatoriale abominabile, precum și regimuri autoritare, sau chiar unul cvasireligios (cel saudit), cu scuza necesității îngrădirii răspîndirii comunismului în lume, timp în care cei care erau de altă părere, chiar ajunși la putere prin alegeri libere (vezi cazul Allende în Chile), au fost zdrobiți fără milă de „campionii“ americani ai democrației. Așa au fost sprijiniți (în mod cinic, atît timp cît au avut nevoie americanii) Pinochet în Chile, Noriega în Panama, forțele „Contras“ în Nicaragua (împotriva guvernului legal, rezultat din alegeri, sandinist), regimul militar din Vietnamul de Sud – și exemplele pot continua. Sprijinul acordat regimului corupt al șahului, în Iran, a avut ca rezultat revoluția islamică din 1979. Urmarea? Statele Unite au înarmat Irakul lui Saddam Hussein, care s-a aruncat asupra Republicii Islamice. În războiul dintre cele două state (1980-1988) au murit, de ambele părți, un milion de oameni, dar asta este probabil mai puțin important, cîtă vreme rezultatul vizat a fost atins: distrugerea armatei iraniene, puse la punct de americani pentru șah, în schimbul petrolului ieftin. La doi ani distanță, „prietenul irakian“ devenea un „dictator“, atunci cînd ataca, la 2 august 1990, Kuweitul (gurile rele, palestiniene, spun că la instigarea și în urma asigurărilor date de ambasadorul american la Bagdad, că SUA nu au nimic împotrivă). La fel se întîmplase mai înainte cu Noriega – din aliat al SUA, a devenit „traficant de droguri“, deși anchetele Congresului au dovedit clar că CIA a folosit banii din stupefiante pentru a susține gherilele „Contras“ nicaraguane.

CĂDEREA „CORTINEI DE FIER“, ÎN 1989, A ARUNCAT ÎN DEGRINGOLADĂ LUMEA ARABĂ SOCIALISTĂ, PÎNDITĂ TOT MAI MULT (CA ŞI ALIAȚII SUA, DE ALTFEL) DE SPECTRUL ISLAMISMULUI.

PÎNĂ LA „PRIMĂVARA ARABĂ“

Și, plecînd de la lăcomie și democrație, ajungem la „primăvara arabă“. Ca s-o înțelegem, trebuie să ne aplecăm asupra rolului pe care SUA l-au avut în regiune, după 1945. Trebuie amintit mai întîi că SUA au acționat, de conivență cu URSS și Marea Britanie, pentru recunoașterea statului Israel, în 1948. Apoi, SUA au încercat să tuteleze relațiile arabo-israeliene și să pună mîna pe rezervele de petrol ale regiunii, în defavoarea muribundului Imperiu britanic, lucru pe care l-au făcut fără nici o remușcare, uneori chiar alături de sovietici și împotriva intereselor de moment ale Israelului – vezi cazul Suez, 1956. După ce s-au instalat în regiune, au făcut o întregă echilibristică de ordin diplomatic pentru a apăra interesele aliatului israelian și, în același timp, pentru a opri răspîndirea influenței sovietice între arabi. Totuși, sovieticii au deținut preponderența în lumea arabă, pe care au susținut-o în războaiele cu Israelul, din 1967 și 1973. În 1978 devenise clar că SUA își vor pierde principalul aliat din Orientul Mijlociu, pe șahul Iranului, contestat în stradă de sute de mii de demonstranți, aflați în grevă prelungită. Ceva trebuia făcut urgent pentru a proteja Israelul. Este momentul acordurilor de la Camp David (septembrie 1978), urmate de tratatul de pace israeliano-egiptean (1979). Egiptul se adăuga astfel pe lista de stipendii americane, alături de Israel și de monarhiile arabe din Golf. URSS își păstra influența în Siria, Libia și „prelua“ Iranul, în timp ce Saddam trecea în tabăra americană. Afganistanul și (ulterior) Libanul deveneau curînd două crize fierbinți ale Războiului Rece, în timp ce Libia era bombardată (aprilie 1986) de aviația americană.

Căderea „Cortinei de fier“, în 1989, a aruncat în degringoladă lumea arabă socialistă, pîndită tot mai mult (ca și aliații SUA, de altfel) de spectrul islamismului de proveniență iraniană, saudită (camuflat) sau pakistaneză (din zona tribală pașțună); să amintim însă că Islamabadul a sprijinit și fățiș gruparea islamistă a talibanilor, în Afganistan; de

notat: împotriva intereselor iraniene (Pakistanul a fost și a rămas un aliat al Washingtonului). Războiul din Golf (1991) a arătat lumii că SUA deveniseră unica superputere mondială; sistemul bipolar se prăbușise. Reacția conservatorilor de la Moscova (august 1991) era tardivă și a grăbit colapsul URSS (decembrie 1991). Pe acest fundal s-a încheiat tratatul de pace israeliano-iordanian din 1994 și s-a desfășurat *summit*-ul de la Camp David, în iulie 2000, cu participare israeliană, palestiniană și americană.

Cu un nou președinte în Rusia (Putin), total diferit de predecesorul său, și cu o Chină în creștere fulminantă de formă, SUA au hotărît, în 2001, să profite de avantajul de (încă) unică superputere și să pună definitiv piciorul în Orientul Mijlociu, atît pentru accesul la resurse, cît și ca modalitate de a soluționa problema securității Israelului. Mai era nevoie de un „cîrlig" și acesta le-a venit „din cer", pe 11 septembrie 2011. Începînd de atunci, masca democrației a început să alunce treptat, dînd la iveală un chip destul de hîd. „Lumea nu va mai fi niciodată la fel", spunea, în cunoștință de cauză, președintele George Bush jr., după respectivele atentate. La 26 octombrie 2001, „Patriot Act" restrângea drastic libertățile americanilor de rînd, sub pretextul legislației antiterorism. Iar dacă în interior renunți la libertate în schimbul „securității", păi în afară chiar nu îți mai pasă de nimic! După atacarea Afganistanului (război de mare succes, care durează deja de 10 ani), administrația Bush a decis să invadeze Irakul, în 2003, pe motiv că deține arme de distrugere în masă (deși SUA nu au avut de obiectat, în anii '80, cînd Saddam a folosit armele chimice pe civilii kurzi) și că s-ar fi aliat cu „Al-Qaeda". Inspectorii ONU trimiși la Bagdad nu au mai găsit arme de distrugere în masă și, astfel, intervenția americană în Irak, spre deosebire de cea din Afganistan, nu s-a făcut cu aprobarea Consiliului de Securitate al ONU. Iar în ceea ce privește „Al-Qaeda", trebuie să fii cel puțin slab de minte ca să crezi că liderul unui stat laic, condus de Partidul Baas, socialist, și un conducător islamist radical pot fi aliați. De altfel, disprețul reciproc dintre Saddam și Osama era de notorietate. Astfel, pe baza unor minciuni sfruntate, SUA au invadat un stat suveran (nici o diferență

față de invadarea Kuweitului de către nemilosul dictator irakian), încercînd să combine lăcomia de petrol cu impunerea unui regim democratic. După cum se vede, democrația irakiană nu are șanse să funcționeze în următorii 20 de ani, dar instabilitatea zonei a crescut considerabil.

ULTIMUL INGREDIENT: PROBLEMA IRANIANĂ

După 1988, cu sprijin chinez și mai apoi rusesc (în special după epoca Elțîn), dar și prin eforturi proprii, Iranul și-a refăcut armata. Or, Iranul susține – mai ales după ce Mahmoud Ahmadinejad a preluat puterea la Teheran, în august 2005 – mișcările antiisraeliene Hamas și Hezbollah, fapt probat și în confruntările din vara anului 2006 și în timpul intervenției israeliene în fîșia Gaza, în ianuarie 2009. Mai mult, Ahmadinejad a declarat, nu o dată, că Israelul trebuie să dispară ca stat.

Adăugînd la toate acestea programul nuclear (vezi centrala de la Natanz), putem înțelege maxima îngrijorare a autorităților israeliene și a administrației de la Washington, care consideră Israelul ca fiind principalul său aliat în regiune. Faptul că Iranul (care dispune de o formă de democrație ce poate fi considerată drept „originală" și este al doilea producător de petrol din OPEC) este membru AIEA și că a semnat Tratatul de neproliferare nucleară nu reprezintă, se pare, o garanție suficientă pentru Ierusalim.

SE CAUTĂ SCHIMBAREA

La sfîrșitul deceniului întîi din noul mileniu, pentru Casa Albă se punea problema păstrării pozițiilor în statele Maghrebului și ale Orientului Mijlociu și Apropiat, unde se aștepta o schimbare biologică de lideri – este vorba, evident, despre regimurile republicane, zise/foste socialiste din Tunisia, Egipt, Libia, Yemen și Siria, căci monarhiile (fie că este vorba de Maroc, de Iordania, sau de cele din Golf) nu ridică, în general, probleme de succesiune. Ben Ali, Abdallah Saleh, Mubarak, Gaddafi (nu și Assad) erau cu toții, la finele lui 2010, în momentul unei necesare predări a ștafetei. În condițiile creșterii pericolului islamist și a influenței Iranului în regiune, SUA nu puteau lăsa ca această predare să se facă în mod necontrolat. Cum schimbarea era inevitabilă, ea trebuia făcută sub supraveghere americană și către democrație, dacă era posibil, pentru aceasta SUA bazîndu-se pe masele de tineri arabi, care (avînd și acces la internet și la rețele de socializare) își doreau altceva decît părinții lor. Tunisia a fost de încercare. Miza cea mare era Egiptul. De altfel, influența occidentală asupra mișcărilor de stradă a fost în mod clar denunțată de Mubarak, înainte de a-și pierde puterea.

Libia plătește acum și pentru 1986, dar și pentru că are petrol (de menționat: în Libia gaddafistă poligamia era interzisă, iar asistența medicală și învățămîntul erau gratuite). „Prietenii" Sarkozy și Berlusconi l-au debarcat de la putere pe cel altădată primit la Elysée și căruia, în 2010, Berlusconi îi săruta mîna. Critici au fost puțini: China și Rusia au deplîns cu lacrimi de crocodil atacul NATO, după ce au votat la ONU pentru intervenție. Ca urmare, ambasada Chinei la Tripoli nu a mai fost bombardată, cum s-a întîmplat la Belgrad, în 1999. A fost lovită, în schimb, ambasada Phenianului, care a criticat dur intervenția aeriană a NATO (în 1986 Franța și România au criticat atacarea Libiei de către aviația SUA și, ca urmare, ambasadele lor la Tripoli au fost lovite, evident, din „greșeală"). Iar dublul standard este din nou la el acasă. Vocea atît de „aspră" a secretarului de stat american Hillary Clinton, atunci cînd pomenește de Gaddafi sau de Bashar al Assad, se înmoaie cînd amintește de yemenitul Abdallah Saleh și se stinge cu totul cînd vine vorba de reprimarea demonstranților șiiți din Bahrein de către monarhia sunnită, cu ajutorul tancurilor saudite, cumpărate (și) din Germania. În schimb, Hillary Clinton acuză (probabil nu fără temei) Iranul de orchestrarea manifestațiilor de la Manama. Iar regele Arabiei Saudite, urmînd bunul exemplu al Casei Albe, are lipsa de decență ca, după ce a zdrobit manifestanții din Bahrein, să-l acuze pe liderul sirian că-și reprimă sîngeros poporul – motiv pentru care Arabia Saudită (ca și alte state arabe) și-a rechemat ambasadorul de la Damasc.

„LUMEA NU VA MAI FI NICIODATĂ LA FEL", SPUNEA, ÎN CUNOȘTINȚĂ DE CAUZĂ, PREȘEDINTELE AMERICAN GEORGE BUSH JR., DUPĂ ATACURILE TERORISTE DIN 11 SEPTEMBRIE 2001.

***CUI PRODEST*?**

Se spune că Israelul nu este mulțumit de schimbările în curs, care îi creează probleme de stabilitate la granițe. Cu siguranță, Ierusalimul nu dorește instabilitate, dar știa, pe de o parte, că schimbarea era inevitabilă în Egipt, iar, pe de altă parte, nu mai poate aștepta la nesfîrșit rezolvarea problemei iraniene. Or, Siria lui Assad nu este doar gazdă pentru Hezbollah, ci și susținătoare a mișcării Hamas și aliat al Republicii Islamice Iran, a cărei anihilare o reprezintă, în opinia mea, ținta finală a acestei precoce „primăveri arabe", ce nu înseamnă altceva decît aplicarea vechiului principiu militar al asigurării flancurilor înaintea atacului principal. De aceea, aliatul sirian al Teheranului trebuia și el destabilizat, în ciuda inconvenientelor aferente (este drept, cu Siria va fi mai greu: Rusia și China promit să nu repete scenariul libian, printr-un vot pro-intervenție la ONU). Aceasta cu atît mai mult cu cît în Turcia se prefigura de ceva timp o nouă victorie a partidului islamist al lui Erdogan, omul care a avizat, tacit, operațiunea navală umanitară din 2010 („flotila Gaza"). În urma acestei acțiuni și a refuzului Israelului de a prezenta scuze pentru moartea a 9 cetățeni turci, relațiile dintre Ierusalim și Ankara urmau oricum să se deterioreze. De aceea, o Sirie instabilă reprezintă o preocupare pentru Israel, dar și pentru inamicul iranian și pentru Hezbollah, ca și pentru fostul aliat turc, care va fi poate mai reticent să atîțe focul în Gaza. Or, blocada fîșiei Gaza reprezintă doar o parte a problemei palestiniene. Proclamarea unilaterală a statului palestinian era demult programată (pentru 12 septembrie 2011). Față cu acest act, ce are largă susținere internațională, trebuie să ne întrebăm: cum ar fi mai bine susținută cauza palestiniană? În condiții de stabilitate, cu regimuri puternice, care la Cairo, Tripoli, Damasc, chiar Tunis, ar recunoaște existența statului plănuit la Ramallah, sau în condițiile în care statele cu mai sus-numitele capitale ard în vâlvătăile unei prea fierbinți „primăveri arabe"? ■

„PRIETENII" SARKOZY ŞI BERLUSCONI L-AU DEBARCAT DE LA PUTERE PE CEL ALTĂDATĂ PRIMIT LA ELYSÉE ŞI CĂRUIA, ÎN 2010, BERLUSCONI ÎI SĂRUTA MÎNA.

BARBARII MARILOR ORAŞE

RADU PREDA
radu.preda@rostonline.org

Imaginile Londrei în flăcări, în vara lui 2011, a străzilor transformate în cîmpuri de luptă şi a bandelor de tineri vandalizînd magazinele au făcut înconjurul lumii. La fel, zecile de maşini incendiate noaptea în Berlin sau în Hamburg, tot de către tineri. Amintirea anarhiei care a pus stăpînire, în urmă cu doar patru ani, asupra periferiilor Parisului a fost resuscitată brusc. Mult mai recentele confruntări dintre poliţie şi protestatari în centrul Atenei au fost la rîndul lor evocate. La fel, dar în alt registru şi la altă temperatură socială, protestele paşnice ale „indignaţilor" din centrul Madridului (care nu sînt aceiaşi care au protestat ulterior faţă de vizita lui Benedict XVI) sau al Lisabonei. La nivel vizual, fără nici o altă explicaţie, violenţele din capitalele europene nu pot fi încadrate în contextul mişcărilor din spaţiul arab şi musulman care au zguduit din temelii ordinea politică a unei întregi zone. Violenţa demonstraţiilor din Cairo sau oraşele Siriei şi ale Libiei este calitativ fundamental diferită de cea de care au dat dovadă barbarii marilor oraşe din Europa. Diferenţa vine înainte de toate din scopul violenţei. Răsturnarea unui regim autoritar nu are nimic în comun cu violenţa gratuită, cu plăcerea de a distruge, chiar dacă, în tumultul evenimentelor politice, se comit şi fapte la limita legii. Este motivul pentru care, legat de ceea ce s-a petrecut la Londra, presa engleză a evitat conştient şi sistematic folosirea termenului de demonstranţi, spunîndu-le acestora pe numele lor real: infractori. Apoi, în comparaţie cu mişcările din statele orientale, pe străzile Londrei sau ale Berlinului au ieşit oameni care sînt asistaţi de statul social, au cu alte cuvinte asigurate condiţiile minime ale unui trai decent. Gestul lor nu este aşadar unul de disperare, ci o expresie, mult mai periculoasă pe termen lung, de dezorientare personală convertită în furie colectivă. Împotriva nimănui anume şi a tuturor în acelaşi timp.

BOMBA CU CEAS A MULTICULTURALISMULUI

Evident, nu au întîrziat explicaţiile. Unii s-au grăbit să apeleze la un arsenal tocit, lipsit între timp de orice credibilitate, potrivit căruia, de fapt, infractorii sînt victime fie ale politicilor insuficiente de incluziune fie, adusă la zi acuzarea, ale măsurilor de austeritate luate în contextul crizei financiare şi a datoriilor suverane. Altfel spus, statul ar fi cauza principală, dacă nu singura, a violenţelor. A fura dintr-un magazin televizoare de ultimă generaţie sau haine de firmă este, în această lectură ideologică, un gest de protest faţă de inegalitatea socială. Robin Hood a devenit între timp membru al unui partid de extremă stîngă! Alţii au văzut în aceste izbucniri prefaţa polemicii dure şi de durată care planează deasupra Europei occidentale între populaţiile istorice (din ce în ce mai îmbătrînite demografic) şi alogeni ↘

POTRIVIT PRIM-MINISTRULUI CAMERON ŞI CANCELAREI MERKEL, EFORTURILE DE INTEGRARE BAZATE PE IDEOLOGIA MULTICULTURALISMULUI, FOARTE DRAGĂ STÎNGII, AU EŞUAT PÎNĂ LA URMĂ PE TOATĂ LINIA.

(majoritatea tineri), cei din urmă veniți din toate colțurile lumii, mai ales din fostele colonii, dar care nu au vrut (toți) să se integreze și au creat, cu tenacitate și obstinație, culturi paralele, prea puțin sau deloc aderente la setul de valori comune care ar trebui să garanteze coeziunea socială în ciuda pluralismului și a atomizării. Aceste realități, specifice marilor orașe, sînt adevărate bombe cu ceas, efectul lor devastator, doar parțial scos în evidență de violențele recente, nemaifiind camuflabil sub mantia generoasă a discursului despre multiculturalitate. Nu este deloc întîmplător că tocmai primul ministru Cameron avea să constate capcana multiculturalismului, confirmînd afirmația similară făcută cu cîteva luni înainte de cancelara Merkel și potrivit căreia eforturile de integrare bazate pe această ideologie, foarte dragă stîngii, au eșuat pe linie.

Concret, punînd față în față teza victimizării sociale și cea referitoare la limitele multiculturalismului, faptul că turcii au format, de pildă, în anumite cartiere berlineze, ghettouri lingvistice nu poate fi imputat majorității germane. Statutul de victimă presupune un agresor sau un opresor identificat ca atare. Or, în cazul dat, refuzînd integrarea, tradusă tendențios prin asimilare, turcii care nu se recunosc în datele de bază ale societății-gazdă sînt orice altceva, dar nu victime. Cînd premierul Erdoğan încurajează, cum a fost cazul în cuvîntarea din februarie 2011 de la Düsseldorf, pe turcii din Germania să trăiască acolo precum în Turcia, problema integrării este pusă în termeni ostili, ireconciliabili cu ceea ce în spațiul german al dezbaterii publice se numește *Verfassungspatriotismus*, adică loialitatea constituțională față de statul în care trăiești și de beneficiile căruia te bucuri. În alți termeni, nu putem fi doar „utilizatori“ ai statului înțeles ca sumă de servicii și facilități. Pozitivarea juridică și emanciparea rațiunii de stat de viziunile religioase sau metafizice nu înseamnă renunțarea la condițiile fundamentale de existență ale

unei comunități unde cetățenia implică participarea la o limbă comună, la tradiție și cultură, adică la tot ceea ce definește, în sens modern, o națiune. Lipsa de empatie a alogenilor sau chiar a minorităților istorice (vezi cazul nostru, al Covasnei și Harghitei) față de aceste elemente definitorii reprezintă un act de demisie etică, un paradoxal gest de dezangajare activă, adică de neparticipare la construirea binelui comun. În esență, pacea socială a unui stat nu este obținută prin uniformizarea forțată, prin aplatizarea identităților personale sau de grup, ci printr-o unitate în diversitate inteligent construită și asumată în consecință. La acest efort nu pot să participe însă doar majoritarii, ci înainte de toate minoritarii, cei care, fiind altminteri, au darul de a fi un imbold pentru cei care sînt la fel.

CETĂȚENIE *VERSUS* BARBARIE

Din păcate, vara anului acesta a fost martoră și la alte acte de barbarism. Crima multiplă comisă în Norvegia nu intră în categoria evenimentelor de la Londra sau Berlin, însă are o forță de exemplu negativ deloc neglijabilă. Asemeni figurilor din filmele sau jocurile electronice bazate exclusiv pe violență – inclusiv în numele binelui! –, și cea a lui Breivik poate „inspira". Deja avem știrea arestării unui adolescent polonez care se pregătea să pună în practică propriul său scenariu după modelul nordic. Dacă violența alogenilor refuzînd integrarea este alimentată de o identitate fals înțeleasă, inclusiv sau mai ales pe cale religioasă, exemplul cel mai sugestiv fiind radicalizarea în Europa a cercurilor islamice, tendința criminală a tinerilor trebuie originată mai în adîncime. Dincolo de toate polarizările ideologice, este limpede că așezarea interioară a multor tineri de azi suferă grave dezechilibre, asupra cărora se apleacă prea puține persoane, inclusiv din propria familie, și prea puține instituții, inclusiv cele declarate de profil. Una peste alta, societatea europeană (nu doar occidentală, ci și sudic-răsăriteană) pare să asiste, cînd neputincioasă, cînd indiferentă, la apariția unui nou tip uman de viitori cetățeni: prematuri introduși în lumea tehnicii, fără a avea și aptitudini de gîndire tehnică, familiarizați pînă la exces cu mediile de informare, fără să își achiziționeze o cultură generală minimă, abandonați fanteziei, de la filme la jocuri *on-line*, fără a avea repere de evaluare a realității, transformați de mici în consumatori și cumpărători, fără să aibă noțiuni de bază despre valoarea muncii și a banului, activi sexual de la vîrste fragede, fără a înțelege ce înseamnă „iubirea" și cu atît mai puțin responsabilitatea pe care aceasta o implică etc. Legat de acest ultim aspect, potrivit datelor publicate recent de Inspectoratul General al Poliției Române, se constată o creștere cu 40% a cazurilor de abuz sexual în care sînt implicați minorii, dar nu doar ca victime, ci din ce în ce mai mult ca agresori. Altfel spus, tinerii devin violenți la nivel de generație, în interiorul grupului de vîrstă. Dacă mai adăugăm, pentru a rămîne la noi, că România este și deținătoarea tristului record cu cei mai mulți minori fumători și consumatori de droguri ușoare din Uniunea Europeană, atunci avem deja două indicii ale impasului în care ne aflăm.

DEMNITATEA OMULUI

Din perspectivă social-teologică, astfel de evoluții îngrijorătoare nu sînt rezultatul doar al tranziției sau al precarității materiale (cele mai multe cazuri de delicvență juvenilă se produc în medii înstărite), ci a lipsei unei culturi publice a decenței. În una dintre faimoasele sale predici de la Nicula, vrednicul de pomenire Mitropolit Bartolomeu acuza tranșant lipsa măsurilor de limitare a poluării mentale și pleda pentru o ecologie a spiritului. Ei bine, o astfel de ecologie nu este practicată suficient nici azi. Dimpotrivă. Motiv în plus de a începe noi, ca Biserică, deopotrivă cler și credincioși, să facem ceea ce așteptăm să vină din partea statului. La urma urmelor, îndemnul la misiune dat de Mîntuitorul Hristos apostolilor și, prin ei, nouă, poate fi asumat și fructificat inclusiv prin implicarea socială, personală sau organizată, peste tot acolo unde chipul lui Dumnezeu din om este mutilat, iar cetățenia amenințată de barbarie. ■

DINCOLO DE TOATE POLARIZĂRILE IDEOLOGICE, ESTE LIMPEDE CĂ AȘEZAREA INTERIOARĂ A MULTOR TINERI DE AZI SUFERĂ GRAVE DEZECHILIBRE, ASUPRA CĂRORA PREA PUȚINI DINTRE NOI SE APLEACĂ.

TĂCEREA ROMÂNIEI

Problema politicii externe a unui stat mijlociu este o problemă delicată, iar specialiștii și opinia publică critică adeseori cu entuziasm debordant o stare de lucruri, fără a fi însă capabili să facă o analiză pertinentă, cu oferirea unor soluții viabile pe termen mediu și lung. În mod tradițional, politica externă a fost pentru România o sursă de prestigiu și stabilitate, atunci cînd poate lucrurile mergeau șovăielnic pe plan intern. Printr-o politică externă inteligentă, românii s-au făcut cunoscuți în lume, au obținut succese politice, economice sau teritoriale și, din cînd în cînd, și-au asigurat echilibrul și securitatea. Indiferent cît de mici eram la noi acasă, cît de meschin se acuzau unele pe altele partidele importante, era aproape o lege ca politica externă să fie ținută într-o formulă de izolare superbă față de divergențele interne, tocmai pentru a capta interesul și stima statelor impozante din Europa.

PAUL NISTOR
paul.nistor@rostonline.org

În momentele sensibile, a existat, fără doar și poate, o anume abilitate a românilor de a obține privilegii și drepturi internaționale. Acestea ne-au ajutat la formarea statului național, la extindere teritorială, consolidarea frontierelor și intrarea în sisteme puternice de securitate. Ca să fim realiști, trebuie să spunem că aici au contat nu doar profesionalismul șefului statului sau a ministrului de Externe, ci și contextul internațional, poziția noastră geopolitică și capacitatea de a se lua decizii cu fața spre viitor. **Astfel, cultivarea anumitor mari puteri – de obicei a hegemonilor continentali (Franța, Germania), alegerea și constituirea inspirată a anumitor alianțe, precum și disponibilitatea de a face sacrificii pentru aliați ne-au adus în postura de a obține succese istorice în relațiile internaționale.** Pînă la mijlocul secolului al XX-lea se construise deja un mit, alimentat și de regimul Ceaușescu, din care ne hrănim și astăzi: politica externă a Bucureștiului dezvolta orgoliul național, aducea respect

în Europa, ne individualiza între națiunile lumii și ne plasa într-o postură privilegiată în marile momente ale istoriei.

Mitul creează totuși și mari așteptări, solicitînd prezentului să fie la înălțimea trecutului. De aceea, s-a continuat cu o obișnuință a unor dezirabile succese continentale... care totuși nu au mai apărut în ultima vreme. Astăzi se impută celor care conduc Ministerul de Externe o lipsă de inspirație și un deficit de profesionalism, fără a se înțelege însă că nu un om providențial în fruntea MAE poate schimba o strategie de relații internaționale, ci un întreg complex de factori care, chiar și întruniți, trebuie să țină cont pînă la cel mai mic detaliu de dinamismul raporturilor externe. **Astăzi nu avem o politică externă de prestigiu nu pentru că nu am avea un personal diplomatic bine pregătit, ci pentru că România a devenit un stat de mîna a treia, cu o economie de subzistență, plasată într-o zonă care nu mai interesează aproape pe nimeni.** Și, una peste alta, nu sîntem în stare să formulăm nici priorități și nici obiective clare în relațiile internaționale (pe care să le urmărim cu insistență) și nici să gîndim o strategie curajoasă, care să ne scoată din anonimatul placid al erei europene. Ne complacem într-o politică externă tehnicistă și birocratizată, la coada UE, punînd în practică în mod servil, necritic și ineficient directive care vin pe canale speciale dinspre anumite mari puteri.

Poate că tratatele europene ne obligă la un anumit conformism și la o aliniere a politicii externe cu cea a marilor cancelarii europene, dar nu cred că Bucureștiul e inspirat atunci cînd abandonează total inițiativele continentale sau internaționale. Exemplele trecutului sînt încă prea vii și ar trebui să-i stimuleze pe diplomații și politicienii români. Cîștigarea și recunoașterea unui anumit statut extern și a unui anumit loc între națiunile lumii e însoțită, de obicei, și de mici/mari favoruri bilaterale și de primirea la o masă a privilegiaților. Efortul făcut pentru dobîndirea unei anumite puteri/imagini/prestanțe în afara granițelor se poate întoarce înzecit, în mod pozitiv, asupra destinului românesc.

Diplomația națională, constituită o dată cu uriașul efort politic din timpul unirii Moldovei cu Valahia, a dat cîteva nume mari, chiar pînă la Primul Război Mondial. Alexandru și Iacob Lahovary, P. P. Carp sau Titu Maiorescu – cu toții din partea Partidului Conservator, sau Mihail Kogălniceanu și D. A. Sturdza din tabăra PNL, au organizat cu migală un aparat diplomatic performant și au ajutat ca statul român să-și obțină respectul cuvenit într-o Europă a monarhilor și aristocraților. După 1918 s-au alăturat alte nume rămase ca repere pentru prestigiul continental al României: Take Ionescu, I. G. Duca, Nicolae Titulescu, ↘

Grigore Gafencu etc. Avînd o pregătire occidentală, cel mai adesea franceză sau germană, politicienii care conduceau diplomația Bucureștiului aveau solide studii juridice, care implicau și dreptul internațional, aveau responsabilitatea gesturilor pe care le făceau și un foarte fin simț al jocului internațional de putere. Pentru a oferi numai un exemplu, un politician francez aducea asemenea elogii lui Take Ionescu încît l-ar fi crezut în stare să împace chiar și Franța cu Germania, dacă și-ar fi pus în minte. Doar în puține cazuri au existat momente în care diplomații români au pus orgoliul personal deasupra intereselor de stat, sau, în alte cuvinte, au fost mai puțin inspirați în acțiunile purtate în numele României. **În general, însă, mai toți au fost buni profesioniști, au avut un fler special pentru relațiile internaționale și au găsit căi potrivite pentru a îndeplini obiectivele românești de politică externă, în vremuri nu liniștite și nici suficient de limpezi.**

NE COMPLACEM ÎNTR-O POLITICĂ EXTERNĂ TEHNICISTĂ ȘI BIROCRATIZATĂ, LA COADA UE, PUNÎND ÎN PRACTICĂ SERVIL, NECRITIC ȘI INEFICIENT DIRECTIVE VENITE DINSPRE ANUMITE MARI PUTERI.

Să amintim că diplomația românească a fost curtată de Vest chiar și în timpul perioadei comuniste. Dintre miniștrii de Externe care au fost apreciați pe plan internațional se remarcă Ștefan Andrei și Corneliu Mănescu. Deși plasați în altă paradigmă, ei continuau tradiția contactelor importante pe care România le avea cu marile puteri, jucînd ca un actor atipic din cadrul blocului comunist. Rămîne însă marea controversă a utilității politicii externe pe care o ducea un regim comunist dur și represiv în interior și care avea un dublu limbaj pentru exterior, vorbind de respectarea drepturilor omului și a suveranității naționale. În plus, nici acum specialiștii nu au concluzionat dacă politica externă de atunci, eficientă economic și politic, servea doar liderului și regimului totalitar sau, în vreun fel, și poporului român.

De unde veneau aceste succese internaționale ale României? Din acele mici/mari detalii care permiteau accesul la ierarhia înaltă de putere de pe plan mondial. În cele mai multe cazuri ne aliam inspirat cu hegemonul continental (Franța, Germania, URSS), în alte ocazii participam la sau construiam alianțe care nu doar securizau statul sau regimul din România, dar impuneau și respect amicilor și inamicilor (Tripla Alianță, Antanta, Mica Înțelegere, Tratatul de la Varșovia). Uneori sacrificam trupe sau teritorii pentru a respecta angajamentele luate (retragerea în Moldova – 1916, campania din Vest – 1944-45) – deși aici avem și contraexemplul renunțării perfide la alianțe (1914, 1918, 1940, 1944), mai ales sub presiunea militară adversă. De cele mai multe ori, însă, România se străduia să ofere imaginea unui stat stabil și neturbulent, pe care vecinii sau marile puteri se puteau baza cu încredere. Au existat însă și momente cînd românii nu au ezitat să intre în raporturi de ostilitate cu aliații vremelnici (Ion I. C. Brătianu la Conferința de Pace de la Paris sau Nicolae Ceaușescu față de ruși) atunci cînd păreau a fi afectate destul de mult interesele naționale sau orgoliile liderilor. Rebeliunea boemă, calculată sau inconștientă, a lui Nicolae Ceaușescu a mers atît de departe încît sovieticii s-au gîndit de mai multe ori la invadarea României.

Pentru a-și securiza obiectivele de politică externă și a obține putere suplimentară în arena mondială, Bucureștiul a folosit ori alianțele (cu marile puteri sau cu vecinii), ori ideologia. Ambele i-au adus beneficii. Ciudat, alianțele au folosit doar pentru Europa, ideologia însă i-a permis României să se transforme într-o mică vedetă internațională, care și-a valorificat acest statut în contracte economice profitabile sau în ceremonii fastuoase pentru liderul său politic. Și alianțele și ideologia au propulsat doi miniștri de Externe pînă în vîrful organizațiilor mondiale.

ale (Nicolae Titulescu – Liga Națiunilor, Corneliu Mănescu – ONU), obținîndu-se astfel un fel de glorie supremă rămasă drept reper pentru generațiile viitoare. Astăzi nu mai avem aliați foarte apropiați, am abandonat orice ideologie și, practic, sîntem incapabili să înlocuim aceste două atuuri cu unele de aceeași factură sau să inventăm o strategie strălucitoare de politică externă.

De notat încă un mic detaliu. Atît timp cît Europa a fost centrul sistemului internațional și locul cel mai disputat de marile puteri, România a contat geopolitic, iar oamenii săi politici erau curtați de liderii mondiali. Chiar și într-un război între marile puteri, aportul României – uman, economic, militar, conta suficient de mult încît țara să ridice propriile pretenții în schimbul ajutorului oferit. **Acum însă, cînd jocul de putere a devenit global, România s-a trezit exilată într-o zonă de care, din nefericire, mai e interesată numai Rusia.** Iar alte mari puteri par să nu-și dorească să rişte ceva pentru o regiune care, în ciuda tuturor discursurilor bombastice, nu mai reprezintă mare lucru pentru proiectele mondialiste. **În cîteva decenii, prin transformări globale, Bucureștiul a pierdut poziția strategică ce i-a adus avantaje în ultimele două secole.** În acest fel, țara noastră, „ajutată" și de lipsa de viziune a noii clase politice, a plonjat într-un anonimat superb, fiind ignorată, deopotrivă, de vecini și de marile puteri.

Ce s-a schimbat atît de mult încît România nu mai are o politică externă prestigioasă sau măcar eficientă?

1. Globalizarea a condus la pierderea poziției geopolitice strategice pe care România o deținea în mod tradițional și a mutat interesul marilor puteri spre alte zone ale lumii.

2. Pierderea alianțelor mai mici, gen Mica Antantă, și a raporturilor privilegiate cu unele dintre marile puteri. Apartenența la NATO și UE, organizații care conțin multe state, garantează securitatea, dar nu aduce de la sine și sprijinul consistent al partenerilor. Topirea într-o alianță mare ne lasă fără prieteni apropiați, cu care să împărțim interese comune și obiective palpabile.

3. Lipsa unei strategii clare de politică externă, în care să formulăm tactici speciale pentru apropierea de Vest, Est (Rusia, China), de vecini sau de statele arabe, din vecinătatea geopolitică. De asemenea, lipsa unor priorități și a unei ierarhii de interese în relațiile internaționale.

4. Pierderea contactelor umane pe care diplomații mai vechi le aveau în statele de reședință. Patru decenii de comunism au rupt diplomația română de legăturile profunde cu societățile vestice, iar în ultimele două decenii am abandonat și relațiile internaționale din mediile economice, politice și culturale rusești sau chineze.

5. Lipsa unei strategii economice îndreptate în special spre pieţele emergente din Est și Sud. Descreșterea dramatică a relațiilor cu țările arabe, africane sau asiatice.

6. Inexistența unei ideologii interesante, care să facă România atractivă în alte civilizații din Asia și Africa și care să o individualizeze față de alte state.

7. Inexistența unei puteri economice românești, care să susțină cu forțe credibile inițiativele diplomatice.

ASTĂZI NU MAI AVEM ALIAȚI FOARTE APROPIAȚI, AM ABANDONAT ORICE IDEOLOGIE ŞI, PRACTIC, SÎNTEM INCAPABILI SĂ ÎNLOCUIM ACESTE DOUĂ ATUURI CU UNELE DE ACEEAŞI FACTURĂ ŞI CU ACELAŞI IMPACT.

8. Strategia îndoielnică a diplomației culturale a Bucureștiului, care promovează produse de mîna a doua și care în nici un caz nu sînt ancorate în tradițiile românești sau care ar putea simboliza unicitatea și originalitatea României.

9. Lipsa de responsabilitate și inițiativă a elitei politice actuale, care s-a dovedit constant dezinteresată de abordarea cu seriozitate a chestiunilor de politică externă.

10. Insecuritatea continentală pe care o provocăm prin trimiterea în exterior a unor valuri de milioane de oameni săraci și care, adesea, sînt dispuși la violențe sau practici dubioase pentru a-și asigura traiul în țările-gazdă.

11. Lipsa unor diplomați și conducători ai MAE capabili să impună clasei politice o schimbare fundamentală de ritm și obiective ambițioase în relațiile internaționale.

Așadar, trecem printr-o perioadă de generală apatie, în care mai toate obiectivele ↘

de relații internaționale par a fi stinse. Ne concentrăm pe discordia internă și ne dăm silința pentru a declanșa o implozie de succes a societății românești. Ultima concordie de politică externă – Strategia de la Snagov (1995) – a confirmat drumul Românei spre Uniunea Europeană, dar, începînd cu anul 2007, am rămas parcă în aer, fără nici o viziune de viitor. Nu mai există nici un obiectiv major care să capaciteze energiile întregii societăți românești, au dispărut toate mizele mari și mici, nu facem eforturi nici măcar pentru a ne apropia de vecini sau pentru a avea o politică cu efecte reale față de Republica Moldova. Nu știm să practicăm diplomația culturală și, în plus, ambasadele noastre irosesc timpul în încercarea de a pune la treabă cîțiva specialiști care ar trebui să descopere pîrghii și conexiuni economice profitabile.

În condițiile date, mai mult sumbre decît optimiste, cum putem schimba ceva? În primul rînd, e imposibil să avem o metamorfoză majoră, peste noapte, a politicii externe românești. Iar întrunirea unor elemente reale, care să favorizeze în bine orice nouă strategie, în mod obligatoriu va dura cîțiva ani buni. În al doilea rînd, cel mai important detaliu de reținut, nu poate exista diplomație puternică fără o economie solidă. Acea economie pe care ne-o dorim ar asigura resurse financiare și credibilitate pentru planuri și campanii externe, ar asigura oameni de calitate. S-a văzut că, în ultimii ani, s-a vorbit degeaba de o direcție Est, spre Marea Neagră, a diplomației noastre, atît timp cît nu am avut bani să implementăm acolo proiecte de democratizare, nu am reușit să încheiem contracte comerciale majore cu statele riverane Mării Negre și nici nu am avut forța de a intra pe piețele străine pentru investiții, achiziții sau desfacere de mărfuri.

CEL MAI IMPORTANT DETALIU DE ȚINUT MINTE: NU POATE EXISTA DIPLOMAȚIE PUTERNICĂ FĂRĂ O ECONOMIE SOLIDĂ, CARE SĂ-I ASIGURE RESURSE ŞI CREDIBILITATE.

Există totuși cîteva puncte pe care ar trebui să le avem în vedere atunci cînd ne gîndim la o viitoare politică externă de prestigiu:

1. Consolidarea economică a României și obținerea de resurse care să fie direcționate spre diplomație.

2. Alcătuirea unor strategii adaptate secolului XXI, cu întocmirea unei ierarhii de priorități și formularea clară a unor obiective de politică externă (economice, de securitate, culturale etc.).

3. Refacerea micilor alianțe tradiționale din zona est-europeană (cu Polonia, Cehia, Serbia și – de ce nu? – Ungaria), care să-și proiecteze ca un întreg interesele dincolo de limitele continentului.

4. Refacerea unui parteneriat strategic real cu măcar două sau trei mari puteri, cărora să le

arătăm fidelitate absolută, dar de la care să şi pretindem gesturi majore de amiciţie.

5. Deschiderea unor fluxuri comerciale către pieţele emergente şi către fostele state cu care am avut relaţii privilegiate (Rusia, China, ţările arabe), nu fără alcătuirea unei strategii economice viabile de penetrare a acelor economii.

6. Echiparea la standarde NATO a mai multor batalioane de soldaţi, pe care să le putem desfăşura rapid în orice colţ al lumii, pentru apărarea intereselor româneşti sau ale aliaţilor. Achiziţionarea de fregate şi avioane noi.

7. Alcătuirea unei strategii culturale inteligente, care să evidenţieze specificul şi unicitatea românească, cu evitarea produselor culturale de duzină sau care nu spun nimic despre profilul identitar al ţării noastre.

8. Folosirea ideologiei drepturilor omului şi a societăţii civile pe relaţia Est, în încercarea de a democratiza vecinătatea apropiată din fostul spaţiu exsovietic.

9. Atragerea elitelor culturale din zonele/ţările declarate priorităţi, proiecte comune cu elita culturală românească.

10. Propagandă românească de proporţii, care să familiarizeze străinătatea cu civilizaţia/istoria/cultura/specificul românesc.

11. Atenţie sporită acordată Republicii Moldova şi comunităţilor româneşti de pretutindeni.

12. Reorganizarea Institutului Diplomatic şi creşterea rolului său în pregătirea diplomaţilor, după modelul altor state.

În esenţă, acestea sînt lucruri normale, nicidecum nu sînt minuni. Dar în România se pare că tocmai ideile simple sînt dificil de pus în practică. **Apoi, va trebui să schimbăm doar ceea ce trebuie pentru a ne adapta inteligent la realităţi, iar în rest să respectăm buna tradiţie şi să ne ferim de inovaţii utopice şi naive, care ar putea să ne arunce în haos**. Proiecte de genul neutralităţii, a abandonării legăturilor cu Vestul sau a strîngerii peste măsură a relaţiilor cu coloşii eurasiatici ar fi erori de proporţii, care nu doar că ne-ar preda ţara în mîini străine pe termen lung, dar ar aduce dezastre imediate şi incalculabile. În general, numai cei nefamiliarizaţi cu problema politicii externe româneşti şi a relaţiilor internaţionale, în general, pot lansa proiecte atît de iresponsabile.

NE AFLĂM ÎNTR-UN NOU PUNCT ZERO, DAR AVEM ATU-URI ŞI, LUCRU IMPORTANT, AVEM ŞI O EXPERIENŢĂ TRECUTĂ CARE TREBUIE SĂ FIE VALORIFICATĂ POZITIV.

În concluzie, ar fi bine să vedem mai mult curaj şi înţelepciune în diplomaţia românească, o mai inteligentă organizare a resurselor existente şi o strategie care să limpezească orbecăielile din ultimii ani. Ne aflăm într-un nou punct zero, dar avem atuuri şi, lucru important, avem şi o experienţă trecută care trebuie valorificată pozitiv. ■

Radu Mărculescu

CRUCIATUL

Pictor bisericesc, dramaturg, memorialist, eseist, traducător, veteran de război, fost prizonier în lagărele URSS și fost deținut politic sub regimul comunist din România, Radu Mărculescu este personalitatea exemplară căreia îi închinăm acest număr al revistei.

RĂZVAN CODRESCU
razvan.codrescu@rostonline.org

George Fonea, Radu Mărculescu, Aurel State, Nicolae Cojocaru, Gabriel Constantinescu, Puiu Atanasiu… – nume de eroi ce s-ar cuveni să figureze în manualele de istorie contemporană a României, dar care azi vîslesc cu greu prin mocirla uitării românești… Ei sînt floarea de foc a unei generații care n-a trecut doar prin temnițele de acasă, ci – ca tineri ofițeri ai Armatei Regale a României pe frontul de răsărit, în ceea ce ei numeau „războiul sfînt" sau „cruciada" împotriva bolșevismului – au făcut, după 23 august 1944 (cînd au fost trădați de propriul lor rege și părăsiți în ghearele fiarei asiatice), ani grei de lagăr prin bolgiile siberiene, pînă dincolo de Cercul Polar. Golgotei lor „de sub aurore boreale" avea să-i urmeze, la repatrierea tîrzie, Golgota sinistră „de sub stelele Polului Getic", teroarea, „reeducările", munca silnică și domiciliile obligatorii de acasă, pînă spre jumătatea anilor '60, cînd tinerii de altădată aveau de-acum tîmplele cărunte și trupurile betegite sub zeghi. Și totuși mulți dintre ei au supraviețuit comunismului și, după ce-și scriseseră epopeea cu sînge, au apucat să și-o scrie și cu cerneală, dublîndu-și vocația eroică a tinereții cu vocația mărturisitoare a vîrstelor senioriale. S-au dus, unul cîte unul, drepți pînă la capăt și, îmi place să cred, cu sentimentul mîngîietor al datoriei împlinite.

Și iată că, în totul capricios al verii care a trecut, ne-a părăsit, la vîrsta de 96 de ani, și **Radu Mărculescu,** „veteranul veteranilor" din lagărele sovietice, cum i s-a spus. Deși a făcut frontul și a fost prizonier timp de aproape 10 ani în lagărele sovietice, iar apoi deținut politic timp de 5 ani în temnițele comuniste din România, se ținea pînă acum vreo trei ani, cînd l-am văzut pentru ultima dată (era, între altele, vechi colaborator al *Punctelor cardinale*), încă destul de bine din punct de vedere fizic, și încă și mai bine din punct de vedere intelectual, continuînd să lucreze și să-și împlinească exemplar vocația *mărturisitoare*, dar și pe cea *creatoare*, cu care Dumnezeu l-a binecuvîntat din plin.

Pictor bisericesc, dramaturg, memorialist, eseist, traducător, fostul ofițer artilerist de pe frontul de răsărit, licențiat în Litere și Filosofie, rămîne în fața lui Dumnezeu și în amintirea noastră mai nedesăvîrșită un martor jertfelnic și harismatic al contorsionatei istorii a secolului XX, iar cărțile sale de memorii, *Pătimiri și iluminări din captivitatea sovietică* (Editura Albatros, București, 2000; reeditată în 2010 la Humanitas) și *Mărturii pentru „Judecata de apoi"… adunate din Gulagul românesc* (Editura Aldine, București, 2005), rămîn printre cele mai bune din categoria lor. Nu mai puțin remarcabil este însă volumul său de *Teatru* (cu piesele *Meșterul-fără-nume* și *Magog*) apărut la Editura Vitruviu în 1992. Poemul dramatic *Meșterul-fără-nume* (amintind de „mitul dramatic" blagian sau de teatrul mitico-poetic al lui Valeriu Anania), elaborat la Văratec spre sfîrșitul anilor '60 și păstrat în sertar pînă la prăbușirea comunismului, a fost nominalizat la Concursul UNITER pe 1992, ocupînd în final locul doi din peste o sută de piese concurente (locul întîi avea să-l ocupe în acel an, ca o anticipare aceea ce avea să urmeze în două decenii de degringoladă moral-spirituală și cultural-artistică, piesa *Evangheliștii* a Alinei Mungiu!). Piesei regretatului Radu Mărculescu i-a fost dat să intre măcar în repertoriul Teatrului Radiofonic, fiind difuzată în premieră în vara lui 1994, în adaptarea și regia lui Dan Puican, cu o distribuție pe măsură (Adrian Pintea, Dana Dogaru, Mircea Albulescu, Leopoldina Bălănuță, Colea Răutu ș. a.).

Dimensiunea creștină, trăită în puritatea neostentativă a tradiției ortodoxe (avem de la el, între altele, un bun expozeu istorico-teologic despre *Filioque*, apărut și în revista ROST), a rămas definitorie pînă la capăt pentru viața și lucrarea lui Radu Mărculescu, ajutîndu-l decisiv și în vremea marilor prigoane, încît nu e de nici o mirare cînd citim, printre ultimele sale mărturii, o declarație ca aceasta: „Ateii mor primii. N-am văzut om fără credință care să reziste [în lagărele și închisorile bolșevice], oricît de robust fizic ar fi fost…"

Tristețea „veacului de acum" e însă aceea că pînă la urmă ne mor și sfinții sau drepții, și pe toți îi petrecem cerniți, mai devreme sau mai tîrziu, spre o veșnicie de care sîntem tot mai puțin vrednici, cum a fost petrecut pe 13 iulie a. c., la Cimitirul Bellu, și cel care a fost – și va rămîne mereu în lamura conștiinței naționale – eroul cruciat Radu Mărculescu, a cărui pildă ne-ar fi de mare folos să rămînă vie și lucrătoare, spre încă posibila rostuire mai bună a lumii românești. ■

DE LA JUDECATA ISTORIEI LA JUDECATA DE APOI

Ne-a părăsit încă un mărturisitor. Și încă unul de prima mărime. În noaptea de sîmbătă 9 spre duminică 10 iulie a. c., Radu Mărculescu, patriarhul veteranilor de război, cel care a pătimit aproape un deceniu în cumplitele lagăre ale gulagului sovietic și apoi încă cinci ani în gulagul autohton, s-a stins de bătrînețe. A plecat de la noi la Domnul, pentru a depune mărturie la Judecata de Apoi, după ce, în perioada cît i-a fost dat să mai trăiască după apocalipsa prin care a trecut, depusese mărturie pentru Judecata Istoriei. Căci, spune el, ***la un proces al crimelor comuniste acum și aici [...] nu ne putem aștepta. Mai marii lumii care ar putea-o face nu au nici un interes să o facă, iar cei care dețin controlul peste mass-media în majoritatea țărilor sînt hipermnezici la genocidul nazist, pe care îl mediatizează în cele mai mărunte pliuri, și total amnezici la cel comunist, pe care par a-l ignora. S-ar părea chiar că, printr-un consens ocult, s-ar fi acordat comunismului*** **clauza totalitarismului celui mai favorizat** ***(Jean-François Revel).***

DEMOSTENE ANDRONESCU
demostene.andronescu@rostonline.org

Radu Mărculescu s-a născut la 1 ianuarie 1915 în București. A urmat Liceul „Spiru Haret“, în a cărui revistă, *Vlăstarul*, i-au fost publicate primele încercări literare, și și-a încheiat studiile universitare în 1938, cu o licență în Litere și Filosofie. După absolvirea facultății, a predat ca profesor de limba română și filosofie la liceele „Gheorghe Lazăr“ și „Aurel Vlaicu“ din capitală, colaborînd în același timp și la diferite periodice ale vremi (*Dacia Rediviva*, *Preocupări literare* ș. a.), în care a publicat eseuri filosofice, studii literare, traduceri din lirica franceză etc.

După intrarea României în război, în 1941, ia parte ca ofițer de rezervă artilerist la campania din Est, luptînd pentru dezrobirea Basarabiei, pentru cucerirea Odesei, ajungînd pînă departe, la cotul Donului, acolo unde, în noiembrie 1942, va cădea prizonier

împreună cu întreaga armată română. Din acel moment începe – pentru el și pentru miile, zecile de mii de prizonieri – calvarul *robiei*. Iată cum evocă el, în memoriile sale, acest calvar: *Marșurile istovitoare în stepele viscolite și pe drumurile jalonate de cadavrele celor ce nu mai puteau ține pasul, frigul permanent și înnebunitor, foamea care sfîșie vintrele și întunecă mințile, sălbăticind raporturile dintre oameni, mai ales în rîndurile trupei, transporturile în bou-vagoanele morții albe, înghesuiala sufocantă, păduchii și tifosul, descărcarea în gări a sute de cadavre, dar mai ales lipsa de perspectivă și disperarea... Iată eșalonul plăgilor și urgiilor biblice cu care ne-am confruntat din clipa căderii noastre... Dar ajunși în lagăre, nici nu apucarăm să ne dezmeticim, să ne oblojim rănile trupului și traumele sufletului, că ne-am și trezit agresați de o specie insolită de prădătoare, comisarii politici, care, prin manipularea științifico-diabolică a factorilor de presiune întîmpinați de noi (ger, foame, la care s-au adăugat munca silnică, carcera, teroarea, delațiunea), dezlănțuiră asupra noastră o acțiune totală de racolare politică. Astfel, au reușit să provoace în sînul comunității noastre românești o tumoare malignă care ne va deregla existența, pînă se va rupe definitiv de noi. E vorba de acele jalnice cohorte de* ***suflete moarte****, așa-zisele* ***divizii de voluntari*** *create de sovietici în lagăre ca să aducă pe tancurile lor și în țara noastră experimentul cel mai nimicitor care a fost vreodată altoit pe trupul și pe sufletul vreunei comunități omenești:* ***comunismul.***

În toată această adevărată apocalipsă, Radu Mărculescu a făcut parte din „nucleul dur" al rezistenței ofițerilor români, participînd la toate acțiunile întreprinse împotriva samavolniciilor la care erau supuși prizonierii, de la protestele vehemente (verbale sau scrise) și pînă la organizarea de greve de lucru și, mai ales, de greve ale foamei. Această ultimă și disperată formă de protest a culminat cu celebra *grevă pentru repatriere* din februarie 1948, grevă în urma căreia majoritatea ofițerimei române din lagărul de la Oranki-Mânăstârca a fost repatriată. Victoria aceasta a fost însă scump plătită de cei pe care autoritățile sovietice, considerîndu-i instigatori și organizatori ai grevei, i-au reținut în continuare, internîndu-i în lagărele de pedeapsă *(strafnoi lagher)* din pustietățile mlăștinoase de dincolo de Volga. El a fost trimis împreună cu alții în lagărul Usciora *(Gaura Dracului)*, unde a mai pătimit încă 3 ani. De aici a fost repatriat împreună cu un lot de prizonieri, în 1951, dar, o dată ajunși în țară, nu au fost puși în libertate, ci au fost luați în primire de Securitatea română și internați în lagărul de la Bragadiru, unde au fost ținuți mai bine de jumătate de an. Eliberările din acest lagăr au început în primăvara anului 1951. Zilnic erau puse în libertate grupuri mai mari sau mai mici, selecționate după criteriul periculozității. Mai întîi au plecat cei din categoria deportaților, aceștia fiind considerați mai inofensivi, apoi a venit rîndul soldaților și, în cele din urmă, al ofițerilor. El a plecat cu ultimul grup, pe la jumătatea lui iulie, dar, o dată ajuns acasă, au început altfel de necazuri: probleme de adaptare, probleme de existență și, mai grave decît toate, problemele legate de

SCRIE, RADULE, SCRIE TOT CE-AI VĂZUT, TOT CE-AI SIMȚIT, TOT CE-AM PĂTIMIT LAOLALTĂ! SCRIE! E ULTIMUL ORDIN PE CARE ȚI-L DAU ACUM, LA DESPĂRȚIRE. **Bătrînul colonel Stelică Dumitriu**

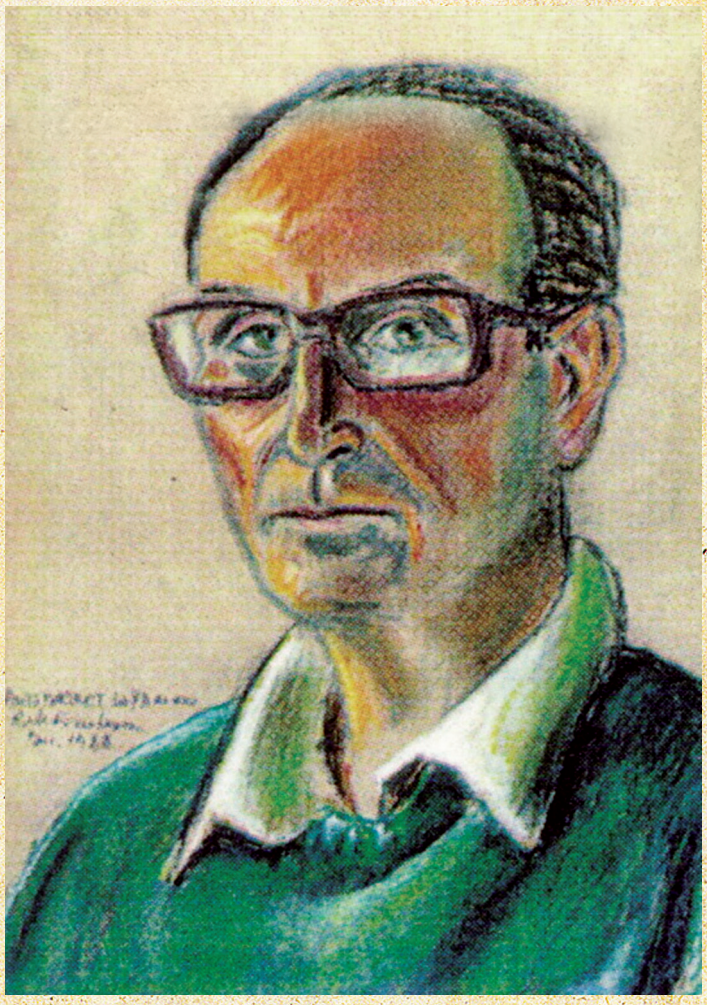

Autoportretul lui Radu Mărculescu (1988), reprodus pe coperta finală a volumului *Pătimiri și iluminări din captivitatea sovietică*, Editura Albatros, București, 2000.

calitatea sa de proscris. Deocamdată, mai presantă decît toate celelalte era problema cîștigării existenței. Despre posibilitatea reîntoarcerii sale la catedră nici nu putea fi vorba. Era conștient de acest lucru și de aceea apelă la soluția la care, pe vremea „iepocii de aur", au apelat mai toți proscrișii regimului (foști prizonieri, foști deținuți politici, ofițeri deblocați etc.), adică la munca de jos, din „Legiunea Străină", cum era numit în epocă Sectorul Construcțiilor, pentru că în acest sector, ca și în Legiunea Străină, nu se prea ținea cont de trecut și de antecedente.

Radu Mărculescu a muncit conștiincios și fără rabat în acest sector al Construcțiilor timp de 8 ani, pînă în octombrie 1959, cînd, pe neașteptate, a fost arestat și inclus într-un lot de foști ofițeri prizonieri în URSS acuzați de complot antistatal. Din lipsă de probe, a fost a fost disjuns din lotul principal și judecat separat, împreună cu alți trei acuzați pe care nici nu-i cunoștea. Dar nici în această formulă nu a putut fi pronunțată o sentință juridică împotriva lui. A fost condamnat însă de către Securitate la o „pedeapsă administrativă" (condamnare fără sentință judecătorească) de 72 de luni și trimis la Periprava, de unde s-a eliberat în 1964.

După eliberare, pentru a-și cîștiga existența, nu a mai apelat la „Legiunea Străină", ci și-a valorificat o înclinare pe care a avut-o dintotdeuna, dar căreia nu-i prea dăduse importanță, *pictura*, devenind pictor de biserici. Această nouă îndeletnicire i-a adus mari satisfacții. Vreme de 25 de ani reușește să picteze din nou – în frescă, în cea mai mare parte – peste 15 biserici, în

RADU MĂRCULESCU A FĂCUT PARTE DIN „NUCLEUL DUR" AL REZISTENȚEI OFIȚERILOR ROMÂNI, PARTICIPÎND LA TOATE ACȚIUNILE ÎNTREPRINSE ÎMPOTRIVA SAMAVOLNICIILOR LA CARE ERAU SUPUȘI PRIZONIERII.

DUPĂ ELIBERAREA DIN ÎNCHISOARE, VREME DE 25 DE ANI, RADU MĂRCULESCU REUŞEŞTE SĂ PICTEZE DIN NOU, ÎN FRESCĂ, PESTE 15 BISERICI, ÎN BUCUREŞTI ŞI ÎN TOATĂ ŢARA.

Bucureşti şi în toată ţara. Această nouă îndeletnicire a fost pentru el o aventură spirituală de proporţii, care l-a recompensat pentru toate neîmplinirile anterioare.

Dar activitatea sa creatoare de după eliberarea din 1964 nu s-a limitat doar la pictarea de biserici, ci a şi scris. A scris, nu pentru a fi publicat, deoarece la vremea aceea nu putea fi vorba de aşa ceva, ci pentru „sertar". A scris pentru a depune mărturie, dar şi pentru a executa un „ordin". La eliberarea sa din lagărul de la Bragadiru, în 1951, bătrînul colonel, Stelică Dumitriu, comandantul regimentului cu care a căzut prizonier, cunoscîndu-i talentul literar, atunci cînd şi-a luat rămas-bun de la el, i-a şoptit, în timp ce-l îmbrăţişa: *Scrie, Radule, scrie tot ce-ai văzut, tot ce-ai simţit, tot ce-am pătimit laolaltă! Scrie! E ultimul ordin pe care ţi-l dau acum, la despărţire.*

Şi Radu Mărculescu a scris. Şi nu oricum. *Pătimiri şi iluminări din captivitatea sovietică* este o carte de referinţă, o carte-monument, aş spune eu, care evocă inumanele tratamente la care au fost supuşi prizonierii de război în lagărele sovietice. Scrisă nu numai cu talent literar, dar şi cu rigoare, fără patetisme şi fără idei preconcepute, cartea aceasta se constituie într-un veritabil document de o inestimabilă valoare, în primul rînd istorică, dar şi ştiinţifică în general, deoarece Radu Mărculescu face şi unele observaţii în legătură cu psihologia şi comportamentul oamenilor aduşi în situaţii-limită.

Pătimiri şi iluminări din captivitatea sovietică a apărut pînă acum în trei ediţii – la Albatros (2000), Universal Dalsi (2007) şi Humanitas (2010) – şi a fost tradusă în germană *(Leid und Offenbarung in der sowjetischen Gefangenschaft,* C&N Verlag, Berlin, 2008). Trăirile apocaliptice din captivitatea sovietică evocate în această carte au fost transfigurate sub formă de mit în piesa de teatru *Magog* apărută în volumul de *Teatru* publicat în 2001 în Editura Vitruviu.

În 2005, Editura Aldine îi publică, sub titlul *Mărturii pentru „Judecata de Apoi" adunate din Gulagul românesc,* memoriile din universul concentraţionar autohton.

Din punct de vedere intelectul, Radu Mărculescu a fost un adevărat fenomen. La venerabila vîrstă de 96 de ani şi jumătate, cît avea cînd Domnul l-a chemat la Sine, el trudea cu sîrg să-şi definitiveze *Amintirile din copilărie,* carte pe care, însă, nu a mai apucat s-o vadă şi tipărită.

Dumnezeu să-l odihnească în ceata drepţilor Săi.

EROI SUB AURORE BOREALE

Lui Radu Mărculescu
şi celor împreună cu el

Vînduţi peşin, pe-arginţii altor iude,
ei crucea şi-au purtat-o peste stepe,
dar cît le-au fost prigoanele de crude,
nemoartea noastră de la ei începe.

Ierusalimul le-a rămas departe,
dar s-a făcut ceresc în dorul lor,
iar peste el nevolnica de moarte
n-avu nicicînd şi n-o să aibă spor.

Căci azi de mor, mai vii s-or naşte mîine
în cerul unde visul e pe rod
şi unde Cel ce-n lume-i vin şi pîine
aievea stă, cu dragostea năvod,
şi nu-i în El nici jertfă să nu-nvie,
nici viaţă să nu tragă-a veşnicie.

Răzvan CODRESCU

Laura Vasiliu, actrița care a jucat rolul principal în „4 luni, 3 săptămâni și 2 zile“

„MAICA DOMNULUI ESTE UN MODEL PENTRU TOATE FEMEILE“

interviu realizat de
ISABELA AIVĂNCESEI

A devenit celebră după ce a avut rolul Găbiței din filmul „4 luni, 3 săptămâni și 2 zile“, regizat de Cristian Mungiu. A copilărit la Piatra Neamț și visa să devină actriță în America. S-a îndrăgostit de scenă și crede că prin fiecare rol pe care îl face poate vorbi puțin și despre ea. Este actriță a Teatrului Nottara din București. A obținut premii care umplu cam două pagini. Dar pentru Laura Vasiliu (n. 1976) credința în Dumnezeu este mai presus de orice.

Laura, ne aflăm în preajma marii sărbători a Naşterii Maicii Domnului şi de aceea voi începe cu o întrebare legată de numele tău. Ştiu că ţi-ai dorit mult să te cheme Maria şi că te-ai revoltat cîndva faţă de mama ta pentru că nu ţi-a pus acest nume. De ce? Simţi că eşti a Sfintei Fecioare Maria, că te leagă ceva puternic de Ea? Sau i-ai fi putut urma Maicii Domnului în credinţă mai bine dacă i-ai fi purtat numele?
Cînd eram copil, îmi plăcea pur şi simplu numele Maria. Mai ales ca şi bunica mea e Maria, mama e tot Maria şi era frumos să mă cheme şi pe mine la fel. În continuare, îmi place foarte mult numele ăsta. Mama îşi aminteşte vag că, atunci cînd am fost botezată, părintele le-ar fi spus naşilor: „Laura nu e nume de sfîntă. Hai să-i punem un nume de sfîntă!“ Şi atunci m-au botezat Maria. Dar mama nu ştie sigur, trebuie să verificăm. Oricum, aş fi foarte fericită să mă fi botezat Maria. În ceea ce priveşte dorinţa mea de a urma Maicii Domnului – acum s-a conturat mai bine! –, Maica Domnului e un model pentru noi toţi. Sau aşa ar trebui să fie. Mai ales pentru noi, femeile din ziua de astăzi. Ducem lipsă de modele

ÎN NUMELE MARIEI

A vrut să o cheme Maria, dar a fost să fie sub ocrotirea altor sfinţi. Poartă în suflet gîndul că este copilul Maicii Domnului, chiar şi aşa. Se împarte între teatru şi biserică şi este convinsă că aceasta este misiunea ei: de-a pune pe gînduri pe ceilalţi, ea însăşi aflîndu-se într-o necontenită căutare.

autentice și cred că ne putem orienta spre modelul Maicii Domnului cu încredere.

Chiar crezi că femeile de azi mai caută modele ca Maica Domnului?
În aparență, nu. Dar cred și sper că înăuntrul lor, de fapt, ele caută asta... Undeva, acolo, în lumea lor foarte, foarte intimă și profundă, tînjesc după acest model. Pentru că nu au cum să nu simtă valoarea și autenticitatea lui.

Ce relație ai cu Maica Domnului?
Sper că e o relație de dependență, pentru că fără Maica Domnului nu pot să fac un pas. O chem mereu în ajutor și simt că vine și sînt mult, mult mai liniștită de cînd simt mîngîierea Maicii Domnului asupra mea.

Cum o chemi?
Cînd mi-e rău sau cînd am o tulburare de orice natură ar fi ea, pur și simplu strig: „Maica Domnului, ajută-mă!". Și în momentul următor îmi revin, capăt curaj sau mă liniștesc.

Mai ai evlavie așa mare la vreun sfînt, în afară de Maica Domnului?
Da, sigur, am mulți sfinți dragi: Sf. Nectarie din Eghina, Sf. Luca al Crimeei, Sf. Serafim de Sarov, Sf. Ecaterina, Sf. Parascheva... Dar sfîntul meu protector este Sfîntul Grigorie Teologul. În a cărui zi de prăznuire, 25 ianuarie, m-am născut.

Cine ți-a insuflat credința în Dumnezeu? Sau ai descoperit-o singură?
În copilărie, bunica mă ducea la biserică și uneori mă împărtășea. Îmi plăcea să stau mai mult în cimitir, nu știam cît e de important să particip la Sfînta Liturghie. În orice caz, aveam o legătură cu Dumnezeu și un dialog chiar, așa, în sinea mea. Un dialog continuu, aș spune, cu Dumnezeu. Apoi, la adolescență, s-a rupt sau s-a îngropat cumva raportarea mea la Dumnezeu și cred că mi-am revenit mergînd la Ierusalim. Înainte însă de Ierusalim, eu și familia mea ne-am apropiat mult de un preot tînăr, aflat la începutul misiunii lui, părintele Cristian, și care, cu răbdare și blîndețe, ne-a inițiat în tainele credinței. Dar schimbarea cea spectaculoasă s-a produs, în ceea ce mă privește, la Ierusalim. N-aș vrea să spun cuvinte mari, în sensul că m-am schimbat atunci ireversibil și acum mă odihnesc. Nu, dar atunci mi s-a zdruncinat o anumită mentalitate, aceea a păcatului.

În ce sens te-ai schimbat?
Am început să caut, să merg la sfintele slujbe și, în paralel, să citesc scrieri ale Sfinților Părinți. Am încercat să lucrez, împreună cu duhovnicul meu, la schimbarea modului meu de a vedea lucrurile, atît de supus hazardului și stărilor de moment.

Cum de încape Dumnezeu în viața unei actrițe?
E bine ca Dumnezeu să încapă în viața oricărui om și mai ales în interiorul fiecărui om. Eu am timp, am timp destul de mult și bineînțeles că încerc să-I acord și lui Dumnezeu din timpul meu. Dar cred că relația cu Dumnezeu se poate păstra chiar și dacă nu ai timp, adică gîndul la Dumnezeu poate fi, orice am face. Pe scenă e mai greu, este adevărat. Noi, actorii, trebuie să ne gîndim la personajele noastre, la situațiile în care sîntem puși în piesele respective, dar cu toate astea, tot îți găsești un răgaz să spui un „Doamne, ajută!". Deci, e o relație continuă, ca și cu un om viu. Nu cred că trebuie să-mi spun *eu, de la ora 9 la 10, am timp de Dumnezeu, după aia sînt fără Dumnezeu*. Nu. Tot timpul trebuie să fim cu El. Și cînd ne culcăm: „Doamne, ajută!", și cînd ne trezim, și în restul zilei, cît putem, e bine să ne păstrăm legătura asta cu Dumnezeu, așa ne sfătuiesc Părinții. Eu nu intru pe scenă fără să spun o mică rugăciune și Dumnezeu mă ajută. Simt că mă ajută.

SÎNT FERICITĂ CÎND MĂ POT EXPRIMA SINCER PE SCENĂ ŞI ATUNCI CÎND PARTICIP LA SLUJBELE BISERICII.

Ai jucat rolul principal în „4 luni, 3 săptămâni și 2 zile", filmul lui Cristian Mungiu distins cu Trofeul Palme d'Or la Cannes. Care este părerea ta despre avort?
„Găbița" – pe care o interpretez – este o fată care rămîne însărcinată accidental și se hotărăște să facă avort,

pe timpul lui Ceaușescu. Ea îi cere ajutorul unei prietene bune și pînă la urmă merg într-o cameră de hotel, aduc un pseudo-medic, care inițial, în scenariu, era șoferul de ambulanță, și îi este provocat avortul. Povestea este una adevărată, e inspirată din viață; cele două fete există. Înainte de film, am aflat multe lucruri îngrozitoare care se întîmplau în perioada comunismului. Nu sînt pentru avort, în nici un caz, pentru că e, pînă la urmă, cum se vede și în film, o crimă.

Zilnic, în fiecare maternitate, au loc astfel de crime. Cum ai convinge o tînără să nu recurgă la o astfel de metodă?

Practic, ea e ca mulți tineri care nu știu: e un pic inconștientă, nu știe despre ce este vorba foarte precis. Nu vrea decît să scape. Nici nu-și pune problema morală: dacă e bine sau nu e bine sau ce înseamnă asta. Ea nu vrea decît să scape de necazul ăsta și, mai ales, să nu intre în pușcărie pe acest motiv. Nici măcar nu se gîndește că în ea trăiește deja o altă ființă... nu, nici o clipă! Desigur, eu trebuie să-mi apăr personajul, chiar dacă nu am o părere bună despre ea.

Ai fost doi ani consecutiv la Cannes și, cu toate acestea, n-ai căzut în vedetism, ai rămas la fel de modestă și muncitoare. Cum ai reușit, într-o lume în care succesul îi îmbată pînă îi distruge pe cei mai mulți?

În primul rînd că eu sînt și răsfățată, și fițoasă, dar ascund asta foarte bine. (Rîde) Nu cred că poți fi și celebru și modest. Eu am încercat să păstrez o anumită modestie, deși e mult spus, și mi-am dat seama că am eșuat. În momentul în care oamenii te iubesc, sigur că ești drăguț și îți permiți să fii și la locul tău, să le zîmbești, dar în momentul în care cineva nu-ți acordă atenția pe care tu crezi că o meriți, atunci devii o fiară. Și mie mi s-a întîmplat. Prin urmare, nu am de-a face cu modestia. Îmi place să am succes și m-am bucurat de ce am simțit la Cannes – multă adrenalină. Habar n-aveam ce o să ni se întîmple și... s-a întîmplat bine!

Cum îți petreci zilele de sărbătoare religioasă, Laura?

Păi, dimineața, dacă nu lucrez, merg la Sfînta Liturghie. După slujbă, îmi place să stau de vorbă cu prietenii mei. Ne întîlnim la o cafea, un suc și vorbim. Mai ales dacă avem neclarități în ceea ce privește Evanghelia din ziua aceea, știu că ne putem lămuri împreună. De obicei, stă cu noi și părintele nostru și putem să-l întrebăm orice.

Îți plac pelerinajele, îți place să colinzi prin locurile sfinte.

ROLUL DIN „4, 3, 2“ MI-A ADUS SUCCES PENTRU CĂ M-AM POTRIVIT CU VIZIUNEA REGIZORULUI, PENTRU CĂ AM MUNCIT MULT, DAR MAI ALES PENTRU CĂ AM PRIMIT UN DAR MINUNAT DE LA DUMNEZEU.

Eu cred că tinerii trebuie informați. Ei nu știu. Ei cu adevărat nu știu! Au, probabil, ore în care li se explică cum se fac copiii, dar atît. Cum să prevină o sarcină li se spune, dar nu li se explică ce se întîmplă după ce o femeie rămîne însărcinată: că în pîntecele ei se plămădește un omuleț. Eu cred că ei nu cunosc gravitatea și responsabilitatea care decurg din avort.

O condamni pe Găbița – personajul tău?

Nu, nu, n-o condamn, și nici regizorul n-o condamnă! E doar o întîmplare tristă din viața ei.

Ne-am întîlnit și pe Ceahlău, cu prilejul unui pelerinaj de Schimbarea la Față. Ce te atrage, ce te duce spre aceste locuri?

Totdeauna mi-a plăcut să călătoresc. Asta a fost plăcerea mea, una dintre marile mele pasiuni. Mă legam de oricine care făcea o călătorie și mă putea lua. După revoluție am început să merg în străinătate. Prima dată am vizitat țările din Occident. Îmi plăceau muzeele. Și acum îmi plac. Merg cu plăcere la muzeele de artă din marile orașe. Dar, încet-încet, am descoperit... un alt sens. Apropiindu-mă de Dumnezeu,

DACĂ AR FI SĂ O IEI DE LA CAPĂT, AI ÎMBRĂȚIȘA TOT ACTORIA?

Nu, pentru că e greu de dus sarcina asta şi trebuie să i te dedici cu totul şi să depăşeşti anumite graniţe ale libertăţii tale, pe care nu ştiu dacă e bine să le trecem. Cred că mi-ar plăcea să fiu psiho-terapeut sau medic, dacă aş avea vîrsta potrivită să o iau de la capăt. Dar mă consolez cu gîndul că şi prin meseria mea actuală pot vindeca oamenii de anumite temeri şi suferinţe sufleteşti, cum ar fi răutatea sau pizma. Privind jocul actorilor, oamenii pot scăpa de balastul lor sufletesc şi pot conştientiza mai mult ce simt, ce e bine, ce e rău... Înţelegi mai bine care e problema ta dacă o vezi în afară, la altcineva. Dar acest catharsis, la care aspir, este mai mult un ideal decît o realitate. Azi e posibil mai degrabă să te încarci cu mai multe patimi vizonînd piese de teatru sau filme în care sînt redate astfel de tare şi chinuri sufleteşti.

am simțit nevoia să vizitez Locurile Sfinte. Am fost la Ierusalim, care m-a cucerit, în Grecia, în Rusia... În astfel de călătorii, începe să se dezvolte un soi de comunicare tainică între tine și sfinții la care te închini. Tot ce ți se întîmplă într-un pelerinaj are un înțeles adînc, personal, statornic, care ține de Adevăr.

Ce spun colegii tăi de faptul că ai o credință atît de pe față?
Da, sigur! Și ei sînt credincioși. Cel puțin în Nottara, unde sînt actriță, nu am întîlnit pe nimeni care să fie necredincios sau să comenteze în vreun fel comportamentul meu. Am avut chiar o colegă, o foarte bună actriță, care a plecat la mănăstire, și e din teatrul nostru de oameni evlavioși.

La final, schimb un pic direcția discuției. Ești o actriță de succes, joci în filme străine și totuși ai ales să rămîi în România. Ce te-a făcut să iei această decizie?
Puteam să plec și chiar m-am gîndit să plec. Dar pentru mine, a-mi cîștiga o pîine mai bună în altă parte nu e un motiv suficient de puternic ca să-mi părăsesc țara. Pentru că aici e Ortodoxia adevărată și aici mă simt acasă, mai ales datorită credinței. După o ședere mai lungă în străinătate, mă copleșește dorul de țară și de bisericile noastre. Cînd revin și mă plimb prin România, sînt atît de fericită să văd peste tot biserici ortodoxe în care mă pot închina! Sigur că sînt români credincioși și peste graniță... De pildă, am fost foarte impresionată să cunosc în Portugalia un grup de români atît de credincioși și de frumoși, în frunte cu preotul lor de acolo, părintele Marius. Am zis: probabil greu vom găsi aici, în țară, oameni atît de rîvnitori cum am întîlnit la Lisabona, români de-ai noștri. Minunați! ■

„NOUL ADAM“ ŞI „NOUA EVĂ“:

O ALTĂ PARADIGMĂ A DIVIZIUNII SEXUALE

RĂZVAN CODRESCU
razvan.codrescu@rostonline.org

Conştiinţa creştină comună nu sesizează îndeajuns „revoluţia antropologică“ adusă de creştinism prin convergenţa mîntuitoare a *bărbăţiei hristice* şi a *feminităţii marianice*. Ipostaza feminină a umanului, cîndva aducătoare de pierzanie, se deschide „astăzi“ (în prezentul etern al lucrării dumnezeieşti) de bunăvoie Duhului Sfînt, ca o poartă a mîntuirii, devenind cobiruitoare a răului şi mijlocitoare la Dumnezeu pentru tot neamul omenesc. Maica tuturor celor vii după trup (*Fac.* 3, 20) devine – printr-o fecioară din Nazaretul Galileii – şi Maica tuturor celor vii după duh (*Ioan* 19, 26-27): ea nu mai este doar dătătoarea de „viaţă moartă“, *nekrós bios* (Sf. Grigorie de Nyssa), ci, prin dumnezeiescul ei Fiu, dătătoare de viaţă vie şi netrecătoare, veghind maternal noul eon al învierii.

„Hristos Îşi asumă firea urmaşilor lui Adam pentru a o *înnoi* dinlăuntru“ (Dumitru Stăniloae). Prin Iisus Hristos, „Noul Adam“, şi prin Fecioara Maria, „Noua Evă“, omenitatea primeşte o nouă maiestate mistică în ambele ei ipostaze ontologice, fiind reorientată spre modelul castităţii şi pusă sub puterea lucrătoare a Tainelor, a iconomiei harului care redimensionează firea, purtînd-o – paternal şi maternal totdeodată – spre lumina neînserată a Zilei a Opta, unde „nici un blestem nu va mai fi“ (*Apoc.* 22, 3). „Taina Bisericii este înscrisă în *cele două persoane desăvîrşite*: persoana divină a lui Hristos şi persoana umană a Maicii lui Dumnezeu“ (Vladimir Lossky).

Oarecum în răspărul Tradiţiei (care vorbeşte pretutindeni de „Noul/Al Doilea Adam“ şi „Noua/A Doua Evă“), dornic de subtilă originalitate, Paul Evdokimov (mai ales în *Femeia şi mîntuirea lumii*) înţelege să strice speculativ acest echilibru paradigmatic (impus şi de convergenţa soteriologică a umanului cu divinul, şi de relaţia indisolubilă Fiu-Maică, şi de curăţia lor fără egal în sînul creaţiei, şi de primatul lor firesc în conştiinţa liturgică a Bisericii) şi, luînd ca reper reprezentarea iconografică numită *Deisis* (unde „concepţia clasică“, adică Tradiţia, pe care Evdokimov o socoteşte „nemulţumitoare“, vede în Maria şi în Ioan întruchiparea simbolică a celor două Testamente – Legea nouă şi Legea veche), propune, nu fără ingeniozitate, o altă „unitate arhetipală“, strict omenească, a Masculinului şi Femininului: „Sfînta Fecioară şi Sfîntul Ioan Botezătorul integraţi în Hristos, unitate prefigurată în cei doi poli ai oricărui suflet: fiecare este totdeodată *roaba şi prietenul Mirelui*“. Pentru Evdokimov, care lasă impresia de a fi uitat că Hristos S-a întrupat *ca om adevărat*, Acesta nu poate reprezenta decît „universalul“ supra-sexual, în regim de *coincidentia oppositorum*. Or, Iisus Hristos întruchipează pe „Noul Adam“ nu atît în virtutea dumnezeirii (care este, desigur, mai presus de orice determinare sexuală), cît în virtutea omenităţii Lui (indiscutabil de sex bărbătesc, dar liberă de sexualitatea căzută a vechiului Adam); nu atît ca Fiu al lui Dumnezeu, cît ca fiu ↘

«NOUL ADAM» ŞI «NOUA EVĂ» DESCHID SPRE *O ALTĂ PARADIGMĂ A DIVIZIUNII SEXUALE*, ANTICIPÎND CONDIŢIA ÎNGEREASCĂ A VEACULUI VIITOR ŞI COMUNITATEA TAINICĂ A UMANULUI CU DIVINUL.

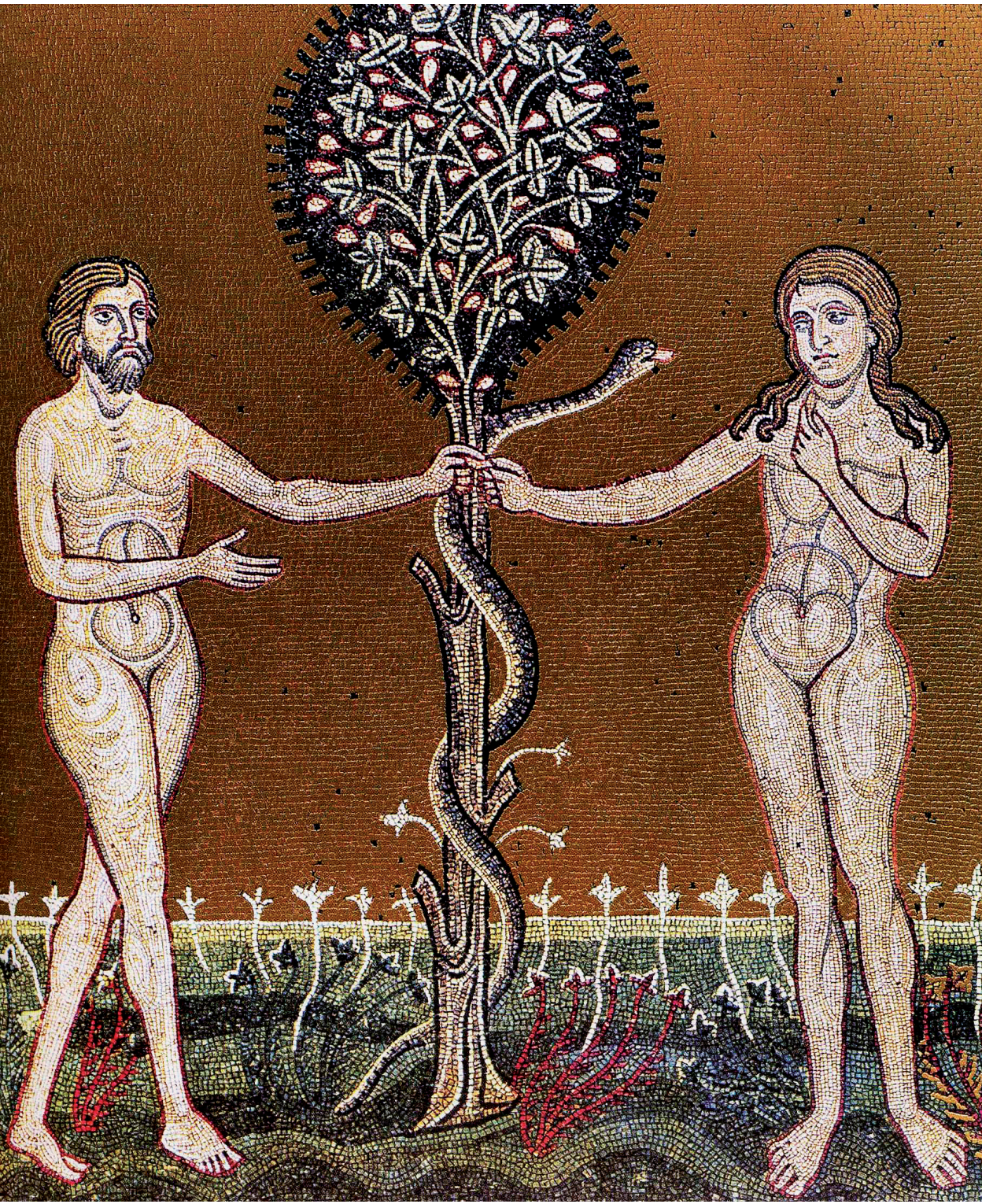

al Mariei, cea „din osul lui David“ (asimilată, prin logodnicul ei Iosif, arborelui genealogic al lui Iesei). Aceasta nu contrazice cu nimic adevărul dogmatic că cele două firi sînt unite în divinoumanitatea lui Hristos *fără vreun amestec* și *fără vreo schimbare, afară de păcat* (formularea Sinodului IV ecumenic). Pe de altă parte, în firea omenească a lui Hristos, chiar dacă manifestată vizibil în ipostaza masculinului, femininul se recunoaște pe sine deopotrivă, căci, în starea neatinsă de cădere, omenitatea este solidară ontologic în ipostasurile sale, unitatea dominînd diversitatea (în virtutea a ceea ce s-a numit „deoființimea“ umanului, „după chipul“ deoființimii divine).

Probabil pentru ca să fie menajată percepția comună, prea legată de „simetriile“ experienței curente, nu se accentuează îndeajuns faptul că Sfînta Fecioară Maria Îi este lui Dumnezeu în același timp Maică și Mireasă, iar Hristos, ca om, îi este ei fiu trupesc, dar ca, Dumnezeu, îi este Mire duhovnicesc; iar Dumnezeu, nu doar prin nașterea cea „mai înainte de toți vecii“, dar și prin raport cu nașterea cea după trup, Își este Sieși Tată și Fiu, ca Tată ceresc, cu puterea atotfăcătoare a dumnezeirii Lui, „umbrind-o“ pe cea neîntinată, prin pogorîrea Prea Sfîntului și de-viață-făcătorului Său Duh, pentru ca Fiul cel din Treime să fie zămislit și născut din ea ca Fiu al Omului: „«Nu te teme, Marie, fiindcă ai aflat har la Dumnezeu. Și iată-n pîntecele tău vei zămisli și vei naște Fiu […] și Fiul Celui-Preaînalt se va chema […]». Și a zis Maria către înger: «Cum va fi mie aceasta, de vreme ce eu nu știu de bărbat?»“. Și răspunzînd îngerul, i-a zis: «Duhul Sfânt Se va pogorî peste tine și puterea Celui Preaînalt te va umbri; pentru aceea și Sfîntul Care se va naște din tine Fiul lui Dumnezeu se va chema»“ (*Luca* 1, 32 și 34-35).

Este evident – și de o importanță crucială – că Noul Adam și Noua Evă deschid spre o *altă paradigmă a diviziunii sexuale*, anticipînd condiția îngerească a veacului viitor și comunitatea tainică a umanului cu divinul. Nu este tocmai exact ceea ce afirmă Lossky, anume că „născîndu-se din Fecioară, El desființează prin nașterea Sa despărțirea naturii umane în bărbați și femei“. Nu ce-a creat dintru început Dumnezeu se desființează (împărțirea – nu despărțirea! – în sexe), ci ceea ce s-a adăugat acestei ipostazieri din cauza păcatului (sexualitatea animală, cu toate posibilele ei devieri pătimașe la nivel uman). Este vorba mai degrabă, cum bine va zice Lossky însuși mai tîrziu, de „răscumpărarea *eros*-ului“, prin supunerea materiei de către spirit și prin reconexarea umanului la divin. „Conjugalitatea“ iese astfel de sub teroarea „sexualității“ păcătoase*, dar paternitatea și maternitatea, care conformează intim masculinul și femininul, rămîn în vigoare, ca realități complementare, definite însă *spiritual*, iar nu biologic. Ba mai mult, maternitatea

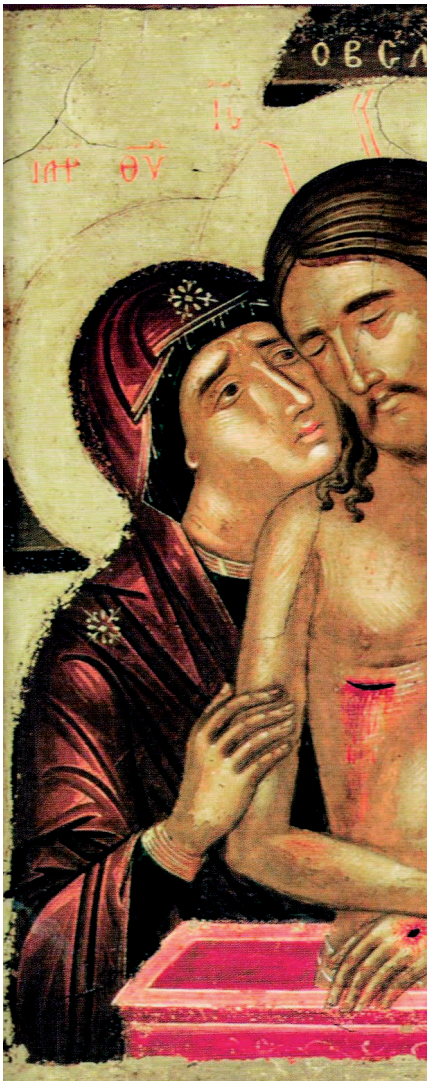

vinovată a vechii Eve este înlocuită de maternitatea nevinovată a Mariei, care consimte primatului paternal al dumnezeirii („Iată roaba Domnului! Fie mie după cuvîntul tău!“ – *Luca* 1, 38) și se face vrednică să nască

* Teologic vorbind, ar trebui evitată, la rigoare, confuzia care se face în mod curent, prin deducție automată, între *sex* și *sexualitate*. Sexul ține de structura ontologică a omului („bărbat și femeie i-a făcut pe ei“ – *Fac.* 1, 27), avînd desigur nu numai implicații materiale, ci și profund spirituale, în vreme ce sexualitatea, în forma biologică sub care o experiem în condiția noastră actuală, este doar o întrebuințare derivată și conjuncturală a sexului, necesară în prezența păcatului, dar ne-necesară în absența lui. Sexul există înaintea sexualității și subzistă abolirii ei, marcînd umanul

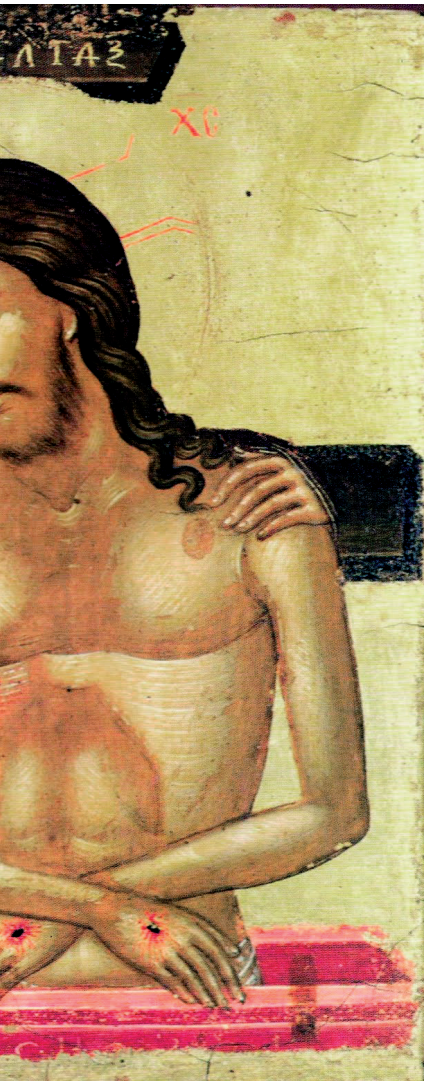

pe Fiul lui Dumnezeu, dar consimte feciorelnic și paternității secundare a omenității (Dreptul Iosif), ajutorul cel după fire „pe potriva ei", cu care în chip neprihănit „lucrează" și „păzește" noul Eden al răscumpăratei comuniuni conjugale (*ecclesia domestica*).

Cu toate acestea, trebuie observat că accentul raportului dintre masculin și feminin se mută de pe binomul soț-soție/mire-mireasă, predilect definitoriu pentru primul Adam și prima Evă, pe *binomul Fiu-Maică*, pe care se întemeiază prioritar omenitatea reînnoită prin Al Doilea Adam și A Doua Evă. Faptul acesta sugerează tainic, în paradigma omenității, o relație intersexuală mult mai profundă și mult mai flexibilă, din care dispar conotațiile brute ale sexualității curente. Maternitatea deține o centralitate răscumpărătoare, dar complementul ei, simbolic vorbind, este mai degrabă „rodul" decît „sămînța". Noua Evă, cea întruchipată marianic, nu mai este atît femeia întregitoare a bărbatului, cît femeia ocrotitoare a tot și a toate. Sfînta Fecioară nu rămîne doar Maica Fiului ei, ci devine Maică a întregului neam creștinesc, acesta fiind și tîlcul cuvintelor lui Iisus de pe cruce, cînd îi încredințează unul altuia pe Maria, Maica îndurerată, și pe Ioan, Apostolul iubirii, zicîndu-i ei: „Femeie, iată, fiul tău!", iar lui: „Iată, mama ta!" (*Ioan* 19, 26-27).

Creștinismul a crescut sub semnul acestei taine primenitoare. Dacă prin femeie (*Eva*) a intrat păcatul în lume, tot prin femeie (*Maria*) a venit mîntuirea de păcate. Născătoarea de Dumnezeu reprezintă icoana ideală a feminității, însumînd, în chip tainic, *maternitatea* și *fecioria*. Femeia creștină, născută mistic din *fiat*-ul Mariei, este angajată plenar în iconomia mîntuirii neamului omenesc: ea este izvor de viață și de înviere, sub raza transfiguratoare a harului dumnezeiesc.

CU «NOUL ADAM» ŞI «NOUA EVĂ», ACCENTUL RAPORTULUI DINTRE MASCULIN ŞI FEMININ SE MUTĂ DE PE BINOMUL SOŢ-SOŢIE/MIRE-MIREASĂ PE *BINOMUL FIU-MAICĂ*.

Ambele sexe sînt chemate la împreună-lucrarea mîntuirii personale și obștești, făcîndu-se (fie prin Taina Cununiei, fie prin asceza fecioriei) vase de castitate deschise cu evlavie harului dumnezeiesc și urmînd marianic lui Hristos, Mirele ceresc al *kosmos*-ului ecclesial, întru Care unitatea ființială prisosește asupra diviziunii ipostatice și instaurează desăvîrșita armonie a *nunții mistice*, prin care *nimic nu se desființează* (căci dreapta credință nu pune la îndoială pertinența eternă a creației divine), ci *totul se transfigurează* pentru marele ospăț al Împărăției, unde nu se intră în „haine de piele" (cf. *Fac.* 3, 21), ci numai în „haină de nuntă" (cf. *Matei* 22, 11-12). ■

în toată devenirea lui. Conform Revelației, istoria sexualității nu este decît intervalul indefinit dintre *sexul fără sexualitate al condiției originare* (caracterizate prin castitatea „îngerească", prin goliciunea cea fără de rușine) și *sexul fără sexualitate al Împărăției finale* („Că la înviere nici nu se însoară, nici nu se mărită, ci sînt ca îngerii lui Dumnezeu în cer" – *Matei* 22, 30). Moartea și sexualitatea sînt „tovarășii de drum" ai păcatului. Unde nu mai este păcat, nu mai este nici moarte („Moarte, unde-ți este boldul?" – *I Cor.* 15, 55), nu mai este nici sexualitate („… nici nu se însoară, nici nu se mărită…").

EROSUL CARE

«L'amor che move il sole e l'altre stelle»
(Dante, *Paradisul*, XXXIII, 145)

VIOREL ROȘCA

Problema treptelor erosului, ca și a mișcării sufletului pe scara alcătuită de aceste trepte, mă preocupă de multă vreme. Dar m-am gîndit că e un subiect prea delicat ca să devină tema unui articol. Sînt oameni „sensibili" și „puri" care ar strîmba din nas la așa o discuție „indecentă". Eu totuși, încăpățînat cum sînt, mă avînt iresponsabil în tratarea problemei, asumîndu-mi toate riscurile. Poate m-au încurajat și cîteva lecturi ale unor iubiți autori ce și-au depășit „jena" și au tratat subiectul cu toată seriozitatea, din diferite perspective spirituale. Redau în continuare doar o schiță a problemei.

În tradiția inițiatică, erosul, sub toate formele sale, ține de sephira YESOD, care în ebraică înseamnă „cuibul lui yod", adică sediu tainic al numelui divin HA SHEM, pe care trebuie să îl devenim și să îl cunoaștem în noi în-

MIȘCĂ LUMILE

șine **(1)**. YESOD mai înseamnă și „secret al numelui", iar adolescentul intră în rezonanță la acest nivel cu NUMELE său secret. De aceea adolescența e vîrsta celor mai mari exaltări mistice, investite în categorii diverse: religioase, patriotice, politice, artistice, amoroase, toate de ordin esențial erotic.

În atitudinea față de propriul eros, omul își arată autenticitatea personalității sale. Căci erosul este energia care îl poartă pe om spre potențialele depășiri de sine. Dacă erosul e investit numai în direcția procreării, el coboară la nivelul vulgarei banalizări. Față de eros există două atitudini opuse, ambele blocante la nivelul „omului roșu", adică al omului care trăiește sub semnul lui „a avea" **(2)**. O primă atitudine falsă este refularea energiilor erotice prin interdicții morale. A doua este divinizarea acestor energii la nivel sexual ca plăcere, justă doar dacă îi vedem locul în ierarhia scării care este coloana noastră vertebrală. Căci orice asceză venită din constrîngere este falsă, așa cum fals este și refuzul oricărei asceze.

YESOD dă naștere primelor cinci vertebre ale coloanei, *axis mundi*, numite sacrale. Astfel, sexualitatea ține de sacru, fiind baza scării, *luz*-ul, sîmburele de nemurire, care nu e distrus nici prin foc. De aceea erosul îl poartă pe om către marile lui descoperiri de sine, pînă la suprema *cununie*, cea cu Domnul: nunta supremă și bucuria celei mai înalte relații erotice, cea divino-umană. Iată de ce omul trebuie să devină conștient de autenticitatea plăcerii. După Annick de Souzenelle, a te lipsi de ea din moralism e la fel de greșit ca și a abuza de ea din ignoranță.

De sephira YESOD ține unul dintre riturile fundamentale ale iudaismului: circumcizia. Prepuțul simbolizează „hainele de piele" (cf. *Geneza* 3, 21) în care Dumnezeu ne-a îmbrăcat după căderea și care trebuie

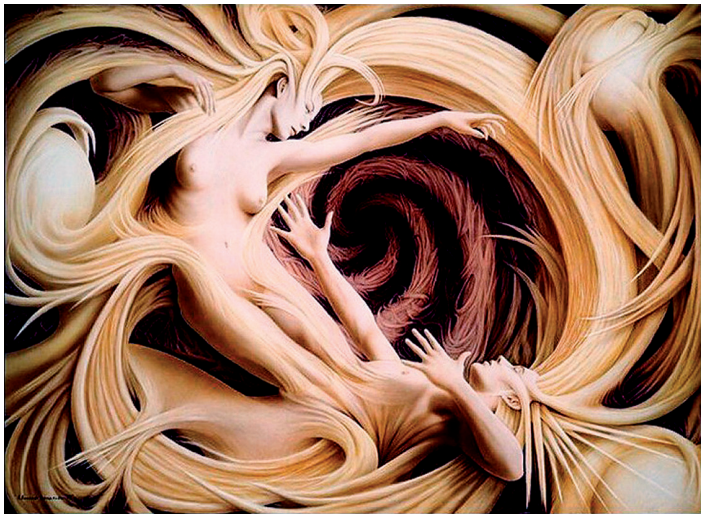

DUPĂ SF. DIONISIE AREOPAGITUL, AMOR/EROS ȚINE DE *TEONIMIE*, ESTE ADICĂ NUME CE SE DĂ LUI DUMNEZEU, CARE NU *ARE* IUBIRE, CI *ESTE* IUBIRE. EROSUL DIVIN UNIFICĂ EXISTENȚELE DUPĂ *MODELUL TREIMIC*.

îndepărtate pentru ca *lumina* să iasă la iveală.

Moel **(3)**, oficiantul, suge sîngele pentru ca să descopere pe Nefeș, sufletul viu. El înlătură astfel vălurile care îl despărțeau pe copil de sufletul său profund, spre a-l reda NUMELUI său.

Mai există o circumcizie a inimii și una a urechilor, la celelalte două niveluri, pe drumul ultimei nunți. E o circumcidere treptată a *ego*-ului. Toate acestea sînt trepte ale urcării erosului și ale investirii lui la niveluri tot mai înalte.

După Sfîntul Dionisie Areopagitul, amor/eros ține de *teonimie*, este adică nume ce se dă lui Dumnezeu, Care nu *are* iubire, ci *este* iubire. Erosul divin unifică existențele după *modelul treimic*. Așa și orice eros uman dezinteresat face ca aceia ce sînt stăpîniți de eros să nu-și aparțină lor, ci să aparțină celor de ei doriți erotic.

Persoana este, după filosoful creștin grec Christos Yannaras, o categorie prin excelență erotică, iar erosul constituie o categorie prin excelență personală **(4)**. Din păcate, erosul *căzut* desparte, fragmentează natura, deoarece servește independența existențială a individualităților, satisfacția de sine efemeră a naturii.

Cum spunea și Annick de Souzenelle într-o conferință ținută la București, după *cădere*, erosul, inițial spiritual, ca temei de unire divino-umană, devine *trupesc*. Însă chiar și acest eros trupesc pare să păstreze amintirea modului personal de existență. Căci el nu încetează să fie elan spiritual către unirea/nuntirea cu celălalt. Chiar și ca dorință egocentrică de plăcere, el continuă să fie tendință activă spre stabilirea unei *relații*.

După Sfîntul Dionisie Areopagitul, erosul, fie că-l înțelegem în chip divin, îngeresc, spiritual, psihic ori natural, este o putere unificatoare și coezivă care împinge ființele superioare să le poarte de grijă celor inferioare, pe cele de același rang să intre în comuniune unele cu altele și pe cele inferioare să se întoarcă spre cele mai presus de ele.

Setea de viață este setea insațiabilă de *relație* și este sădită în fiecare particulă a existenței noastre. Chiar eșecul pasiunii erotice în năzuința ei către plenitudinea vieții ne readuce aminte că finalitatea ei reală este participarea personală la erosul divin, la acel *Amor che move il sole e l'altre stelle* („Iubirea ce rotește sori și stele" – trad. Eta Boeriu) din finalul poemului dantesc. După Areopagit, chiar și neînfrînatul ce refuză Logosul, relația, participă într-o măsură la bine prin aspirația obscură către unire și iubire.

Așa vedeau primii creștini problema, fără blocaje, jene sau complexe. În ultimele secole, un moralism suspect l-a îndepărtat pe om de sensul real al erosului. Omul n-a mai fost autentic cu sine și a blocat energiile la nivelul „matricei de apă", adică la nivelul psiho-somatic. Pe de altă parte, relația erotică bărbat-femeie simbolizează ceea ce se întîmplă înlăuntrul nostru, sau ar trebui să se întîmple. Partea dreaptă, împlinită, masculină, intelectuală, trebuie să înțeleagă și să penetreze partea stîngă, neîmplinită, feminină, senzorială, care în mod normal așteaptă și se deschide acestei penetrări. Cu timpul, însă, o educație moralistă și rațională a hipertrofiat emisfera stîngă a creierului,

abstractă, verbal logică, destinată doar cuceririi și înțelegerii lumii exterioare, a masculinizat în mod fals stînga feminină, care se rigidizează în fața unui intelect masculin feminizat, slab, neputincios în a deschide potențialul energiilor profunde din femininul adînc. Acest fenomen interior își are expresia exterioară în avîntul mișcării feministe, ce-și închipuie că femeia trebuie să fie un substitut de bărbat, masculinizîndu-se ridicol, și nu doar în aspectul exterior. O altă manifestare congeneră este homosexualitatea, expresie perversă a feminizării Înțelepciunii, care nu se mai îndreaptă către cunoașterea interioară prin intuiția intelectuală.

E drama neîmplinirii, drama încremenirii în lumea căderii. Marile mituri ale omenirii comunică dintotdeauna această dramă. Căci Sfinxul din Theba devorează, ca păzitor al Porții Oamenilor, pe toți cei care nu au înțeles sensul adînc al erosului. Abia Oedip, căsătorindu-se simbolic cu mama sa, prin care trebuie să se înțeleagă femininul său interior, scapă Theba, adică orașul interior, matricea de foc, inima, de sfinxul devorator al celor ce nu au reușit investirea erosului la nivel spiritual. La poarta aceea Cineva așteaptă să-I deschizi ușa. ■

(1) Annick de Souzenelle, *Simbolismul corpului uman*, Editura Amarcord, Timișoara, 1996, p. 128.

(2) *Omul roșu* corespunde primului etaj al arborelui sephirotic descris de triunghiul inferior YESOD-HOD-NETZAH, adică „matricii de apă" cea care conține potențialul nostru energetic, ce trebuie investit la toate nivelurile noastre ontologice.

(3) *Op. cit.*, pp. 133-137.

(4) Christos Yannaras, *Heidegger și Areopagitul*, Editura Anastasia, București, 1996, pp. 119-126.

EROS-UL AREOPAGITIC

„Cunoașterea apofatică, înțeleasă ca experiență personală de *participare* la *modul de existență* ecleziastic, este caracterizată în scrierile areopagitice drept eveniment *erotic*, drept împlinire desăvîrșită a unei relații erotice.

Termenii *eros*, *erotic* vor fi fost, probabil, primiți cu rezerve, dacă nu vor fi scandalizat chiar pe creștinii epocii în care se alcătuiaiu scrierile areopagitice, așa cum se mai întîmplă și azi. De aceea, autorul acestor scrieri consacră o serie întreagă de paragrafe din capitolul al patrulea al cărții sale *Despre numele divine* nu numai «legitimării» acestor cuvinte, ci și demonstrării funcției fundamentale pe care o are terminologia erotică în viața ecleziastică.

Mai înainte de toate, cunoașterea lui Dumnezeu nu este un act de instruire, ci de *pătimire*. **Nu doar instruindu-ne despre cele divine, ci pătimindu-le** (*Despre numele divine*, II, 9). Iar numele de iubire [*agapè*], acest nume divin, nu este întotdeauna suficient ca să definească faptul autodepășirii și comuniunii persoanelor, «pătimirea» relației personale, care este punctul de plecare al cunoașterii revelate. Deoarece adesea termenul de *iubire* [*agapè*] este încărcat cu un conținut semantic «inferior», el ajunge să desemneze doar o virtute socială, este identificat cu altruismul, cu milostenia, cu blîndețea naturală, așadar cu trăsături de comportament care conservă și servesc suficiența de sine egocentrică a subiectului. Din această cauză, în scrierile areopagitice este preferat numele de *eros*, de dorință, socotit «mai divin». **Unii dintre teologii noștri sînt de părere că numele de dorință [*eros*] este mai divin decît cel de iubire [*agapè*]. Sfîntul Ignatie scrie în acest sens: dorința [*eros*-ul] mea a fost crucificată. Iar în introducerile la «ziceri» poți să găsești pe cineva care spune despre divina Înțelepciune: am fost cuprins de dorința [*eros*-ul] frumuseții ei. Așa că nu trebuie să ne temem de acest nume de dorință [*eros*] și nu are de ce să ne tulbure vreo teorie în privința lui** (*Despre numele divine*, IV, 12).

Posibila teamă, ezitarea sau reținerea manifestate față de referința la experiența erotică atunci cînd este vorba de *relația* cu Dumnezeu au drept punct de plecare **absurda prejudecată a oamenilor** (*ibidem*), predispoziția lor de a înțelege *eros*-ul numai ca pe o subordonare față de autonomia rebelă a pretenției naturale, numai ca sete de plăcere egocentrică. Dar nu este posibil să identificăm «idolul» sau «degradarea» *eros*-ului cu «adevăratul *eros*», chiar dacă mulțimea stăruie în înțelegerea unilaterală a faptului erotic: **Deși adevăratul *eros* a fost slăvit precum ceva divin nu numai de noi, ci chiar de aceste Scripturi, mulțimea, incapabilă să priceapă forța unificatoare a numelui divin de *eros*, a deviat spre înțelegerea lui obișnuită ei, ca dorință trupească, parțială, care divide, care nu este cu adevărat *eros*, ci un idol sau mai bine zis o degradare a adevăratului *eros*** (*ibidem*).

Diferența specifică dintre adevăratul *eros* și forma lui degradată, pe care mulțimea o socotește *eros*, este caracterul lui *unificator*, «forța de unificare» a «adevăratului *eros*». Dacă *eros*-ul constituie *teonimie*, adică nume ce se dă lui Dumnezeu, aceasta se datorează tocmai faptului că el pune în lumină «capacitatea unificatoare» a divinei Existențe triadice, reciproca integrare animată de iubire a Persoanelor Treimii".

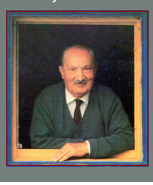

(După Christos Yannaras, *Heidegger și Areopagitul*, traducere de Nicolae Șerban Tanașoca, Ed. Anastasia, București, 1996, pp. 120-121)

EMANCIPARE ŞI PERVERSIUNE

RĂZVAN CODRESCU
razvan.codrescu@rostonline.org

„DESCĂTUŞAREA SEXULUI“

Dintr-o problemă între altele, sexualitatea a devenit o obsesie a lumii contemporane. Politicieni, juriști, filosofi, antropologi, sociologi, medici, psihologi, teologi – toți se simt datori să-i facă un loc din ce în ce mai mare în preocupările lor. Ideea generală e aceea că mentalitatea tradițională a îngrădit nelegitim libertatea sexuală și a ocultat sub tabu-uri și prejudecăți funcția individuală și socială a sexualității. Altfel spus: trecutul ne-a lăsat moștenire o viziune eronată a problemei, pe care prezentul e chemat să o corecteze, pe fondul „emancipării“ sau „dezinhibării“ impuse de „progresul“ general al civilizației. Liberalismul sexual, atît în teorie cît și în practică, devine criteriu al *modernității*, indiferent de formele lui de manifestare. S-a ajuns chiar la luarea în discuție, sub egida O.N.U. (întrunirile de la Cairo și Beijing), a unei noi taxinomii a sexelor, cea tradițională nemaicorespunzînd, chipurile, realităților și exigențelor actuale! Ne pasc vremurile în care omenirea va fi „legal“ împărțită în 4 sau 5 categorii sexuale (deși, cu puțină fantezie, s-ar putea scorni chiar mai multe!), simpla condiție de „bărbat“ sau „femeie“, ca și matrimoniul clasic, bazat pe heterosexualitate, devenind irelevante...

Grija exagerată – ceea ce va să zică: prioritară, iar adesea chiar exclusivă – a omului față de propriul trup și de funcțiile imediate ale acestuia e rezultatul consecvent al unui lung proces de *despiritualizare*, inaugurat de antropocentrismul și naturismul renascentist, trecînd prin ateismul și materialismul iluminist, pentru a ajunge la formele de perversiune și degenerare ale lumii contemporane.

Se vorbește uneori, în sens negativ, de o „animalizare“ (într-un limbaj mai crud: „îndobitocire“) a speței umane. Animalul are însă o ingenuitate instinctuală cu care omul nu se poate lăuda. Fiind singura ființă vie capabilă să-și pervertească instinctele prin conștiință [**1**], omul decăzut intră direct într-o condiție de sub-animalitate (vorba lui Topîrceanu, dacă nu mă înșel: omului are nevoie de o mare doză de nesimțire ca să nu roșească în fața porcului...). Omul modern rămîne tot mai mult dator nu doar icoanei sale spirituale („chipului“ și „asemănării“ lui Dumnezeu), dar și propriei „animalități“ („hainelor de piele“ de după cădere – cf. *Fac.* 3, 21). Îndepărtîndu-se de centrul spiritual al existenței, el pervertește și dimensiunea materială a ființei sale, „ieșindu-și din fire“ sub toate aspectele.

La fel de falsă e și forțarea unui sens pozitiv al „animalității“ noastre. Ca să ne întoarcem la problema de la care am pornit, e doar o iluzie că liberalizarea sexuală ar fi echivalentă cu o conformare la „natura umană“, cu o asumare „dezinhibată“ a celor „firești“ (în sensul șabloanelor clasice – exploatate *pro domo* – de genul *Naturalia non sunt turpia* sau *Homo sum; nihil humani a me alienum puto).* Faptul de a poseda *conștiință* ne împiedică să fim „animale“ – și în sensul bun, și în sensul rău al cuvîntului. Omul se poate armoniza cu natura înconjurătoare, dar nu se poate reduce la ea; el o depășește întotdeauna, fie într-un sens, fie în celălalt.

„Natura“ omului nu poate fi definită material, iar, creștinește vorbind, ea nu-și află sensul fără raportare la Dumnezeul Care S-a făcut om. Modelul umanității creștine e Iisus Hristos, Dumnezeu-Omul – „piatră de poticnire“ a tuturor aventurilor noastre naturist-animalizante.

Viața creștină nu înseamnă doar *secundum naturam vivere*, ci, mai presus de toate, ***imitatio Christi***.

Sînt cu atît mai curioase anumite încercări pretins „teologice" de fundamentare a liberalismului sexual al contemporaneității. O astfel de încercare penibilă – ținînd de așa-numita „teologie feministă" ivită în sînul protestantismului, și mai ales al anglicanismului – s-a tradus mai demult și-n românește: Adrian Thatcher, *Descătușarea sexului. O teologie creștină a sexualității*, Ed. Polimark, București, 1995. Autorul încearcă mai cu seamă apologia feminismului și legitimarea homosexualității/lesbianismului, persiflînd Tradiția și răstălmăcind Sfintele Scripturi [**2**]. Fenomenul e caracteristic ariei occidentale, făcîndu-se simțit chiar și în mediile catolice, ca, de pildă, la o Maria Caterina Jacobelli – autoare ce face mare caz de catolicism – într-o carte despre *Risus paschalis* și „temeiul teologic al plăcerii sexuale", unde încearcă să-și legitimeze speculațiile – psihanalizabile – cu extrase siluite din Toma de Aquino și din conjuncturale declarații papale! [**3**]. Uneori, astfel de discursuri pseudo-teologale se intersectează cu ceea ce se numește „antropologia sexelor", sub pălăria încăpătoare a unei pretinse „antropologii creștine". Alteori, totul se varsă în marele ghiveci „holistic" al „spiritualității" *New Age* (în care creștinismul e corcit cu elemente magico-naturiste, pe urmele teosofiei și antroposofiei steineriene).

E simptomatic acest pseudo-creștinism ce-și revizuiește propria tradiție în numele... „descătușării sexului"! Foarte ↘

„NATURA“ OMULUI NU POATE FI DEFINITĂ MATERIAL, IAR, CREŞTINEŞTE VORBIND, EA NU-ŞI AFLĂ SENSUL FĂRĂ RAPORTARE LA DUMNEZEUL CARE S-A FĂCUT OM.

des se invocă faptul că omul e făcut „după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu“; dar cum pe Dumnezeu contemporaneitatea Îl ignoră, speculaţiile iau calea inversă: sînt înregistrate „obiectiv“ datele imediate ale umanului şi apoi e reconstruită, cu o erudiţie decerebrată sau tendenţioasă, o imagine a divinului care să le suporte! Ca în vechiul păgînism, divinitatea e aproximată, de fapt, după chipul şi asemănarea omului; nu *teo*-logia catalizează *antropo*-logia, ci cea din urmă o ajustează procustian pe cea dintîi. Se face simţită ambiţia omului de a-şi înnobila teoretic degenerescenţa, fără să-şi pună problema „fundamentalistă“ a profanărilor, pentru că, în fond, totul stă sub semnul desacralizării. Materialismul se deghizează în spiritualism, aşa cum Satana „se îmbracă în înger al luminii“ (*II Cor.* 11, 14). Sexualitatea „descătuşată“ ţine să cocheteze, cultural, cu Absolutul. Dar pentru această aberantă concomitenţă între „rai“ şi sex există la români o vorbă pe cît de crudă, pe atît de lămuritoare...

De aceea nu pot decît să mă simt solidar, în această privinţă, cu „buna sălbăticie“ a Ortodoxiei.

„DISOLUŢIA SEXELOR“

Una dintre smintelile lumii actuale e şi ceea ce am putea numi „disoluţia sexelor“; ea ţine de tendinţa generală a omului modern de a se opune, cu fapta sau măcar cu gîndul, rînduielilor firii, ceea ce va să însemne, creştineşte vorbind, ordinii pe care Dumnezeu a lăsat-o în Creaţia Sa (ceea ce neamţul a numit *Gottes Erhaltungsordnungen*, „orînduirile dumnezeieşti de conservare a lumii“). Nu-i vorba decît pînă la un punct de slăbiciunea cărnii sau a minţii; îndărătul acestor manifestări stă, mai mult sau mai puţin conştientizat, un rău mult mai adînc, pe care Părinţii îl numiseră „rădăcină a tuturor celorlalte rele“: *orgoliul* de tip luciferic, *revolta* creaturii împotriva Creatorului. Plecînd de la o înţelegere dizolvantă a libertăţii, nu mai suferim *determinaţiile absolute*, care ţin de înţelepciunea divină, ci am vrea să ne *auto-determinăm* după propriile noastre capricii. Sîntem, urmînd expresia apostolică, oalele care cer socoteală Olarului că le-a făcut aşa şi nu altfel (în loc să-I mulţumească pentru că le-a adus la existenţă şi le-a dat un

[1] „Dintre animale, singur omul are facultatea de a transforma instinctele în acte *voluntare* [...] Din admirabila desfăşurare a actelor instinctive, omul ignorant sau neînţelept nu remarcă şi nu reţine decît *senzaţiile plăcute* care însoţesc îndeplinirea actelor respective. Şi în loc de a se înălţa pînă la scopul instinctului, el nu mai urmăreşte decît *plăcerea*, devenită unică ţintă a activităţii sale. Or, *patima* nu e altceva decît *căutarea exclusivă a plăcerii ce rezultă din satisfacerea unei trebuinţe instinctive deviate*“ (Nicolae C. Paulescu, *Instincte sociale. Patimi şi conflicte. Remedii morale*, Ed. Anastasia, Bucureşti, 1995, p. 100). Aici ştiinţa se întîlneşte cu înţelepciunea sfinţilor; *Filocalia* avertizează mereu asupra acestor lucruri, începînd încă de la Antonie cel Mare („Nu cele ce se fac după fire sînt păcate, ci cele rele după alegerea cu voia“ – *Filocalia* rom., vol. 1, ed. 1947, p. 14); Maxim Mărturisitorul, mai ales în *Cele patru sute de capete despre dragoste*, vorbeşte despre *patimi* în termeni aproape „paulescieni“: „Patima este o mişcare a sufletului împotriva firii…“ (cf. *Filocalia* rom., vol. 2, ed. cit., pp. 57-58).
[2] O pertinentă radiografie critică a cărţii – de pe poziţii ortodoxe – a apărut în *Puncte cardinale* (anul V, nr. 12/60, decembrie 1995, pp. 8-9): Dora Vrînceanu, „Patologiile feminismului. O pseudo-teologie a sexualităţii“. Fundamentală pentru circumscrierea şi judecata ortodoxă a

rost, suflînd peste ele „duh viu“ și oferindu-le putința de a fi mai mult decît niște hîrburi: „vase“ ale harului Său, care biruie moartea).

Pe lîngă relațiile homosexuale și operațiile de schimbare a sexului (care reprezintă consecința ultimă a acestui sexualism dizolvant), mișcarea feministă joacă un rol important, fiind principala pîrghie a așa-numitei „emancipări“ a sexului „frumos“, dar „slab“. Ne paște – în limbaj caragialesc – femeia care vrea să fie „bărbată“ (sau care se vrea suficientă sieși chiar și sub raport sexual: lesbianism, autoerotism). Nae Ionescu avea dreptate să remarce că feminismul nu e altceva decît expresia *lipsei de feminitate* (așa cum efeminarea nu poate fi decît o criză a masculinității). Femeia modernă se simte nedreptățită prin însuși faptul de a fi femeie într-o lume a prevalenței virile (amendate cu termenul de „sexism“), dar în spatele acestei nemulțumiri particulare, mai mult sau mai puțin mărturisite, se ascunde drama generică a umanului dezdumnezeit: „ieșirea din fire“. Cît de departe am ajuns de acel „etern feminin“ (*das Ewigweibliche*) care trăgea Firea spre înalturi!

Feminismul ne apare direct proporțional cu descreștinarea lumii. Căci, fără să pună problema falsă a egalității și fără să recurgă la aberațiile „teologiei feministe“ de astăzi, creștinismul îi redase

femeii demnitatea principială. Dacă prin femeie (*Eva*) a intrat păcatul în lume, tot prin femeie (*Maria*) a venit mîntuirea de păcate. Născătoarea de Dumnezeu reprezintă icoana ideală a feminității, însumînd, în chip tainic, *maternitatea* și *fecioria*. Cultul marianic a contribuit decisiv la reconsiderarea statutului religios și social al femeii, pe care creștinismul a ridicat-o la înălțimi pe care feminismul n-o s-o poată ridica niciodată. Femeia creștină, născută mistic din *fiat*-ul Mariei, e angajată plenar în iconomia mîntuirii neamului omenesc: ea e izvor de viață și de înviere.

„Bărbatul, luptător și tehnician, dez-umanizează lumea; femeia, rugătoare, o umanizează prin calitatea ei de mamă chemată să vegheze asupra oricărei ființe omenești ca asupra propriei sale odrasle. Dar femeia își va împlini menirea numai dacă va primi slujirea «fecioarelor înțelepte» din parabolă, ale

întregii problematici implicate aici rămîne cartea părintelui Savatie Baștovoi, *Între Freud și Hristos*, Ed. Marineasa, Timișoara, 2001.

[3] Nu lipsesc nici divagațiile strict personale. Așa, de pildă, după ce caută să ne convingă că, înțeles cum trebuie, creștinismul e cît se poate de deschis capriciilor sexuale ale omului (nici măcar Iisus, ca om, nefiind scutit de ele), ba chiar că relațiile sexuale ar fi într-un fel icoană a „vieții trinitare“ (!), autoarea are pretenția de a răspunde la o întrebare delicată, pe care și-o pune singură: „Ajunși aici, se ivește o întrebare: dacă viața de relație, inclusiv sexuală, e imagine și împărtășire a vieții trinitare, de ce Fiul lui Dumnezeu – după cîte spune tradiția – a rămas celibatar?“. Iată răspunsul: „Poate că e o reflecție născută din condiția mea (*dalla mia realtà*) de femeie și de mamă, dar pe care sigur o poate înțelege oricine a iubit profund o altă ființă umană: care dintre noi mamele, care dintre noi îndrăgostiții (*amanti*), atingînd trupul propriei odrasle nou-născute sau al propriului partener, nu a simțit nevoia irezistibilă de a-l devora (*di farsene cibo*)? [...] A te uni cu persoana iubită într-o uniune de absorbție totală; a deveni aliment (*cibo*), a se transforma în viață; a ajunge hrană (*nutrimento*) reciprocă, pentru a trăi într-o uniune cît mai completă, mai completă chiar decît cea sexuală... Dacă Iisus s-ar fi

NAE IONESCU AVEA DREPTATE SĂ REMARCE CĂ FEMINISMUL NU E ALTCEVA DECÎT EXPRESIA *LIPSEI DE FEMINITATE*.

căror candele erau pline de darurile Duhului, numai dacă, *gratia plena*, o va urma pe *Theotokos* – Născătoarea de Dumnezeu [...]. În fața tragediei lumii a treia, în fața materialismului, a pornografiei, a drogului, în fața tuturor elementelor descompunerii demonice, femeia e cea care, după ce a spus cu Sfînta Fecioară *fiat*, e predestinată să spună astăzi *nu*, să-l oprească pe bărbat pe marginea prăpastiei, să-i arate adevărata lui chemare...", spunea Paul Evdokimov **[4]**.

Dumnezeu i-a rînduit femeii *ca femeie* un rost fundamental în dinamica soteriologică a umanului. Fuga femeii de propria ei feminitate, ca și nostalgia corelativă a unei ordini matriarhale, nu poate fi, din perspectivă creștină, decît un aspect tragic al fugii omului de propria lui mîntuire. Bărbatul și femeia sînt deopotrivă responsabili, înaintea lui Dumnezeu, de înstrăinarea de sine a firii omenești; ei nu-și pot afla plinătatea decît *laolaltă* și *ca atare*, rugători de-a dreapta și de-a stînga lui Hristos, așa cum ni-i înfățișează icoana de tip *Deisis*, în care același Evdokimov (*op. cit.*, p. 267 și urm.) vedea imaginea arhetipală a comuniunii umanului cu divinul – mod de transcendere mistică a sexelor, iar nu de anulare a lor.

Îndărătnică *să devină ceea ce este*, femeia modernă se chinuie, caricatural, *să devină ceea ce nu este* **[5]**. Creștinismul (forma supremă de *ordine*) a adus cu sine *trans-figurarea* femeii, în vreme ce feminismul (care-i numai o formă de *anarhie* post-creștină) n-a putut aduce decît *des-figurarea* ei.

În ultimă instanță, *problema* actuală a femeii nu aparține nici feminismului, nici anti-feminismului, ci – lucru pe care se cade să-l conștientizăm în toată gravitatea lui – destinului generic al umanității „apocaliptice" **[6]**. ■

căsătorit, s-ar fi dăruit unei singure femei, pentru un număr limitat de ani, într-un loc circumscris acestei lumi și într-o epocă determinată; tot restul ar fi rămas pe dinafară. Dar forța copleșitoare a iubirii divine a omului Iisus n-ar fi fost astfel satisfăcută; trebuia să se dăruiască *trupește tuturor, în orice epocă*: «Luați, mîncați! Aceasta este trupul meu...»" (Maria Caterina Jacobelli, ***Il risus paschalis** e il fundamento teologico del piacere sessuale*, terza edizione, Editrice Queriniana, Brescia, 1991, pp. 138-140).

[4] Cf. *Femeia și mîntuirea lumii*, Editura Christiana, București, 2004, p. 8.

[5] Avem aici reflexul unei tendințe mai generale a omului modern: el se vaită de ceea ce nu este și uită să valorifice ceea ce este. În termeni paulinici, aceasta ține de confuzia „darurilor", pe fondul acelei „crize a stării de har" despre care vorbea un Mircea Vulcănescu.

[6] „Căci va veni o vreme cînd nu vor mai suferi învățătura sănătoasă, ci – dornici să-și desfete auzul – își vor grămădi învățători după poftele lor, întorcîndu-și auzul de la adevăr și abătîndu-se către basme" (*II Tim.* 4, 3-4). Omul „smintelilor de pe urmă" este, înainte de toate, cel ce sfidează Realul și Adevărul; cel ce, „stînd strîmb" în existență vreme prea îndelungată, nu mai știe, nu mai poate sau nu mai vrea „să judece drept".

Erseda Consulting

exactly for your **need**,
solutions discovered!

În septembrie, pleacă ultimul tren cu fonduri europene pentru IMM-uri din orașe

Vreți să câștigați bani? Puneți soarele la treabă! Cu doar 30% din valoarea investiției, puteți transforma lumina soarelui în energie, fie că sunteți agenți privați, fie primării sau consilii județene.
În primul caz vă trebuie 30% din valoarea investiției, în al doilea, doar 2%! Aveți nevoie doar de un teren de 4-5 hectare.
Valoarea maximă a finanțării nerambursabile care poate fi acordată pentru un proiect este de 80 milioane de lei.

Vi se pare scump să participați personal la târgurile și expozițiile internaționale? Peste 100 de firme românești vor fi printre participanți în următorii doi ani, după ce au câștigat proiecte prin care li se decontează din fonduri europene 70% din cheltuielile de deplasare, cazare, amenajarea standurilor.

Citiți cu îngrijorare prin gazete despre criza alimentară? Puneți ogorul românesc la treabă. O seră sau o fermă sunt finanțate cu 60% din valoarea inițială și chiar cu 100% în cazul tinerilor fermieri.
Service-uri auto, fabrici de mobilă, de textile, de panouri fotovoltaice, de șuruburi, de subansamble pentru industrie, pe scurt, orice fel de activitate productivă non agricolă, ateliere de reparații, frizerii, cabinete de cosmetică, cabinete veterinare și stomatologice se pot face cu doar 10% din investiția inițială, dacă le amplasați în mediul rural.

Nu puteți participa la licitații deoarece nu aveți certificarea ISO? Prin fondurile europene vă certificați cu doar 30% din valoarea acestei investiții.
Pentru a fi competitivi, aveți nevoie de un utilaj de ultimă generație. În septembrie 2011, se deschide ultima sesiune de depunere a proiectelor prin care puteți cumpăra utilaje cu doar 30% din valoare.
Tot în această toamnă puteti realiza un magazine on-line cu doar 30% din bani. Este singura formă de finantare a comerțului pe care o îngăduie fondurile europene.

N-ați știut niciodată de unde să scoateți bani să plătiți un sistem de gestiune (ERP) și suporturi hardware? În septembrie se ivește ultima ocazie să plătiți cu 30% din prețul lor.

Pleacă ultimul tren cu fonduri europene pentru IMM-uri din urban. Nu-i faceți cu mâna, nu-i fluturați batista ratării! Urcați-vă în el!

e-mail
remus.radu@erseda.ro

adresă
B-dul Hristo Botev, nr. 10, ap. 2
sect. 3, București

telefon
0754 505 756
0758 033 982

ŞAH LA MOŞTENIREA LUI KINSEY

„Experimentele“ de pedofilie ale lui Alfred Kinsey, biolog din prima parte a secolului XX, considerat părintele revoluției sexuale și al manualelor de educație sexuală din școlile publice americane, au fost aduse pentru prima oară în atenția lumii științifice la Congresul Internațional de Sexologie din 1981. Dr. Judith Riesman a prezentat lucrarea *The Scientist as A Contributing Agent to Child Sexual Abuse; A Preliminary Consideration of Possible Ethics Violations* („Omul de știință ca agent al comiterii unui abuz sexual asupra copiilor: considerații preliminare asupra unor posibile încălcări ale eticii“), în care punea sub semnul întrebării cercetările din *Rapoartele Kinsey* referitoare la sexualitatea copiilor.

ALINA IOANA DIDA
alina.dida@rostonline.org

Cartea ***The Kinsey Corruption: An Exposé on the Most Influential** «Scientist» of Our Time* (*Manipularea lui Kinsey: un rezumat despre cel mai influent «om de știință» din zilele noastre*), scrisă de Susan Brinkmann în 2004, explică cum a ajuns Alfred Kinsey (1894-1956), profesor la Universitatea din Indiana, să influențeze evoluția moravurilor din SUA, începînd cu anii ’50.

• Kinsey a pretins că a obținut „date“ științifice despre comportamentul sexual normal în urma unor chestionare la care au răspuns delincvenți condamnați pentru infracțiuni sexuale, criminali și prostituate.

• Kinsey a purtat ani de zile corespondențe cu pedofili care îi furnizau „date“ pentru studiile sale; ei descriau reacțiile copiilor la abuzul sexual, iar Kinsey le „indica“ cum să-și redacteze observațiile. Kinsey nu a raportat nici un caz la poliție.

• „Lucrările“ lui Kinsey au fost folosite drept argumente cînd American Law Institute a modificat Codul Penal (*Model Penal Code*) în 1955; pentru prima oară în SUA pedepsele pentru

infracțiunile sexuale au fost mult diminuate.

Kinsey a devenit cunoscut în 1948, cînd a publicat cartea *Sexual Behaviour in the Human Male* (*Comportamentul sexual al bărbatului*), ce a fost urmată în 1952 de *Sexual Behaviour in the Human Female* (*Comportamentul sexual al femeii*). Cercetările lui au fost contestate încă de la început de lumea științifică, care i-a reproșat metodologia folosită, care nu respecta standardele din domeniu. Conform revistei *The Lancet*, Alfred Kinsey a „chestionat o proporție nereprezentativă de deținuți și de delincvenți sexuali într-o studiu despre comportamentul sexual normal". Dar climatul socio-politic și presa din SUA i-au fost favorabile și Kinsey a fost acceptat repede ca o autoritate în domeniu. Concluziile „cercetărilor" sale, disputate și în prezent de lumea științifică, au fost preluate în manualele de educație sexuală, considerate acum o cauză directă a creșterii numărului de divorțuri, concubinaje și crime sexuale împotriva femeilor și a copiilor.

Dr. Judith Reisman (*Kinsey: Crimes and Consequences. The Red Queen and the Grand Scheme*, The Institute for Media Education, 1998) a pornit de la un citat din prima carte a lui Kinsey: s-au folosit și „relatări ale unor bărbați adulți care au avut contacte sexuale cu băieți mai tineri și care, pe baza cunoștințelor lor de adulți, au fost capabili să recunoască și să interpreteze ce resimțeau băieții. Unii dintre acești adulți erau persoane pregătite din punct de vedere tehnic, care au ținut jurnale sau au făcut înregistrări de altă natură". Reisman a descoperit că una dintre persoanele „cu pregătire tehnică" fusese un violator de copii, cu 800 de victime la activ! Într-un interviu din 1992, fostul asistent al lui Kinsey, Paul Gebhard, a confirmat că printre bărbații intervievați de Institut se aflaseră și violatori de copii, unii „recomandați" de organizații internaționale ale pedofililor. Gebhard a explicat că pedofilii erau întrebați: cu cîți copii „au avut de-a face", ce vîrste aveau și dacă observaseră producerea vreunui orgasm la aceștia. Jonathan Gathorne-Hardy, un biograf al unui Kinsey, a primit aprobarea Institutului de a copia rapoartele și înregistrările primite de la pedofili. Alături de alte date, printre care și interviuri cu victime, acum oameni cu părul alb, ele au alcătuit primul film documentar despre aceste crime, făcut în 1998: *Secret History: Kinsey's paedophiles* („O istorie secretă: pedofilii lui Kinsey").

În timp ce opinia publică cerea înăsprirea pedepselor pentru delictele sexuale, magistrații au modificat Codul Penal în sens invers, plecând de la datele din Rapoartele Kinsey. Printre concluziile nefundamentate științific ale lui Kinsey se află următoarele: violatorii nu diferă mult de oamenii obișnuiți; 95% din populație este de acord cu relațiile homosexuale și cu zoofilia; incestul și pedofilia fac parte din comportamentul sexual normal; copiii resimt dorința sexuală de la cele mai mici vîrste.

Unul dintre autorii Codului Penal, Morris Ploscowe, a publicat în 1951 cartea *Sexual patterns and the Law* (*Practicile sexuale și principiile de drept*); alături de alte trei cărți scrise de magistrați, ce i-au acordat credit lui Kinsey, această lucrare a stat la baza modificării legislației în materie de infracțiuni sexuale Curtea Supremă a acceptat Codul Penal ce recomanda reducerea drastică a pedepselor pentru cele 52 de infracțiuni sexuale severe. Se pornise de la ideea că, dacă desfrîul sexual și adulterul sînt foarte frecvente în toate grupurile sociale, legalizarea lor va avea un impact negativ nesemnificativ asupra societății. Pedepsele mai ușoare au fost însoțite de eliberarea delincvenților înainte de a le expira termenul sau pentru bună purtare. „Doar jumătate dintre cei găsiți vinovați [pentru delicte sexuale] primesc pedepse cu închisoarea. Iar aceștia sînt eliberați condiționat înainte de a le expira jumătate din pedeapsă. Dintre cei eliberați condiționat, jumătate recidivează (încalcă termenii eliberării condiționate sau comit o altă infracțiune)", notează Dr. J. Reisman.

În 1964 Institutul Kinsey a înființat organizația Sexuality Information and Education Council of the US (SIECUS – Consiliul pentru informare și educație sexuală al SUA), cu scopul de a promova „noua biologie". Fundația *Playboy* a făcut prima donație. În 1991 SIECUS a editat primul ghid de educație sexuală în școli. „Întrucît beneficiază de un monopol virtual în ceea ce privește educația sexuală, numai instructorii pregătiți în spiritul lui Kinsey vor putea să predea în școlile americane pentru a-i face pe copii să fie «cultivați din punct de vedere sexual»" (Reisman).

Una dintre tehnicile folosite în instruirea profesorilor este *Sexual Attitude Restructuring* (SAR – Restructurarea Atitudinii față de Sex), ce constă în a urmări ore în șir materiale pornografice cu scopul de a desensibiliza persoana în fața problemelor legate de sex!

În 40 de ani, „moștenirea" lui Kinsey a subminat climatul moral tradițional din SUA, cu sprijinul industriei pornografice și al unor oameni politici. Astăzi educația sexuală, conform „învățăturilor" lui, le este predată și… copiilor de 5 ani. ■

EPOPEEA CIANURII SAU AFACEREA RO

Ajunsă într-o rutină a fazei de *stand-by*, devenită un fel de fond sîcîitor publicitar, afacerea Roșia Montană a reintrat de curînd, brusc și zgomotos, în prim-planul atenției opiniei publice din România, avînd toate șansele să devină afacerea secolului, din toate punctele vedere: al încrengăturilor politico-mafiote, al profitului uriaș pentru speculatorii de bursă și proprietarii străini, al impactului negativ asupra economiei și ecosferei românești. De ce? Pentru că lucrurile s-au precipitat și RMGC a primit un prim aviz – arheologic – favorabil deschiderii exploatației și, mai ales, sprijinul frenetic al celui mai influent om din țară: președintele Traian Băsescu. Pentru a înțelege însă cum s-a ajuns aici, este nevoie de o scurtă incursiune în trecut…

ȘIA MONTANĂ

neo-colonialism în România secolului XXI

IOAN BUCUR

LECȚIILE UNEI ÎNFRÎNGERI

Istoria afacerii de la Roșia Montană cunoaște patru mari faze: faza tatonărilor de început, în care se configurează principalii acționari și se obține o licență de exploatare (contestată), faza primei ofensive, în care Roșia Montană încearcă să obțină primele avize și suferă o înfrîngere usturătoare din partea opiniei publice, faza replierii și a schimbării strategiei de promovare și, în fine, faza contraatacului decisiv, în desfășurare.

Faza tatonărilor de început își are debutul tocmai în anul 1995, cînd Regia Autonomă a Cuprului Deva încheie un contract pentru explorări lîngă Roșia Montană cu actuala Gabriel Resources. În 1997 se creează compania mixtă Roșia Montană Gold Corporation (RMGC), ca o asociere formată din Gabriel Resources Limited, cu sediul în Channell Islands (cu o cotă de 65%), Regia Autonomă a Cuprului Deva (actuala Minvest), companie de stat (cu 33,8%), restul fiind deținut de cîțiva acționari minori. Ministrul Industriilor de la acea vreme, Călin Popescu Tăriceanu, își dă acordul pentru asociere. În 1998, statul român renunță însă la nu mai puțin de 14% din participațiile sale la RMGC. Gabriel are acum 80%, compania de stat Minvest 19%, restul fiind deținut de ceilalți acționari. Motivul renunțării a fost o așa-zisă compensare a cheltuielilor pe care Gabriel Resources (GR) le-ar fi depus pentru demararea proiectului – cheltuieli inexistente la acel moment. În mare, aceasta este și forma actuală a proiectului minier de la Roșia Montană. Tot în această perioadă RMGC obține o licență mixtă, de explorare și exploatare, prin transferarea acesteia de la Minvest SA, lucru care contravenea însă legii; pentru exploatare, ar fi trebuit să aibă loc o licitație suplimentară. Cele două hotărîri de guvern – pentru aprobarea, respectiv transferul licenței – sînt semnate de Radu Berceanu, pe atunci ministru al Economiei și Industriilor; licența e ținută, în mod suspect, la secret.

Faza primei ofensive are loc între 2001-2003, cînd RMGC depune, incomplet, mai multe proiecte de exploatare, printre care și cel pentru obținerea avizelor de mediu în vederea exploatației de la Roșia Montană. Are loc însă o reacție viguroasă a societății civile: asociația de proprietari din regiune, Alburnus Maior, Sinodul Bisericii Ortodoxe Române, alte confesiuni, Academia Română, Grupului pentru salvarea Roșiei Montane al Academiei de Studii Economice, asociațiile de arheologi, ecologiști și alte ONG-uri iau atitudine și cer oprirea proiectului. Academia Română și profesorii de la ASE publică rapoarte după rapoarte, în care arată de ce proiectul nu este de interes național din toate punctele de vedere: economic, social, patrimonial, ecologic. Există toate argumentele pentru stoparea proiectului și nici unul care să îl valideze. RMGC nu obține nici un fel de avize și, pe planul opiniei publice, pierde net bătălia. Dar nu și războiul...

Faza replierii: Gabriel Resources trage învățămintele de rigoare în urma înfrîngerii usturătoare și se repliază strategic. Începe o campanie publicitară inteligentă, gîndită sub forma unui ↘

documentar în care locuitorii din Roșia Montană cer locuri de muncă – un fel de șantaj emoțional adresat opiniei publice; o altă campanie de publicitate a fost, inițial, retrasă de CNA din motive de manipulare: supraestima beneficiile aduse României, promițînd statului 4 miliarde de dolari! GR racolează academicieni și profesori universitari, reuniți în Grupul Independent (!) pentru Monitorizarea Patrimoniului Cultural din Roșia Montană, abordează separat reprezentanți locali ai diferitelor confesiuni, înființează un ziar local (*Ziarul de Apuseni*) și invadează internetul (inclusiv prin celebrii „postaci" plătiți). Strategia e simplă, cum nota un document al Academiei: „dezbină și stăpînește", RMGC reușind să dezbine localnicii din regiune, mediul universitar și presa. Consecința este generarea unei confuzii majore. Grupul Independent pentru Monitorizarea Patrimoniului Cultural din Roșia Montană e foarte sugestiv în acest sens. Asumîndu-și fraudulos titlul de „independent", grupul de academicieni dă impresia că poziția Academiei Române ar fi una interesată! Acest Grup a emis opinia conform căreia demararea exploatației miniere este SINGURA șansă de salvare a patrimoniului arheologic! Academia s-a văzut nevoită să se delimiteze de cei trei membri ai săi care fac parte din Grup și să reitereze poziția sa, anume că „salvarea sitului istoric este amenințată cu dispariția

192.000 DE TONE DE CIANURĂ DE SODIU

Proiectul RMGC prevede exploatarea a 13 milioane tone minereu anual (de 32 de ori mai mare decît exploatarea statului în mina veche), timp de 16 ani, în 4 cariere deschise (mine) în masivele Cetate, Cârnic, Orlea şi Jig situate în jurul centrului istoric al comunei Roşia Montană. Proiectul mai prevede folosirea a 1.581.760 tone de substanţe periculoase (din care 192.000 tone de cianură de sodiu), sterilele fiind depozitate într-un iaz de decantare de 300 ha, cu un baraj înalt de 180 m, situat peste satul Corna din comuna Roşia Montană, la 2 km de Abrud. (Sursa: www.cotidianul.ro)

iminentă, dacă proiectul minier propus de RMGC este autorizat de statul român".

Faza contra-atacului decisiv: O dată pusă la punct rețeaua de susținători ai proiectului, campania publicitară masivă și celelalte strategii de manipulare a opiniei publice, Gabriel Resources apelează la... resursa cheie: politicienii. Dar nu oricare, ci decidenții, în frunte cu Adrian Videanu, pe atunci ministru al Economiei (2009): „Vreau pornirea acestui proiect cît mai curînd posibil". Afirmațiile sale nu sînt însă urmate de vreo acțiune consecventă a guvernului. Între timp, Gabriel continuă demersurile în rîndurile decidenților politici. Poate cea mai radicală schimbare de atitudine se observă în cazul UDMR. Dacă organizația maghiarilor avea poziții clare și ferme de respingere a proiectului, treptat au intrat într-o „tăcere" plină de semnificație, pentru ca, recent, să aibă poziții favorabile clare, cu excepția notabilă a lui Peter Eckstein-Kovacs. Așa se face că revitalizarea afacerii a început prin breșa făcută de Ministerul Culturii în ceea ce privește avizele necesare demarării exploatării aurifere. Ministrul Kelemen Hunor, șeful UDMR, a dat avizul de descărcare arheologică pentru Masivul Cârnic spre sfîrșitul lunii iulie a. c., ceea ce înseamnă, practic, că din punctul de vedere al ministerului consecințele exploatației miniere din Munții Apuseni sînt perfect pozitive

NU SACRIFICAȚI ROȘIA MONTANĂ!

„Am făcut un apel și eu, și Sfîntul Sinod al BOR și toate bisericile creștine din Transilvania, cerînd să nu fie sacrificată Roșia Montană, să nu fie vîndută celor care cred că în România totul se poate cumpăra pe bani, chiar și conștiințele. Se pare că nu ne-a auzit nimeni, deși noi, Bisericile creștine, reprezentăm 99% practic din populația României. E posibil ca poporul să implore puterea să nu vîndă un bun național, iar puterea să se facă mereu că n-aude?!" – ÎPS Bartolomeu Anania (2007).

asupra patrimoniului arheologic. Decizia ministrului Hunor a provocat proteste intense din partea unor ONG-uri care au în obiectiv tocmai prezervarea patrimoniului arheologic. În paralel cu aceste demersuri, s-a făcut un pas legislativ foarte important pentru RMGC: s-a înaintat o inițiativă de schimbare a legii minelor nr.85/2003 din partea unor parlamentari PDL. Europarlamentarul Monica Macovei a înaintat o scrisoare deschisă Comisiei de specialitate, în care atrăgea atenția că prevederile privind noile norme ale exproprierilor „încalcă grav drepturile fundamentale ale cetățenilor României". Practic, prin modificările propuse, parlamentarii PDL au vrut să ofere companiilor străine cu interese în minierit (deci și RMGC) instrumentul juridic prin care acestea să poată expropria, forțat, localnicii de pe siturile exploatabile. După ce am experimentat exproprierile în regim comunist, a venit timpul să le „gustăm" și în varianta capitalismului sălbatic! Șocul real a venit însă din partea altui oficial al statului român: însuși președintele Traian Băsescu.

CAMPANIA PREZIDENȚIALĂ PENTRU RMGC

Peste doar o lună de la obținerea avizului arheologic, Gabriel Resources beneficia de aportul „primului militant" al țării: Traian Băsescu, care se grăbește să îndemne guvernul „să aibă curaj să spună, în primul rînd românilor, că acest proiect trebuie început și dus la bun sfîrșit", punînd două așa-zise condiții formale pe care compania ar trebui să le mai îndeplinească: renegocierea beneficiilor și împlinirea normelor de protecție a mediului. A urmat o cascadă de afirmații în stilul smucit al președintelui, în care, pe rînd, ni s-a spus că exploatarea este utilă pentru întregirea rezervei de aur a BNR, că România are nevoie să-și exploateze resursele naturale și că proiectul RMGC nu a fost demarat din cauza lașității oamenilor politici. Nu-i clar dacă promovarea RMGC ca un act de curaj, spre deosebire de „lașitatea" anterioară a politicienilor, face parte din nevoia președintelui de a-și proiecta o figură de erou epic în luptă cu inamici imaginari, sau e pură strategie de imagine, în care obediența față de un proiect anti-național este transformată în opusul său: curajul de a promova un proiect necesar țării. Clar este însă că argumentele aduse de președinte nu se susțin. BNR nu are nevoie de rezervă de aur suplimentară, mai ales că ar fi achiziționat-o pe bani, nu ar fi dobîndit-o pe gratis de la RMGC; exploatarea resurselor naturale ale țării firește că este o necesitate, însă dacă este făcută cu cap și dacă resursa respectivă aparține statului român prin exploatare, ceea ce nu mai este cazul cu aurul de la Roșia Montană. În ceea ce privește renegocierea beneficiilor, este o vorbă în vînt, atît timp cît același Traian Băsescu a declarat că în România, redevențele care revin statului în proiectul RMGC (4% conform legii modificate) sînt printre cele mai ridicate în Europa. Dacă așa stau lucrurile, atunci e clar că nu avem ce renegocia... Aceeași atitudine și în chestiunile legate de mediu: cînd ministrul Laszlo Borbeley, simțind, probabil, curentul nefavorabil din opinia publică, a ezitat să dea avizul de mediu, punînd condiții mai drastice companiei RMGC, Traian

DECLARAȚIA CEA MAI RĂSUNĂTOARE PRO

TRAIAN BĂSESCU : „Cred că proiectul Roșia Montană trebuie făcut. România are nevoie de el. (...) Ce țară stă cu o asemenea avere în pămînt fără să găsească soluții să o pună în valoare? (...) Guvernul să aibă curajul să spună românilor în primul rând că acest proiect trebuie început și dus la bun sfârșit. Am susținut și susțin proiectul, cum susțin orice tip de dezvoltare industrială."

Băsescu a reacționat prompt: „declarațiile bombastice cu privire la cantitatea de cianură trebuie evitate". Mai mult, într-o declarație făcută celor de la RMGC, președintele a afirmat: „Apreciez intenția voastră de a merge pe 5 miligrame pe litru; trebuie să privim însă la standardele europene, care ne obligă abia din 2018 să fim la 10 miligrame". Cu alte cuvinte, RMGC a făcut deja prea mult pentru protejarea mediului și ar fi cazul să se oprească! Cum să renegociezi beneficiile, dacă ai cele mai mari redevențe din Europa, și cum să protejezi mediul, dacă deja RMGC a făcut prea mult în materie?!

Campania prezidențială pentru RMGC a avut însă un efect concret: acțiunile Gabriel Resources au crescut fulminant pe bursa de la Toronto (unde e cotată compania), aducînd un profit substanțial, de milioane de dolari zilnic: numai pe 30 august, în urma unei creșteri de 11% a acțiunilor, se obțin 3 milioane dolari. Cui au ajutat declarațiile președintelui român? Evident, acționarilor din spatele GR și nicidecum României.

CU CE NE ALEGEM DACĂ S-AR FACE EXPLOATAȚIA?

Proiectul RMGC este promovat ca un fel de soluție-minune la problemele economiei românești și ale regiunii montane respective. Estimările pozitive, care aparțin investitorilor și susținătorilor necondiționați ai acestora, numără miliarde de dolari în beneficiul statului român, proveniți din cota parte și din taxele asupra activității, precum și locurile de muncă ce vor fi implicate de demararea exploatației. Așa cum am văzut, grupurile „independente" de arheologi au estimat că singura soluție pentru păstrarea patrimoniului arheologic este demararea exploatației, iar RMGC nu încetează a ne promite că măsurile de protejare a mediului sînt dintre cele mai sigure din lume.

Problema cu aceste estimări este, în primul rînd, parțialitatea lor. Efectiv avem de-a face cu promisiuni făcute de partea direct interesată de demararea exploatației. În absența unui audit independent, singurele voci credibile și specializate pe acest subiect sînt ale actorilor dezinteresați: Academia Română, istoricii, ONG-urile ecologiste. Iar acestea spun tocmai contrariul.

UN PROIECT MONO-INDUSTRIAL COSTISITOR PENTRU STATUL ROMÂN

Analizele făcute de Grupul pentru salvarea Roșiei Montane al ASE în 2002-2003 arăta că proiectul este o certă pierdere economică pentru România. Chiar dacă multe dintre cifre nu mai sînt astăzi valabile, pentru că investitorul și-a schimbat estimările și promisiunile legate de proiect și prețul aurului a crescut, principalele observații rămîn perfect valabile. Tehnic, exploatarea propusă de RMGC este mono-industrială, ceea ce în sine constituie un dezavantaj. Soarta exploatărilor miniere de la Valea Jiului și impactul negativ asupra României constituie un foarte bun exemplu de ce poate însemna pe termen lung o astfel de industrie.

Pe scurt, exploatația auriferă ar aduce statului un venit direct din cota parte, redusă la 1/5 conform estimărilor, și indirect din taxele și impozitele aferente. Dar acest venit este relativ și incert: statul va finanța și el ↘

DECLARAȚIA CEA MAI RĂSUNĂTOARE ANTI

THEODOR PALEOLOGU : „Am mai spus despre contract, e unul de tip colonial. Adică ne alegem și cu muntele distrus, și cu banii luați. România nu e Sierra Leone. Știu că unii politicieni au un comportament care era descris pe vremuri în literatura marxistă prin termenul de «burghezie compradora». Există în România o astfel de burghezie, succesoare a burgheziei coloniale sovietice, și ea este autoarea acestui contract păgubos."

activitatea companiei, iar investițiile Gabriel Resources vor merge în mare parte în exterior, de unde vor fi importate utilajele, tehnologia, de multe ori și manopera. Taxele și impozitele nu vor fi atît de ridicate, deoarece regiunea e declarată defavorizată și pentru un timp vor exista o serie de scutiri. Locurile de muncă ce vor fi aduse de exploatație au durată limitată și, după ce afacerea se încheie și aurul a fost extras, oamenii vor rămîne la fel ca la început: șomeri. De această dată, șomeri fără speranță, căci agricultură, creșterea animalelor și turism, principalele activități productive ce pot fi demarate în regiune în prezent, vor fi imposibile pe viitor, din cauza consecințelor nefaste ale exploatației. Singurii cîștigători vor fi speculatorii pe bursă, acționarii principali și grupurile de *lobby* autohtone.

Adevăratul mod în care interesul statului și al localnicilor poate fi îndeplinit constă în demararea unor proiecte turistice care să exploateze potențialul arheologic apreciabil al zonei. Trecerea localității pe lista UNESCO și sugestiile oferite de grupul de analiză al ASE ar aduce beneficii reale și, cel mai important, valabile pe termen lung. Potențialul real și adecvat profilului regiunii nu este exploatarea auriferă, ci turismul și dezvoltarea agricolă de nișă sau bazată pe creșterea animalelor. Exploatarea auriferă nu poate fi demarată, la scara la care intenționează RMGC, decît prin distrugerea tuturor acestor posibilități de dezvoltare.

PATRIMONIU ARHEOLOGIC INESTIMABIL

În privința patrimoniului arheologic, lucrurile sînt și mai clare. Conform estimărilor, masivele în

care va avea loc exploatația conțin cele mai vechi vestigii de mine romane și chiar mai vechi decît atît: de mine dacice. Conservarea patrimoniului nu se poate face decît prin păstrarea integrală a vestigiilor, care s-au suprapus de-a lungul timpului și s-au dezvoltat într-un mod organic, formînd un complex întreg armonic. Prezervarea doar a unor bucăți din acest complex ar echivala cu distrugerea patrimoniului. Unii arheologi consideră chiar că situl este comparabil cu cel de la Pompei, deoarece e important pe toate palierele cercetării: istoria arhitecturii, istoria socială, istoria naturală etc. Mai mult decît atît, cercetările arheologice întreprinse pînă acum au acoperit doar o mică parte a vestigiilor istorice, cea mai mare parte rămînînd a fi explorată și valorificată.

MEDIUL NATURAL: INVITAȚIE LA CATASTROFĂ

Exploatația auriferă presupune mai multe efecte asupra mediului, din care cele mai importante sînt că tipul de activitate minieră (excavări la suprafață) va duce la transformarea zonelor exploatate în masive cratere și că cianurile folosite vor fi depozitate într-un bazin uriaș. De reținut că amploarea exploatărilor este apreciabilă: pentru valorificarea a aproximativ 300 tone de aur și 1.600 de argint sînt necesare extragerea a 220 milioane de minereu pe o suprafață de aproximativ 4.200 hectare. Bazinul de colectare se presupune că va avea o capacitate de 250 milioane tone și o suprafață de cîteva sute de hectare.

Posibilele consecințe nefaste pot fi prefigurate prin contemplarea dezastrului unei exploatații miniere aurifere întîmplat în 2008 în Italia, o țară europeană dintre cele mai dezvoltate. În cazul „Furtei“, după numele localității, exploatația a fost pe bază de excavări de suprafață și extracție prin cianurare – exact ca în cazul RMGC. Dimensiunile au fost mult mai mici, fiind vorba doar de 4,3 tone aur și 6 de argint extrase timp de 11 ani. Pe lîngă faptul că beneficiile economice pentru regiune au fost minime, s-a întîmplat inevitabilul: cianurile au infiltrat pînza freatică și au inundat pășunile din apropiere, tone de deșeuri otrăvind mediul. Cum consorțiul vinovat s-a făcut dispărut, comunitatea locală a trebuit să se descurce singură, atrăgînd zeci de milioane de euro pentru decantarea lacului și replantarea regiunii. Singura diferență dintre tipul de exploatare de la Furtei față de cel de la Roșia Montană este dimensiunea: exploatația din Munții Apuseni este de zeci de ori mai mare decît cea din Italia.

CONCLUZII: CE FEL DE CURAJ?

Într-adevăr, parafrazîndu-l pe președintele Traian Băsescu, pentru a sprijini, și încă din postura de decident-cheie, un proiect ca exploatarea auriferă de la Roșia Montană e nevoie de curaj. Curajul de a te înhăma la o afacere care distruge o regiune arheologică și turistică de prim rang, pentru a plasa aurul țării în mîinile unor străini în schimbul unui mare lac de cianuri „plantat“ în imediata vecinătate a unor cratere lunare, foste masive muntoase. ■

Principalele surse folosite:
http://www.acad.ro/rosia_montana/pag_rm03_pv.htm
http://voxpublica.realitatea.net/gotiu (articolele lui Mihai Goțiu dedicate Roșiei Montane)
http://www.formula-as.ro/ (articolele lui Ioan Longin Popescu pe tema Roșia Montana)

8 SONETE DE INIMĂ ALBASTRĂ

[I]

Sărat surîs s-a rupt din sărutare,
Căzuți din zbor sînt șoimii vînători.
Lumina se ascunde în culori.
Nimic nu este. Însă totul doare.
E ruptă carnea cerului. Se moare.
E-atît de frig și frigul e îngust.
Sînge de om s-a preschimbat în must
Jucat în tălpi de maicile-fecioare.
S-a rătăcit în noi ca-n osuare
O coastă frîntă. Osul fariseu.
Ne vinde cărnii sîngele mereu
Turnîndu-ne în mîini și în picioare
Un suflet greu. Ca un sărut de sare.
O lacrimă-mpietrită-n Dumnezeu.

[II]

De ce să te mai caut? Te-am rătăcit demult
Prin vreun afund de șoaptă desprinsă din strînsoare
La asfințit de lume, la capăt de răbdare,
În liniștea căruntă a unui alb descînt.
Mai cad din ziuă-n basme cînd urc cărări spre tine
Și îmi mai trec prin noapte, cu gustul tău, fiori.
De ce să te mai caut? E-atîta de ușor
Să te-ntrupez din jocul risipelor senine.
Îmi meșteresc din miezul acestui dor o plută
Și plec pe marea marii iubiri din care cresc
Și părul tău cu valuri, și mersul tău șerpesc,
Și ochii tăi de umbră, și marea ta derută.
De ce să te mai caut? tu nici nu ești pierdută.
De ce să te mai caut? doar ca să te găsesc.

[V]

Încă mai vieţuiau prin munți balauri,
Erau slăbiți și năruiți și grei
Cînd s-au pornit cu pietrele pe ei
Și i-au bătut și jefuit de lauri.
Bătrîne basme-și îndurau ocara
Muindu-și pielea-n pietre și descînt,
Cu sîngele băltindu-le cărunt,
Păreau că-și șterg și urma, și urmarea.
Grozav măcel! Dar munții au tăcut
Și de atunci tot mai tăcuți se-arată,
Doar rar, venind din jos, zvîcnește-n piatră
Durerea sîngelui ce-atunci au supt,
Cînd, rău, un cîine hîd la lună latră
Și luna-i duce umbra dedesubt.

[VI]

A sîngerat în zori o căprioară,
Din sînge lupii și-au făcut statui.
Fluturi de noapte – aripi nimănui –
Au luat în colți lumină și o cară.
Sărut uscat. Dat cerului întîi.
Se-nchid în sine treptele din scară.
Tot ce mai e în mine-i din afară.
Aproape-i totul, depărtare nu-i.
S-a smuls din vulturi și-a căzut o gheară,
Nici vulturii n-au mai rămas destui.
În carne-i frig și-n frig e-nfipt un cui,
Rănile-s mici și nu mai știu să doară.
Am stors un înger, dragă domnișoară,
Să vii să bei din dumnezeul lui.

[III]

Îmi strici tăcerea cu mlădii ispite,
Îmi sperii liniştea cu o aripă,
Din umbra mea, sclipirea ta în pripă
Mă smulge şi mă pradă şi mă-nghite.
Îmi creşti în carne şi o baţi şi-o mîngîi
Şi îmi cutreieri mari păduri prin suflet
Şi laşi acolo urma unui umblet
Care sub talpa mea şi mai adînc îi.
Îmi cresc sub limbă fructe de otravă,
Mai fac un pas şi mai ating o vină,
Dar mă trezesc din nou vînînd lumină
Şi cad din nou, eu, piatră rea, în lavă
Şi-mi port spre tine ca pe-un cap pe tavă
Iubirea mea ce nu se mai termină.

[IV]

În ochii tăi frumoşi un înger moare,
Cu foşnet, dulce, şi-a întins culcuş.
Îmi urc spre el privirea, cărăuş,
Cu cearcănele pline de-nnoptare.
Din mine vin, din lacrimi călătoare,
Cu apă vie strînsă în căuş,
Vin fiu rătăcitor din lumea mare
Şi-nvins, întîrziat, împing în uşi.
Am curs grăbit şi-am pribegit tîrîş,
Împiedicat de borne şi hotare,
Cu umbra mea pe fiecare zare,
M-am răstignit pe uitătura cîş.
Primeşte, Doamne, ultimul urcuş
Spre ochii tăi – această înălţare.

Discret cu propriul său har, poetul n-a pregetat să se ascundă, ani de-a rîndul, îndărătul făcătorului de cărţi şi de reviste (tehnoredactare, viziune grafică, prelucrare imagine), îndatorînd, între altele, cîteva edituri şi publicaţii creştine (Anastasia, Christiana, *Lumea credinţei*, *Rost* etc.), ca dintr-o dată să se ceară cules aidoma fructului copt, greu de toate sevele cuvîntului. Rigorile sonetului, tainic congenere cu simetriile cărţii frumoase, sînt zbor de pasăre măiastră peste cuibul de cuci al destructurărilor postmoderniste. Din materia unui virtual volum, am ales, cu îngăduinţa sfioasă a autorului, aceste opt sonete de inimă albastră, nemîngîiat de a fi lăsat deoparte atîtea şi atîtea altele… *(R. C.)*

[VII]

Umbroase boturi zilei îi sar la beregată
Şi ziua-ngenunchează strivind sub ea lumină.
O, Doamne, către case nu-i nimeni să mai vină,
Peste cărări se face tăcere, deodată.
Trec păsări despletite prin margini de retină
Cărînd nemărginirea ce n-o să se mai poată,
Frumoasa lumii frunză se dă, îndoliată,
Căderii care-ncepe şi nu se mai termină.
Din sobe reci se-nalţă cenuşa-n uşi să bată,
În lemnele uscate, în flacăra străină,
Pîinea şi vinul roşu, smulgîndu-se din cină,
Pornesc în pribegie prin suflete şi latră.
Mai eşti pe-aici, iubito? Primejdia îndeamnă
Aceste vorbe scrise. Priveşte-le: e toamnă.

[VIII]

Ascund, înfipt în zîmbet, un cuţit
Şi-aduc această floare ca dovadă
Că sînt atît de viu, încît ucid
Şi-mi chem afară sîngele – s-o vadă.
E bine-aşa cum sînt. Înapoiez
Luminii amintirea şi uitarea
Şi, tot luminii, marile cirezi
De sfinte nopţi care-mi tot taie calea.
Priveşte-mă. Sînt bun aşa cum sînt.
Trec prin noroi, dar sînt curat în umblet,
Îndes beţii de cer şi-ngrop pămînt
În buzunarul cărnii tale, suflet.
O să mă recunoşti după mormînt:
O piatră rece sugrumînd un urlet.

„FĂRĂ SĂ NE DĂM SEAMA, EXORCIZASERĂM MOARTEA!“

RADU MĂRCULESCU

Regretatul Radu Mărculescu face, în memoriile sale, şi unele observaţii psihologice în legătură cu comportamentul oamenilor aduşi în situaţii-limită. De exemplu, o întîmplare aparent banală, petrecută în promiscuitatea de nedescris a unui bou-vagon cu care erau transportaţi spre un lagăr din nord, l-a făcut să înţeleagă rolul benefic pe care îl are asupra moralului oamenilor aduşi în situaţii-limită evadarea din realitatea hîdă în lumea ficţiunii, cu ajutorul unor rudimente de viaţă spirituală (recitarea unei poezii, povestirea unui roman, a unui film etc.) Şi a aplicat această reţetă chiar în bou-vaganul în care se afla, obţinînd rezultate remarcabile, după cum se va vedea din fragmentul reprodus mai jos. De altfel, această reţetă o va aplica în toate lagărele prin care a trecut. Peste tot a organizat şezători, conferinţe seri de poezie, iar acolo unde s-a putut şi cînd s-a putut a montat şi spectacole de revistă sau chiar piese de teatru care erau rescrise din memoria colectivă. Ba, în lagărul de la Oranki a dat o reprezentaţie de operă în toată regula: a fost pusă în scenă, prin strădania lui şi a camarazilor lui, opera *Don Giovanni* de Mozart, care a avut un mare succes chiar şi în rîndurile personalului sovietic al lagărului. *(D. A.)*

TERAPEUTICA FICŢIUNII

Într-una din dimineţi am avut parte de un panegiric cu totul deosebit. Mortul era un tînăr învăţător de prin Suceava, ieşit dintr-o familie săracă, cu 12 copii. Ca să înveţe şi să se întreţină a trebuit să dea meditaţii. Cu greu a reuşit să-şi ia diploma. Fusese logodit, şi iubita îi murise de tuberculoză. Toate acestea le povestea un fost coleg de şcoală normală, tot de prin părţile Sucevei, dar în termeni atît de mişcători, că multora – şi mie, de altfel – ne dădură lacrimile.

„Dumnezeu să-l ierte!“, încheie povestitorul, trăgîndu-i mortului ciorapii din picioare. „Amin“, repetă în cor vagonul. Atunci, în tăcerea pioasă care însoţea trecerea necăjitului suflet la cele nevăzute şi de pe acelaşi prici cu mortul şi cu panegiristul, se auzi o voce zeflemitoare:

„Mare tupeu trebuie să aibă cineva ca să facă o atît de amănunţită biografie unui om pe care

nici nu l-a cunoscut vreodată!". Stupoare în tot vagonul.

„Da, domnilor camarazi care ați însoțit cu o lacrimă pioasă povestirea unei vieți atît de nefericite, aflați că toate peripețiile acestea înduioșătoare, cu familia cu 12 copii, cu logodnica tuberculoasă și cu alte baliverne sînt născocirile stimabilului și onorabilului. De ieri, de cînd și-a dat seama că bietul om e pe ducă și că i-ar putea moșteni lucrurile, *ca prieten și coleg*, de ieri, zic, îl tot chestiona – în șoaptă, bineînțeles – ca să-i facă acest patetic necrolog. Singurul lucru real e numele mortului. Pe care l-a găsit scris pe raniță cu creionul chimic. Restul e invenție și impostură".

„Dar pe ce te bazezi dumneta cînd îmi aduci aceste acuze?".

„Pe aceea că eu – și nu dumneata – am fost coleg cu defunctul; nu la «normală», la Suceava, ci la «comerț», la Iași. Vezi că mai avem în trenul ăsta un coleg și, dacă vom avea parte să apucăm, în viață fiind, debarcarea, am să vă fac cunoștință. Asta, dacă pui la îndoială spusele mele".

„Recunosc", replică celălalt, „că în panegiricul meu s-ar fi putut strecura și unele mici inexactități".

„Așa numești dumneta născocirile minții dumitale?".

„Mă rog, născociri, fantezii, spune-le cum dorești! Nu asta e important. Important e că a murit un om, nu un cîine. Iar cînd moare un om, la căpătîiul lui se spune un cuvînt. Dacă am spus despre el lucruri duioase, de le-au dat oamenilor lacrămi în ochi, ce e rău în asta? Mortul nu trebuia să fie plîns?". Întrebarea stîrni ilaritate.

„În fond", reluă discuția impostorul, încurajat de hazul pe care îl provocase, „dacă ați fost colegi și prieteni, de ce nu ai rostit dumneata cuvîntul de despărțire? De ce nu ai luat dumneata lucrurile lui? Iată, ți le cedez. Ești mai îndreptățit decît mine să le deții. Dar iarăși nu înțeleg ceva: cît a fost în viață, nu te-am văzut o dată vorbind cu el. Moare alături un coleg, un prieten, și nu-i dai nici o atenție! De ce oare?".

„În primul rînd, în ceea ce privește lucrurile", începu să răspundă „colegul" la avalnșa de întrebări, „în halul în care mă găsesc abia dacă pot să le car pe ale mele, darămite să mă mai încarc și cu ale altuia. Iar în ceea ce privește «logosul» pe care ar fi trebuit să-l țin, nu mă mai pot concentra... și apoi eu n-am talentul dumitale, în fața căruia îmi scot pălăria. Și acum o chestiune mai delicată: de ce n-am prea vorbit cu el cînd încă mai trăia? Fiindcă nici unul din noi n-a simțit nevoia. Fiecare din noi trăia în toropeala ce ne trage, încet-încet, spre neființă. Că a murit alături de mine și eu nici n-am băgat de seamă? Cine se mai preocupă de moartea altuia cînd a lui îi dă tîrcoale?".

Acest final de discuție lăsă un gust amar tuturor. Așadar, moartea nu este numai ceva venind de afară. Ea crește și se coace înlăuntrul nostru, ca un fruct negru. Și iarăși îmi reveniră angoasele primelor ceasuri de marș prin noaptea aceea cu halucinații, cu nevoia imperioasă de-a țîșni din mine ca dintr-o casă în flăcări. Primejdia – o arătase bine ultimul vorbitor – e în închiderea în sine și în alunecarea în toropeala aceea la capătul căreia așteaptă moartea. Într-adevăr, nici unuia dintre cei duși pînă acum moartea nu-i fusese provocată de vreo rană sau maladie, ci de o epuizare a resurselor fizice și morale. Oamenii se lăsară înecați în urîtul și întunericul ce ne împresura. Erau blocați și, poate, o simplă scuturătură i-ar fi deblocat, făcînd să funcționeze acel resort tainic al interesului pentru viață. Dar n-a fost cine să o facă. Întrebarea este cum să trezești acest interes. Răspunsul ni-l dăduse oare falsul coleg, impostorul, cu apocrifa lui biografie, care totuși ne ținuse sub vraja povestirilor lui aproape o oră, punîndu-ne cîte o lacrimă discretă pe gene? Nu ne ajutase el să evadăm din ferocitatea realității în lumea compensatoare a ficțiunii?

După masa de seară, în liniștea ce însoțea digestia săracelor rații de pește sărat și pîine, cerui cuvîntul și propusei ca, pentru a ne alunga urîtul și a uita de foame, aceia dintre noi care își mai amintesc de un roman bun sau de un film frumos, sau chiar de întîmplări din viață, să le povestească, așa cum făcuse azi-dimineață camaradul nostru cu istorioara lui, care, deși închipuită, ne-a mers totuși la inimă. Propunerea a fost acceptată cu unanimitate și, cum nimeni nu se oferea să facă începutul, ca totuși acțiunea să nu eșueze, mă oferii eu însumi. Alesei *Răscoala* lui Liviu Rebreanu, pe care o prezentasem elevilor mei din clasa a VIII-a în lecția de adio pe care le-o ținusem cu 5-6 luni în urmă, înainte de a pleca pe front. Începutul fu penibil; vocea slabă și stinsă de nemîncare nu mă ajuta deloc. Răgușii curînd, așa că mă întrebam panicat dacă voi putea să duc expunerea pînă la capăt. Din fericire, după o înghițitură de apă, vocea începu să se dreagă și-mi căpătai treptat încrederea în mine pe măsură ce simțeam că sînt urmărit cu interes..

Închisei ochii, vagonul se prefăcu în sala de curs a clasei a VIII-a. Pereții albi; tabla neștearsă; sus – portretele ↘

Regelui și Mareșalului. Eu vorbeam de la catedră și devenisem profesorul care fusesem odinioară. Aplauzele care punctară sfîrșitul lecției mă făcură să deschid ochii. Realitatea era mai suportabilă, fețele, mai blînde, îmi arătau simpatie. Experimenrul reușise. Evadasem și eu, evadaseră și ei. Am adormit fericit, gîndindu-mă: „Doamne, cîtă nevoie are bietul om de ficțiune!“.

În noaptea aceea nu a mai murit nimeni.

Experimentul a continuat și în după-amiezile și serile următoare, cu o participare de povestitori din ce în ce mai vie. Povestit de un avocat din Tîrgoviște, romanul *Mătăniile* de Florence Barclay a smuls auditoriului prelungi aplauze. Era, într-adevăr, un *best-seller* din anii ’30; însă, în fond, o peltea dulceagă cu lorzi și *ladies*, cu lachei și castele, și, nu în ultimul rînd, cu mese bogate. Asta da evadare!

Bineînțeles că m-am ferit de a-mi exprima opiniile despre această carte. Și de ce aș fi făcuto, cînd ascultătorii se simțeau atît de reconfortați în atmosfera ei? S-au mai povestit atunci și *Rebeca*, și *Castelul Pălărierului,* și *Cheile împărăției,* și multe dintre cărțile de succes ale epocii. S-au mai povestit și filme; filmele italienești erau cele mai căutate, de pildă *Corana de fier* sau *Romantica aventură*. (Să nu uităm că, din cauza războiului, filmele englezești, americane sau franceze nu mai apăreau pe ecranele noastre.) S-au recitat și versuri (de la Eminescu pînă la Vasile Militaru), s-a reușit ca aceste ședințori să capteze atenția și interesul întregului vagon și să fie așteptate cu nerăbdare. Raporturile dintre oameni se mai îmblînziseră parcă. Nervii nu mai scăpărau scîntei la orice atingere. Se mai

auzea și cîte un „Scuzați!“ și „Nu face nimic!“, ceea ce era un semn îmbucurător de normalizare a relațiilor dintre noi, în ciuda menținerii la aceiași parametri a stării de „înghesuială“, care provoacă totdeauna tensiuni nervoase. Pe acestea reușeam acum să le ținem sub control printr-un efort de bunăvoință reciprocă și de politețe. Nu cred că exagerez dacă atribui ameliorarea calității acestor relații faptului că, în dezolantul vid spiritual în care ne îmbrînciseră condițiile infernale de existență, noi totuși izbutiserăm, chiar și sub forma cea mai elementară, să facem să pîlpîie deasupra capetelor noastre un licăr de viață spirituală. Participarea laolaltă la starea de grație a unui vers eminescian, de exemplu, apropie și înfrățește sufletele părtașilor ca o cuminecătură și, după consumarea ei, oamenii se redescoperă într-o relație nouă, neașteptată. Încep să se vadă cu alți ochi, chiar cu oarecare simpatie. Oricum, un timp, ei nu se vor mai întoarce la animozitățile sau la violențele verbale de pînă atunci. Și mai era ceva. Nici în a doua noapte de la aplicarea experimentului „terapeutica ficțiunii“, nici într-a treia și nici în vreo alta, pînă la sfîrșitul acestei sinistre călătorii, *nu a mai murit nimeni.*

Dar cel mai derutat de acest fenomen era șeful convoiului, care ne făcea numărătoarea în fiecare dimineață și care nu-și putea explica slaba contribuție a vagonului nostru la mortalitatea pe întregul transport. La un moment dat, a crezut că ne ascundem morții, ca să le ridicăm rațiile de mîncare și, spre verificare, a încercat să scuture de picior pe unii al căror somn profund i se părea suspect.

„Spune-i, ne-am adresat traducătorului, că avem un program atît de încărcat, că nu ne mai rămîne timp de murit; și că, atîta vreme cît va mai fi printre noi un povestitor, nu va mai muri nimeni!“.

Fără să ne dăm seama, cu povestirile noastre, *exorcizaserăm moartea.* ■

Completați-vă colecția

ROST!

Trimiteți contravaloarea exemplarelor solicitate prin mandat poştal, pe numele Târziu Claudiu Richard, OP 23, CP 27, Bucureşti. Precizați, în locul de corespondență de pe mandat, ce numere doriți şi adresa dvs. Un exemplar de colecție costă 4 lei. Taxele poştale sînt suportate de redacție.

Nr. 1 martie 2003, dedicat lui **Nicu Steindhardt**
Nr. 2 aprilie 2003, dedicat lui **Mircea Eliade**
Nr. 3 mai 2003, dedicat lui **Lucian Blaga**
Nr. 4 iunie 2003, dedicat lui **Mihai Eminescu**
Nr. 5 iulie 2003, dedicat lui **Nicolae Paulescu**
Nr. 6 august 2003, dedicat lui **Sandu Tudor**
Nr. 7 septembrie 2003, dedicat lui **Nae Ionescu**
Nr. 8 octombrie 2003, dedicat lui **Valeriu Gafencu**
Nr. 9 noiembrie 2003, dedicat **părintelui Dumitru Stăniloae**
Nr. 10–11 decembrie 2003, dedicat lui **Vasile Băncilă**
Nr. 12 februarie 2004, dedicat lui **Nichifor Crainic**
Nr. 13 martie 2004, dedicat lui **Mircea Vulcănescu**
Nr. 14–15 aprilie–mai 2004, dedicat lui **Radu Gyr**
Nr. 16 iunie 2004, dedicat lui **Vintilă Horia** (EPUIZAT)
Nr. 17 iulie 2004, dedicat lui **Ştefan cel Mare** (EPUIZAT)
Nr. 18 august 2004, dedicat lui **Ernest Bernea**
Nr. 19 septembrie 2004, dedicat lui **Constantin Noica**
Nr. 20 octombrie 2004, dedicat **părintelui Arsenie Boca** (EPUIZAT)
Nr. 21–22 noiembrie–decembrie 2004, dedicat **părintelui Constantin Galeriu**
Nr. 23 ianuarie 2005, dedicat lui **Vasile Lovinescu**
Nr. 24 februarie 2005, dedicat lui **Octavian Goga**
Nr. 25–26 martie–aprilie 2005, dedicat **părintelui Constantin Voicescu**
Nr. 27 mai 2005, dedicat lui **Nicolae Iorga** (EPUIZAT)
Nr. 28 iunie 2005, dedicat **părintelui Arsenie Papacioc** (EPUIZAT)
Nr. 29 iulie 2005, dedicat **părintelui Zosim Oancea** (EPUIZAT)
Nr. 30 august 2005, dedicat lui **Vasile Voiculescu** (EPUIZAT)
Nr. 31 septembrie 2005, dedicat **Părintelui Liviu Brânză**
Nr. 32 octombrie 2005, dedicat lui **Aron Cotruş**
Nr. 33 noiembrie 2005, dedicat **părintelui Iustin Pârvu**
Nr. 34 decembrie 2005, dedicat lui **Paul Goma**
Nr. 35 ianuarie 2006, dedicat lui **Horia Bernea**
Nr. 36 februarie 2006, dedicat lui **Ioan Alexandru**
Nr. 37 martie 2006, dedicat **părintelui Teofil Părăian**
Nr. 38 aprilie 2006, dedicat **părintelui Calciu**
Nr. 39 mai 2006, dedicat lui **Pan M. Vizirescu**
Nr. 40–41 iunie–iulie 2006, dedicat lui **Ion Gavrilă**
Nr. 42–43 august–septembrie 2006, dedicat **părintelui Adrian Făgeţeanu**
Nr. 44 octombrie 2006, dedicat lui **Gabriel Constantinescu**
Nr. 45 noiembrie 2006, dedicat lui **Simion Mehedinți**
Nr. 46 decembrie 2006, dedicat **părintelui Rafail Noica**
Nr. 47–48 ianuarie–februarie 2007, dedicat **părintelui Benedict Ghiuş**
Nr. 49 martie 2007, dedicat lui **Ioan Ianolide**
Nr. 50 aprilie 2007, dedicat lui **Marcel Petrişor**
Nr. 51 mai 2007, dedicat părintelui **Nicodim Mândiță**
Nr. 52 iunie 2007, dedicat **Mitropolitului Bartolomeu**
Nr. 53–54 iulie–august 2007, dedicat **părintelui Trifa**
Nr. 55 septembrie 2007, dedicat lui **Alexandru Mironescu**
Nr. 56 octombrie 2007, dedicat **părintelui Sofian Boghiu**
Nr. 57 noiembrie 2007, dedicat lui **Teodor M. Popescu**
Nr. 58 decembrie 2007, dedicat lui **Demostene Andronescu**
Nr. 59–60 ianuarie–februarie 2008, dedicat **părintelui Ioanichie Bălan**
Nr. 61 martie 2008, dedicat lui **Dan Botta**
Nr. 62 aprilie 2008, dedicat **maicii Mihaela Iordache**
Nr. 63 mai 2008, dedicat **Mitropolitului Nicolae Colan**
Nr. 64 iunie 2008, dedicat **Aspaziei Oțel Petrescu**
Nr. 65 iulie 2008, dedicat **părintelui Mina Dobzeu**
Nr. 66 august 2008, dedicat **Mariei Brâncoveanu**
Nr. 67 septembrie 2008, dedicat **părintelui Chesarie Gheorghescu**
Nr. 68 octombrie 2008, dedicat **părintelui Marcu de la Sihăstria**
Nr. 69 noiembrie 2008, dedicat lui **George Racoveanu**
Nr. 70 decembrie 2008, dedicat lui **Constantin Oprişan**
Nr. 71–72 ianuarie–februarie 2009, dedicat lui **Gheorghe Stănescu**
Nr. 73 martie 2009, dedicat lui **Grigorie Leu**
Nr. 74 aprilie 2009, dedicat **părintelui Cleopa**
Nr. 75–76 mai–iunie 2009, dedicat lui **George Popescu Glogoveanu**
Nr. 77 iulie 2009, dedicat lui **Petru C. Baciu**
Nr. 78 august 2009, dedicat **părintelui Dimitrie Bejan**
Nr. 79 septembrie 2009, dedicat **monahului Atanasie**
Nr. 80–81 octombrie–noiembrie 2009, dedicat **părintelui Roman Braga**
Nr. 82 decembrie 2009, dedicat lui **J. V. Iamandi**
Nr. 83–84 ianuarie–februarie 2010, dedicat **părintelui Vasile Vasilachi**
Nr. 85 martie 2010, dedicat lui **Silviu Dragomir**
Nr. 86 aprilie 2010, dedicat lui **Nicu Naum**
Nr. 87 mai 2010, dedicat **Olgăi Greceanu**
Nr. 88 iunie 2010, dedicat **Pricipesei Ileana**
Nr. 89 iulie 2010, dedicat lui **Nicolae Mărgineanu**
Nr. 90 august 2010, dedicat lui **Gheorghe I. Brătianu**
Nr. 91–92 septembrie–octombrie 2010, dedicat lui **Al. Ciorănescu**
Nr. 93 noiembrie 2010, dedicat lui **Dumitru Oniga**
Nr. 94 decembrie 2010, dedicat **părintelui Constantin Sârbu**
Nr. 95–96 ianuarie–februarie 2011, dedicat lui **Al. Busuioceanu**
Nr. 97 martie 2011, dedicat **pr. Florea Mureşanu**
Nr. 98 aprilie 2011, dedicat lui **Virgil Gheorghiu**
Nr. 99 mai 2011, dedicat lui **Aurel State**
Nr. 100 iunie 2011, dedicat **Sfinților închisorilor**
Nr. 101 septembrie 2011, dedicat **Sfintei Cruci**

ORA PERLEI

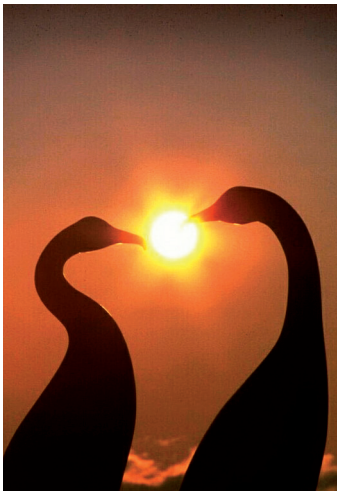

DAN STANCA
dan.stanca@rostonline.org

Sînt probabil două categorii de scriitori. Prima categorie o reprezintă cei care au un proiect, care-și propun să plece dintr-un punct și să ajungă în altul, cei care scriu cu finalitate soteriologică, scriitori deci de factură doistoievskiană, care nu se mulțumesc să facă literatură și vor de la cartea lor mai mult decît aceasta le poate da.

A doua categorie este mai puțin ambițioasă. Aceștia nu au planuri mari, pot să nici nu creadă în Dumnezeu, la o adică pot fi chiar atei și nici să nu se sinchisească de aceasta, dar în schimb sînt înzestrați – nu toți, evident – cu un talent remarcabil care-i ajută să înfățișeze realitatea în toată simplitatea și prospețimea ei. E greu de spus cine intră în categoria aceasta. Pot fi autori gen Hemingway, Steinbeck și – de ce nu? – chiar Rebreanu. Spun aceasta fiindcă am în minte o carte foarte frumoasă, *Cannery Row* („Strada sardelelor“) de John Steinbeck, în care autorul aplică o lecție magistrală celor care-și închipuie că trebuie să facă și altceva în literatură decît simple și sugestive descrieri. Există în roman o scenă fără cusur, care prezintă ivirea zorilor deasupra unei mici așezări portuare și întoarcerea de la un chef a doi militari cu iubitele lor. Felul cum redă scriitorul în câteva pagini așa ceva este aproape o capodoperă. Se abține să facă vreun comentariu, nu interpretează, nu ideologizează, nu sacralizează, nu diabolizează. Pur și simplu, se raportează la literatura sa cu simplitatea și măreția cu care Domnul S-a raportat la creație în zilele Genezei. Doar într-un singur loc Steinbeck spune, printr-o poezie suprafirească: *este ora perlei*. Acesta e singurul moment cînd grația peisajului zugrăvit pare că se întrerupe și locul învăluirii de pînă atunci este luat de dezvăluire, adică de instaurarea unei hieroglife care comprimă ceea ce suprafețele ascund: esența. Scriitorii din această categorie nu-i lasă pe cititori să privească spre rădăcini, tot așa cum nici Dumnezeu nu-i lasă pe oameni să-I cunoască secretele. Noi trăim într-o mare și frumoasă iluzie ca într-un balon de mătase, și nu ni se îngăduie deziluzionarea tocmai ca să nu căpătăm dezvăluirea. Chiar și moartea e tot o învăluire, pe care ritualurile trecerii o amortizează și o fac suportabilă.

Pe măsură însă ce timpul trece, categoria aceasta de autori e tot mai rară. De ce? Din simplul motiv că aceia care scriu acum vor să scormonească, să caute explicații, temeiuri, esențe. Numai că scriitor adevărat este tocmai acela care nu are nevoie de asemenea „investigații“. Prin delicatețea sa de-a se feri de semnificații căznite, el se întoarce într-un paradis al mitologiei, când răsăriturile de soare străluceau, înnoptările erau catifelate, iar fructele, șerpii și păsările aveau concretețe desfătînd privirea. Sensul existenței se topea inefabil ca fumul unui foc de vreascuri făcut de niște zilieri la marginea drumului, ca să se încălzească, fără să știe că fuioarele care se înalță de la focul lor modest se unesc cu fumul jertfelor dăruite de către preoții de oriunde Dumnezeului necunoscut. ■

FARMACIA NATURII®

PERNE CU PLANTE BIO
- antigripale
- antialergice
- antistres
- antiinsomnii
- antireumatice
- antimigrene
- pentru iubire şi armonie

CONSULTANȚĂ GRATUITĂ
în terapia cu plante medicinale

CEAIURI BIO
pentru tinerețe fără bătrânețe

SALTELE CU PLANTE MEDICINALE
pentru copii şi adulți

Sănătos şi fericit!

www.farmacianaturii.ro • 0234 537 346

RITURILE DE TRECERE

SORIN LAVRIC
sorin.lavric@rostonline.org

Că în Occident toți intelectualii seamănă între ei, din cauza nivelării ideologice pe care *mass-media* o exercită peste tot, e o constatare banală. Timorați și stingheri, cărturarii apuseni aduc cu niște marionete care îngînă același refren din dorința de a se păstra pe linia de plutire, căci ce-i preocupă nu mai e adevărul, ci supraviețuirea, caz în care din soclul de prestigiu pe care au stat odată nu a mai rămas azi decît praful unei vocații trădate.

De aceea, cînd în climatul de obediență generală se ivește un om care gîndește liber, apariția lui trebuie salutată imediat. Numele lui e Roger Scruton, un bizar exemplu de conștiință neaservită supraviețuind în mijlocul unei mase de gînguritori încovoiați. Născut în 1944, Scruton a fost profesor universitar la Londra și Boston, ținînd cursuri de filosofie la numeroase instituții de prestigiu: Princeton, Standford, Louvain, Oslo, Bordeaux și Cambridge. În anii '70 a fondat Grupul Conservator de Filosofie, un soi de cerc intelectual care a avut o neașteptată influență asupra curentelor de opinie din Marea Britanie. Mai precis, Scruton s-a opus epidemiei de deconstructivism care venea dinspre o Europă dominată de delirul verbal al lui Derrida, Deleuze și Foucault. Și cum în Germania gîndirea liberă era ținută sub obroc prin împingerea în față a școlii marxiste de la Frankfurt, singurele spirite care s-au opus valului stîngist au fost britanicii, iar dintre ei Scruton impune prin pregnanță și claritate.

Cartea *Cultura modernă pe înțelesul oamenilor inteligenți* e diagnosticul pe care Scruton îl pune unui Occident care și-a distrus tradiția din cauza pierderii singurei surse de energie care face ca o cultură să fie vie: religia. Altfel spus, cultura laică își are originea în cult, iar atunci cînd credința moare, formele goale care înfloresc pe ruina ei nu pot resuscita spiritul. Logica lui Scruton e următoarea: o societate nu poate supraviețui decît dacă liantul ei este ceremonia. Rostul unui ritual stă în strîngerea participanților într-un organism de tip social; de aceea, cînd ritualul își pierde puterea centripetă, el este înlocuit de contractul modern, caz în care *Gemeinschaft* (comunitate pe bază de comuniune) devine *Gesellschaft* (societate pe bază e contract). Oamenii încetează să mai fie participanți mistici la o unitate de spirit, ci devin cetățeni prinși într-un angrenaj al cărui spirit dominant stă în mentalitatea contractualistă.

Leitmotivul cărții lui Scruton sînt „riturile de trecere", expresie pe care britanicul a preluat-o de la antropologul Arnold van Gennep, modificînd-o pentru a se potrivi cerințelor moderne. Pentru Scruton, într-o societate tinerii nu pot fi educați decît dacă sînt supuși periodic unor rituri de trecere, acestea nefiind altceva decît ritualurile de învățare fără de care

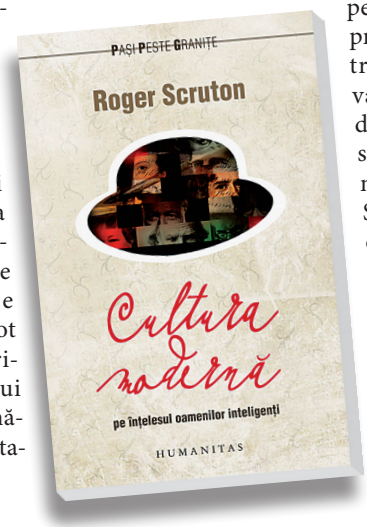

Roger Scruton, *Cultura modernă pe înțelesul oamenilor inteligenți*, trad. din engleză de Dragoș Dodu, Ed. Humanitas, București, 2011, 220 pagini.

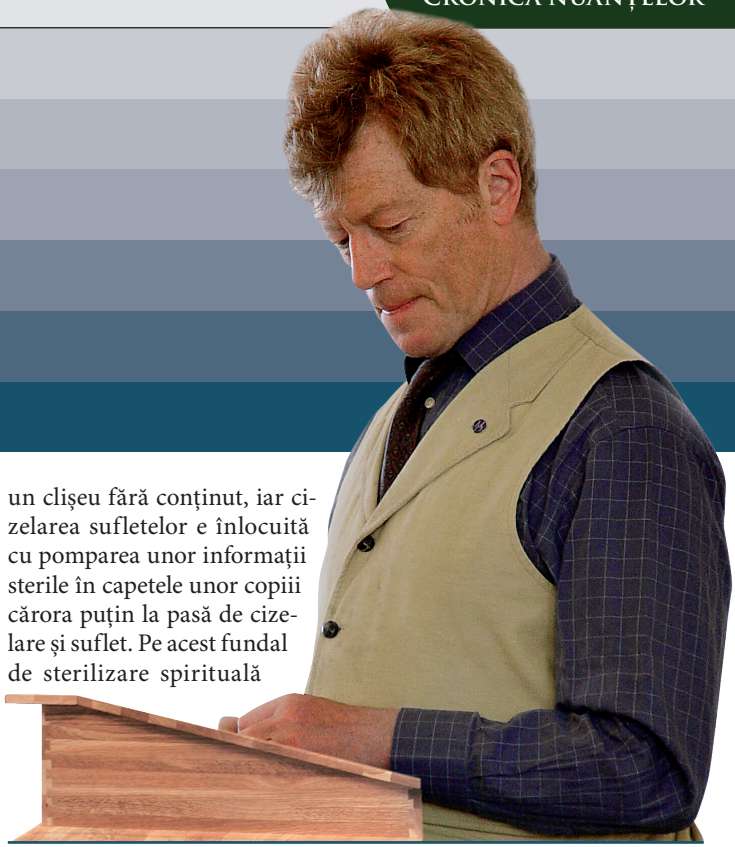

niciodată un copil nu va putea trece de la vîrsta adolescenței la cea a maturității. Pentru Scruton „rit de trecere“ e sinonim cu „ceremonie educativă“. Orice examen, curs universitar sau programă școlară este un rit de trecere, tinerii luînd parte la el însuflețiți de convingerea că fără îndurarea acestor constrîngeri nu vor putea deveni adulți propriu-ziși.

Și acum intervine drama. Catastrofa Occidentului vine din faptul că și-a distrus în numele libertății toate riturile de trecere, copiii fiind scutiți de elementarele coerciții pe care le cere orice educație de tip umanist. Urmarea este apariția unor generații de semidocți ale căror repere culturale stau în „cultura *kitsch*“: muzica pop și pornografia dură pe care o pot gusta oricînd accesînd internetul. Deznodămîntul acestei stări e dureros: Occidentul nu numai că s-a golit de spiritul creștin, dar și-a pierdut pînă și ceremoniile laice de educație a noilor generații. E ca și cum ștafeta umanistă nu mai poate fi predată urmașilor din lipsa unor tineri apți a-i prinde mesajul. Pentru Scruton, această spoliere spirituală a început o dată cu mișcările studențești din ’68 și a culminat cu directivele de la Bologna, care au îngropat de tot spiritul tradițional al educației europene. Cultura umanistă devine un clișeu fără conținut, iar cizelarea sufletelor e înlocuită cu pomparea unor informații sterile în capetele unor copiii cărora puțin la pasă de cizelare și suflet. Pe acest fundal de sterilizare spirituală

PENTRU ROGER SCRUTON «RIT DE TRECERE» E SINONIM CU «CEREMONIE EDUCATIVĂ». MAREA CATASTROFĂ A OCCIDENTULUI VINE DIN FAPTUL CĂ ȘI-A DISTRUS ÎN NUMELE LIBERTĂȚII TOATE RITURILE DE TRECERE.

înflorește etosul pornografic, care se definește prin înclinația de a găsi plăcere numai în terfelire, batjocură și mizerie, cu anularea oricărei dimensiuni verticale a ființei omenești. Într-o astfel de lume, noblețea e o noțiune intolerabilă, iar cine îndrăznește să vorbească despre eroi sau martiri e considerat un spirit vetust de reminiscență fascistă.

Într-o astfel de lume, cei care ajung la maturitate nu mai trec prin filtrul de educație al riturilor de trecere, și așa se explică mentalitatea adolescentină, obtuză și superficială cu care își trăiesc viața. Occidentul e populat cu maturi avînd minți de copii.

Pe scurt, Apusul nu-și mai cultivă nici măcar amintirea marilor creatori, darămite a eroilor care i-au creat aura de prestigiu.

Concluzia lui Scruton e sumbră: dacă nu scapă de sinucigașul spirit de egalitarism care invocă libertatea ca drept de veto împotriva oricărei constrîngeri cu bătaie educativă, Occidentul va apune sub valurile migratoare ale popoarelor care și-au păstrat credința. ■

REVOLUȚIA SEXUALĂ *MADE IN HOLLYWOOD*

ELENA DULGHERU
elena.durgheru@rostonline.org

În strategia sa de implementare a „noii ordini sexuale“ (începută timid prin anii ’60 și explodată spectaculos în următoarele trei decenii), industria cinematografică hollywoodiană recurge la rețeta clasică a propagandei: denaturarea adevărului istoric și biografic, pînă la transformarea antieroilor în eroi și ridiculizarea bunului-simț și a normalității.

Scenarii șablon, care să exalte lupta unor inși dubioși pentru drepturi bizare și deviante, actori charismatici, care să șteargă cu buretele din memoria colectivă chipul real, brăzdat de vicii, al personajelor glorificate, caricaturizarea adevăraților susținători ai moralei, Bisericii și tradiției – iată mijloace eficiente pentru mintea necritică și spiritul maleabil al masei spectatorilor, deprinși să ia de bun tot ce văd pe ecran.

The People versus Larry Flynt (*Procesul Larry Flynt*, 1996), semnat de legendarul Milos Forman, o biografie aureolată a întemeietorului revistei pornografice *Hustler*, prezentat drept luptător pentru libertatea de exprimare și „luminător“ al presei americane, *Kinsey*-ul lui Bill Condon (2004) și, mai recent, *Milk* al lui Gus Van Sant (2008), biografia unui activist *gay*, primul primar homosexual declarat al Americii – iată cîteva titluri de filme accesibile, de calitate medie și fără inovații artistice (deși semnate de regizori importanți), dar extrem de promovate.

KINSEY (2004)

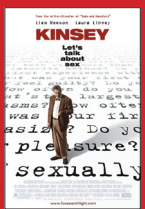

Regie și scenariu: **Bill Condon**
Cu: **Liam Neeson, Laura Linney, Chris O’Donnell**

Lumea are nevoie de idoli. Cinematograful este una dintre căile cele mai eficiente de a-i produce, exalta și menține în ochii publicului. Și de a-i exporta. Marile industrii cinematografice au și acest rol: de exportator al unor valori și personalități locale spre arii cultural-geografice mai puțin „luminate“.

În *Kinsey*, regizorul și scenaristul Bill Condon (autor al aclamatului musical *Chicago* și, de curînd, a două episoade din seria de melodrame cu vampiri *Twilight Saga*), cu concursul lui Francis Ford Coppola în calitate de producător, scoate de la naftalină un renovator al obiceiurilor și teoriilor sexuale americane, precursor al sex-revoluției anilor ’60.

De profesie entomolog, Alfred Kinsey începe prin anii ’50 să studieze fiziologia sexualității umane. Cu scopul pretins de a îmbunătăți viața maritală a studenților săi, propria viață conjugală și pe cea a prietenilor, Kinsey începe să culeagă prin chestionare informații despre viața intimă a americanilor, pe care le prelucrează statistic. Zeci de mii interviuri. Aceleași întrebări tranșante și elementare, asupra cutumelor de budoar (sau de fîneață), conduse de intenția nedeclarată de a pulveriza și redefini limitele normalității umane. Negura ignoranței trebuie spulberată!

Peste tot, Kinsey vede o societate tributară obscurantismului, ca și cum prima revoluție sexuală, declanșată de Freud, ar fi rămas fără ecou. E drept, teoriile savantului vienez erau mult mai complexe, așadar și mutațiile declanșate de ele au vizat doar elitele societății și generațiile ulterioare de medici și psihiatri.

E nevoie, așadar, de o revoluție sexuală pe înțelesul tuturor, fără fasoane mitologice – consideră entomologul american. Printre obiectele exemplificărilor sale de la catedră se află societatea urangutanilor: „Primatele trebuie să

fie un exemplu pentru comportamentul conjugal al oamenilor“! Matriarhatul, amorul liber, perversiunile şi incestul sînt modelele acestei liberalizări, al scuturării de „odioasele tabu-uri şi convenţionalisme burgheze“!

Dar simpla dezbatere a cercetărilor sale nu este, din punct de vedere ştiinţific, satisfăcătoare: este necesar a experimenta pe subiecţi umani, începînd cu familia sa (în măsura în care aceasta îşi mai merită numele) şi cu „familiile“ prietenilor, cu prietenii acestora, cu studenţii şi studentele devotate; bisexualitatea este un avantaj considerabil, ea poate oferi şansa numirii în postul de asistent şi băiat de casă al ilustrului universitar. Anturajul lui Kinsey devine „o mare familie“ (în sensul urangutanic al termenului), adică „un mediu deschis din punct de vedere sexual“ (potrivit exprimării magistrului), casa sa deosebindu-se de una de toleranţă doar prin prezenţa aparaturii medicale şi cinematografice pentru înregistrarea fidelă a parametrilor fiziologici ai actanţilor coitului liber. Mai rău ca în „Cetatea Soarelui“ lui Campanella sau în alte utopii ale liberalismului amoros, mai rău ca în lagărele de concentrare naziste şi comuniste (unde experimentele pe oameni se făceau împotriva voinţei acestora).

Tot acest delir cu poleială ştiinţifică este prezentat de Bill Condon în termenii roz-bombon ai „libertăţii de cugetare“, iar protagonistul (interpretat politic-corect şi nedrept de decent de Liam Neeson), în termenii glorificatori ai marilor eroi ai progresului.

În tot acest timp, soţia (alias Laura Linney) îi rămîne tovarăşă credincioasă, între cei doi păstrîndu-se o fidelitate înduioşătoare (exclusiv sufletească), în ciuda adulterelor aduse de altarul

PENTRU ALFRED KINSEY, MODELUL REVOLUŢIEI SEXUALE ÎL CONSTITUIE SOCIETATEA URANGUTANILOR: „PRIMATELE TREBUIE SĂ FIE UN EXEMPLU PENTRU COMPORTAMENTUL CONJUGAL AL OAMENILOR“!

„ştiinţei“. Într-un moment de criză (iar acestea au fost mult mai multe şi mai violente decît sugerează filmul), protagonistul se mutilează sexual pentru a experimenta (fără succes) trăirile masochiştilor, fără a conchide din aceasta că devianţa este o chestiune psihică, iar nu strict somatică. Întreaga sa concepţie este dominată de un darwinism barbar, de o cecitate ştiinţifică crasă (materializată în ignorarea deosebirilor fundamentale dintre artropode, animalele superioare şi om) şi de aversiunea bolnăvicioasă împotriva moralei tradiţionale, pe care o va înlocui cu apologia hedonismului. Toate aceste aspecte sînt benignizate de film, fiind tratate în aceeaşi cheie simpatetic-glorificatoare.

În ciuda schematismului narativ, specific biografiilor comandate, prestaţia actoricească a protagoniştilor conferă o demnitate şi o harismă nemeritată unor personaje obscure şi cavernoase, care, cel puţin pentru europeni, ar fi rămas între copertele enciclopediilor. Iar dacă unii se lasă convinşi de statistici, iată rezultatele unui studiu efectuat de centrele de poliţie şi educaţie din Fuelton – California în 1988, asupra principalelor probleme din şcoala americană de-a lungul vremii. În 1940: vorbitul şi mestecatul gumei în timpul orelor; gălăgia; aleargatul pe coridoare; nerespectrea ordinii; îmbrăcămintea nereglementară; certurile din clasă. În 1988: drogurile; alcoolul; graviditatea; sinuciderile; violurile; tîlhăriile; bătăile – adică denaturarea totală a universului copilăriei. Oare o astfel de statistică i-ar spune astăzi ceva entomologului aventurier din Indiana despre consecinţele cercetărilor şi apologeticii sale? ■

INCOMODA GENEROZITATE

Marius Vasileanu, *Recurs la generozitate. Întrebări despre limitele antropologiei creştine*, prefaţă de Dan Stanca, Ed. Eikon, Cluj Napoca, 2011, 281 pagini, format 14,7x20,5.

După *În căutarea duminicii. Sacru şi profan în epoca foiletonistică* (Ed. Paralela 45, Piteşti, 2008), d-l Marius Vasileanu, fostul director al Editurii Muzicale şi fostul redactor-şef al *Adevărului literar şi artistic* (devenit, după plecarea sa, o publicaţie cu totul cenuşie), îşi adună într-un nou volum articolele şi recenziile din ultimii ani, cele mai multe apărute în suplimentul *Aldine* al *României libere* (pînă în toamna lui 2010). Jurnalist creştin cu largă deschidere culturală şi fără împătimiri confesionale, autorul e mai puţin un adept al teoriilor şi mai mult un analist atent şi echilibrat al

Nichifor Crainic, *Cursurile de mistică: I. Teologie mistică, II. Mistică germană*, studiu introductiv şi ediţie de diac. Ioan I. Ică jr, Ed. Deisis, Sibiu, 2010, 736 pagini, format 17x24.

După restituirea publicisticii teologice a lui Nae Ionescu, editura sibiană a pus la îndemîna publicului larg prima ediţie a cursurilor de mistică ale celuilalt mare corifeu al culturii ortodoxe româneşti din perioada interbelică: Nichifor Crainic (1889-1972), mentorul revistei *Gândirea*, teolog laic, poet şi ilustru gazetar de dreapta. Dacă *Teologia mistică* mai fusese editată (neprofesional) după 1989 (sub titlul editorial *Sfinţenia – împlinirea umanului*), cursul de *Mistică germană* a văzut în această ediţie pentru prima oară lumina tiparului. Precedată de un amplu şi solid studiu introductiv (pp. 5-111), el însuşi cît o carte în sine, ediţia poate inaugura – după atîtea decenii de penumbră nemeritată – o nouă posteritate a autorului *Nostalgiei paradisului*, avînd girul celui mai autorizat teolog ortodox contemporan din România. *(R. C.)*

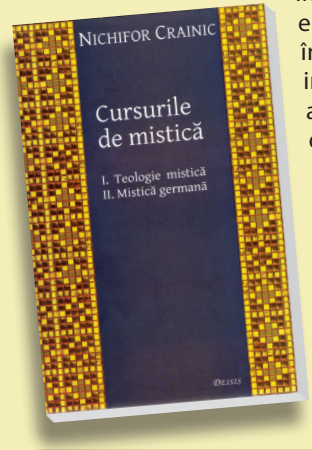

Lucian D. Popescu, *Introducere în omiletica Părintelui Gheorghe Calciu*, Ed. Christiana, Bucureşti, 2010, 158 pagini, format 13x20.

Juristul şi teologul Lucian D. Popescu, ucenic apropiat al Părintelui Calciu (1925-2006), nu şi-a propus aici o analiză exhaustivă a omileticii acestuia, ci doar să ofere cititorului mediu actual cîteva repere semnificative, insistînd, cum era şi firesc, pe faimoasele „Cuvinte către tineri“ (reproduse integral şi comentate pe fondul biografiei părintelui, reconstituite şi pe baza dosarelor din arhivele fostei Securităţi). Tinerii teologi ortodocşi au încă enorm de învăţat din jerfelnicul „război întru Cuvînt“ al celui în care un N. Steinhardt – monahul Nicolae de la Rohia – vedea întruchipată adevărata soluţie de supravieţuire a creştinismului răsăritean peste toate încercările veacului. În toamna aceasta, autorul şi cartea vor lua drumul Parisului, unde în a doua jumătate a lunii noiembrie va avea loc un simpozion comemorativ închinat Părintelui Calciu, sub înatul patronaj al Mitropolitului Iosif Pop. *(R. C.)*

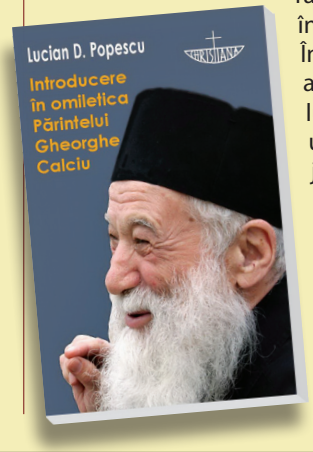

vieții creștine contemporane, incomod prin tonul său critic și prin refuzul constant al oricărei înregimentări. Expunîndu-se, prin scris, ca „om religios", dar vădit preocupat de a nu părea cumva prea „fundamentalist", se lovește atît de idiosincraziile intelectualității dezbisericite, cît și de cele ale unui anumit radicalism ortodox, structural opac „recursului la generozitate". D-l Dan Stanca îi schițează un frumos portret în prefața intitulată „Liber întru duh": „Se vede originea lui bucovineană, care înseamnă dîrzenie, sănătate și duh oțelit. Nu este un om al șesului îngălat […]. În cîmpia bucureșteană Marius Vasileanu aduce candoarea și frumusețea Nordului". Demne de reținut sînt și rîndurile pe care i le dedică d-l Sorin Lavric (reproduse pe coperta finală a volumului): „Un autor polivalent și concentric, ale cărui straturi psihologice se adună în jurul unui miez durabil: *credința*… Marius Vasileanu nu amestecă galimatia stearpă a teologiei în substanța textelor gazetărești. Și tocmai de aceea are o directețe proaspătă și verosimilă, lăsînd impresia că se inspiră numai din ceea ce a trăit. Scrisul lui e plauzibil și credibil, reușind să facă ceea ce nici preoții, nici teologii nu prea fac: să vorbească pe limba oamenilor; primii nu o fac pentru că sînt defazați lexical, ceilalți nu o fac pentru că sînt sterpi în erudiția lor. Marius Vasileanu ia trăirea de la cei dintîi și cultura de la cei din urmă și, dozîndu-le, obține singura formă de creștinism pe care o poate răbda o pagină de ziar: misionarismul cotidian ce face apel la intimitatea cititorului". Dincolo de gazetăria curentă, preocupările d-lui Vasileanu merg spre antropologia religioasă (în care pregătește și un doctorat), ceea ce luminează și subtitlul noului volum, de o bună șiretenie discursivă… (*Răzvan Codrescu*)

Leonid Dragomir, *Bucuria de a fi răsăritean. Convorbiri cu Dan Ciachir*, Ed. Timpul, Iași, 2011, 128 pagini, format 13x20.

D-l Leonid Dragomir ne oferă un foarte interesant volum de convorbiri cu d-l Dan Ciachir, cunoscut scriitor și publicist, unul dintre cei mai de seamă cronicari și comentatori ai vieții religioase românești din ultimele trei decenii. „Din întîlnirea mea cu scriitorul și omul Dan Ciachir s-au născut atît întrebări și răspunsuri, cît și o stare de spirit, pe care aș defini-o ca fiind una a acceptării de sine […]. Alături de Dan Ciachir te simți bine că ești român, răsăritean și ortodox […], fiindcă începi să înțelegi cîte ceva din condiția de om trăitor în acest spațiu dintre Orient și Occident. Cînd se produce o astfel de înțelegere – cum altfel decît în duhul Ortodoxiei? – efectul, pot mărturisi, este o stare de bucurie senină. Sper ca ea să răzbată și din convorbirile noastre", Pe lîngă convorbirile propriu-zise, volumul conține, în secțiunea finală, și cîteva recenzii pertinente ale cărților publicate de cel intervievat (de la *Gînduri despre Nae Ionescu* pînă la *Derusificarea și dezghețul*). *(R. C.)*

Eugen Serea, *Vecernie*, Ed. Platytera, București, 2011, 93 pagini, format 13x20.

Monahul Valerian de la Pătrunsa (nimeni altul decît fostul actor Vasile-Dragoș Pîslaru) este cel care, cu delicata sa trezvie duhovnicească, mi-a trimis în pragul acestei toamne proaspătul volum de versuri, recomandat de cuvîntul înainte („În spini, ca trandafirii…") al unui alt poet creștin, d-l Florin Caragiu, care este și editorul cărții. Întîmplător, primele versuri pe care le-am citit – și m-au cucerit – au fost acestea: „Vedenii de-ntuneric în ochi mi s-au topit/ Și s-au prelins, fierbinte, pe-obrajii mei de piatră,/ Săpînd adînci făgașe spre duhul cotropit/ De flacăra de sare a sîngelui din vatră…" (*Vecernia Luminii*). Mi se pare că avem de-a face cu debutul editorial al unui autentic poet creștin-ortodox și al unui ales al rostirii românești (aflate astăzi în tot mai mare suferință), d-l Eugen Serea, de care mărturisesc nu auzisem pînă acum, dar care pentru mine a constituit o plăcută revelație, în pofida unui anume exces de majusculare, ce riscă să dizolve liricul în conceptual... *(R. C.)*

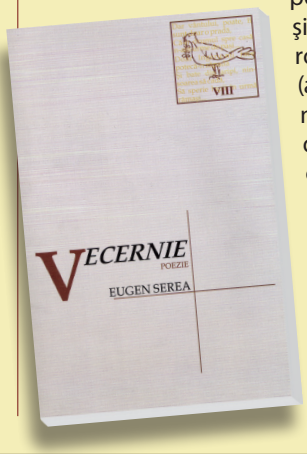

CU OCHII PRIN GAZETE

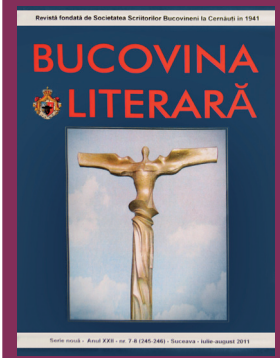

Sînt în provincie – adică, vezi bine, dincolo de luminile rampei din Capitală, aşadar în penumbră – intelectuali talentaţi şi harnici, care pun cărămidă peste cărămidă la temelia culturii române, cu un entuziasm mirabil. Este şi exemplul celor de la revista *Bucovina Literară*, care ambiţionează să propună alte clasamente şi alte perspective decît gazetele „capitaliste". Colaboratorii sînt de prin toate colţurile ţării şi chiar ale mapamondului, că, deh, bucovinenii au umplut lumea. Aşa încît *Bucovina Literară* are anvergură de publicaţie naţională, şi nu doar prin condeiele pe care le adună. Semnalăm din ultimul număr primit la redacţie (iulie-august a.c.), amplul grupaj dedicat scriitorului nemţean Adrian Alui Gheorghe şi textele lui Adrian-Dinu Rachieru şi Liviu Antonesei despre prozatorul Radu Mareş (bucovinean şi el, stabilit la Cluj, care revine în prim-planul vieţii literare cu un roman premiat de USR, *Cînd ne vom întoarce*) – frumoase şi extrem de motivate exerciţii de admiraţie. Mai sînt însă multe altele de savurat în această revistă, în primul rînd poemele lui Nichita Danilov.

Revista ortodoxă de misiune şi informare *Porunca iubirii* merge pe urmele altor publicaţii de profil şi-l cinsteşte, în ultimul său număr (3/2011), pe vrednicul de pomenire părinte Arsenie Papacioc, publicînd un interviu mai vechi cu acesta. De asemenea, face o adevărată cateheză privind Botezul în credinţa noastră şi preia un suculent interviu cu Bogdan Mateciuc – un tînăr convertit la ortodoxie, după peregrinări îndelungate prin cîteva culte neoprotestante. (Păcat că numele lui Mateciuc apare scris greşit...)

Veterana presei literare de la noi, *Convorbiri Literare*, ne-a oferit şi în august un număr consistent, după cum ne-a obişnuit, în care cultura politică şi cultura religioasă sînt ţesute armonios pe aceeaşi urzeală cu literatura şi artele. Aşa stau alături bunăoară, fără să se incomodeze, ba aş zice că într-o complicitate sănătoasă, un dialog cu părintele Iustin Pârvu şi un eseu al lui Virgil Nemoianu despre conservatorism („ca ramură a liberalismului" – sic! Iacătă şi provocarea, dacă o căutaţi!), paginile de jurnal ale lui Nicolae Stroescu-Stînişoară şi studiul lui Constantin Cubleşan despre „Cioran în dosarele Securităţii", un text despre poezia lui Dorin Ploscaru, semnat de Cristian Livescu, şi un articol despre „Cehovul din teatrul lui Vişniec", de Bogdan Ulmu.

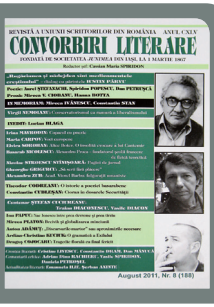

Numărul pe luna septembrie al revistei *Historia* este axat pe comparaţia dintre mareşalul Gustaf Mannerheim, cel care a condus trupele finlandeze în războiul contra invaziei URSS, în anul 1940, şi mareşalul Ion Antonescu.

Din această paralelă, s-ar spune că mareşalul Antonescu n-a avut nici şansă (să fie şeful statului în vara lui '40, cînd ne-au dat sovieticii ultimatum să ne retragem din Basarabia, şi deci să se opună cu arma în mînă, cum cu siguranţă ar fi făcut-o), nici viziune politică (să se descotorosească la timp de Hitler). Ca urmare, Mannerheim este un erou, Antonescu e ţinut şi azi de criminal. Parcă însă lucrurile sînt mai complexe...

rubrică de
RADU BĂLAŞA

PUBLICAȚIE EDITATĂ DE
ASOCIAȚIA ROST
CALEA VITAN NR. 242
SECTOR 3, BUCUREȘTI

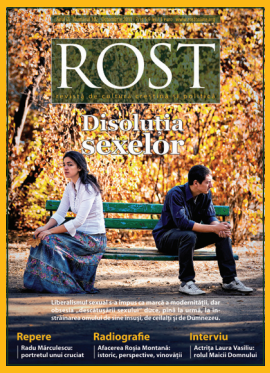

Abonați-vă la ROST!

Abonamentul vă aduce o reducere de 30%

Avantaje

Plătiți mai puțin față de prețul de copertă.
Primiți revista acasă.
Taxele poștale sunt suportate de Redacție.
Nu pierdeți nici un număr al publicației.

PREȚUL PE 6 LUNI
25 LEI

PREȚUL PE 12 LUNI
50 LEI

PREȚUL PE 12 LUNI ÎN STRĂINĂTATE
50 EURO

Cum vă puteți abona

Trimiteți contravaloarea prin mandat poștal pe numele Târziu Claudiu Richard, OP 23 CP 27 sector 6 București.
sau
Trimiteți contravaloarea abonamentului în contul RO25BACX0000000107363250, deschis la Unicredit Țiriac Bank, Sucursala Orizont – București, pe numele Asociația Rost, cod fiscal 12495302, după care veți trimite copia chitanței și o scrisoare la OP 23 CP 27 București, prin care solicitați abonamentul și indicați adresa la care doriți să primiți revista.

Tipar
ROMPRINT
Grupul de presă și tipografie
Piața Presei Libere nr. 1
București, sector 1, România
Tel.: +4 021 317 9788
Fax: +4 021 224 5574
www.tiporomprint.ro

ROMPRINT
Grupul de presă și tipografie

OCHI ÎN OCHI

Aţi avut vreodată curajul să priviţi toamna în ochi? Dacă da, nu se poate să nu vă fi regăsit în adîncurile ei pe dumneavoastră înşivă. Copii – culegînd castanele coapte de pe jos ca pe nişte pietre preţioase, adolescenţi – alergînd nebuneşte, de mînă cu iubitul sau iubita, pe aleile acoperite de frunze roşii, sau poate chiar bătrîni – topindu-vă lent, dulce şi amar, odată cu soarele unei după-amiezi de octombrie. Priviţi toamna în ochi şi împărtăşiţi-ne ce vedeţi!

10
5 948485 760017